1485 m. 2.

PUB. OVIDII NASONIS DE TRISTIBUS LIBRI V.

Cum ANNOTATIONIBUS minime rejiciendis.

Ex collatione exemplarium, a quamplurimis mendis purgati.

LONDINI,
Excudebat T. M. pro Societate Stationarior[illegible] 697.

Ovidij Epitaphium.

Hic scitus est vates quem Divi ira
Augusti, patriâ sedere jussit hu
Sæpe miser voluit patriis occumbe
Sed frustrà, hunc illi fata deder

Memoranoum

PUB. OVID. NASONIS
De Triſtibus, Lib. I.

ELEGIA I.

Alloquitur Librum ut Romam vadat, & quid ei faciendum ſit admonet.

PArve (nec invideo) ſine me liber ibis in urbem, *Ex Tomo*
Hei mihi * quod domino non licet ire tuo! *Romam*
Vade, ſed incultus, qualem decet exulis eſſe; * *Quo.*
Infelix habitum temporis hujus habe.
Nec te purpureo velent vaccinia ſucco,
Non eſt conveniens luctibus ille color:
Nec titulus minio, nec * cedro charta notetur; **Cedrino oleo chartas contra cariem illinebant*
Candida nec nigrâ cornua fronte geras.
Nec fragili geminæ poliantur pumice frontes,
Hirſutus * paſſis ut videare comis. ** Sparſis*
Felices ornent hæc inſtrumenta libellos;
Fortunæ memorem te decet eſſe meæ.
Neve liturarum pudeat; qui viderit illas,
De lachrymis factas ſentiet eſſe meis.
Vade liber, verbíſq; meis loca grata ſaluta;
Contingam certe quo licet illa pede.
Si quis, ut in populo noſtri non immemor illo,
Si quis qui quid agam forte requiret erit:
Vivere me * dices, ſalvum tamen eſſe negabis; * *Dicas*
Id quoq; quod vivam munus habere Dei.
Atq; ita tu tacitus quærenti plura; Legendum:
Ne * quæ non opus eſt forte loquare cave. * *Quod opus non.*
Protinus admonitus repetet mea crimina lector,
Et peragar populi publicus ore reus.
Tu cave defendas, quamvis mordebere dictis;
Cauſa patrocinio non bona major erit.
Invenies aliquem, qui me ſuſpiret ademptum,
Carmina nec ſiccis perlegat iſta genis.
Et tacitus ſecum, ne quis malus audiat, optet,
Sit mea, lenito Cæſare, pœna levis.

Nos quoq; quisquis erit, ne sit miser ipse precamur
Placatos miseris qui volet esse Deos.
Quæq; volet rata sint; ablataq; principis ira,
Sedibus in patriis det mihi posse mori,
Ut peragas mandata liber, culpabere forsan;
Ingeniique minor laude ferêre mei.
Judicis officium. Judicis officium est, ut res, ita tempora rerum
Quærere: quæsito tempore tutus eris.
Alacritas ad poemata. Carmina proveniunt animo deducta sereno:
Nubila sunt subitis tempora nostra malis.
Carmina secessum scribentis & otia quærunt:
Me mare, me venti, me fera jactat hyems.
Carminibus metus omnis abest; ego perditus ensem
Hæsurum jugulo jam puto, jamque meo.
Hæc quoque quæ facio judex mirabitur æquus;
Scriptaq; cum venia qualiacunque leget.
Da mihi Mæoniden, & tot circumspice casus;
Ingenium tantis excidet omne malis.
Denique securus famæ liber iræ memento,
Nec tibi sit lecto displicuisse pudor.
Non ita se nobis præbet fortuna secundam,
Ut tibi sit ratio laudis habenda tuæ.
Donec eram sospes, tituli tangebar amore,
Quærendique mihi nominis ardor erat.
Studium obfuit Ovidio. Carmina nunc simulo, studiumq; quod obfuit odi;
Sit satis ingenio sic fuga, parta meo.
** Possem nunc:* I tamen; & pro me tu, cui licet, aspice Romam;
Dii facerent * posses non meus esse liber.
Nec te quod venias magnam peregrinus in urbem,
Ignotum populo posse venire puta.
Ut titulo careas, ipso noscêre colore;
** Liquet.* Dissimulare velis te * licet esse meum.
Clam tamen intrato, nè te mea carmina lædant;
Non sunt ut quondam plena favoris erant.
Si quis erit, qui te quòd sis meus, esse legendum
Libri Amorum obfuerunt Ovidio. Non putet è gremio rejiciatque suo;
Inspice dic titulum; non sum præceptor amoris;
Quas meruit pœnas, jam dedit illud opus.
Forsitan expectes an in alta palatia missum
Scandere te jubeam, Cæsareamque domum.

Ignoscant

Ignoſcant auguſta mihi loca, diíque locorum :
Venit in hoc illa fulmen ab arce caput,
Eſſe quidem memini mitiſſima ſedibus illis
Numina, ſed timeo qui nocuere deos.
Terretur minimo pennæ ſtridore columba
Unguibus, accipiter, ſaucia facta tuis.
Nec procul a ſtabulis audet diſcedere, ſi quæ
Excuſſa eſt, avidi dentibus agna lupi.
Vitaret cœlum Phaeton, ſi viveret; & quos
Optàret ſtultè, tangere nollet equos.
Me quoque, quæ ſenſi, fateor Jovis arma timere;
Me reor infeſto cùm tonat, igne peti.
Quicunq; Argolicà de claſſe Capharea fugit,
Semper ad Euboïcis vela retorquet aquis :
Et mea cymba ſemel vaſta percuſſa procellà,
Illum quo læſa eſt, horret adire locum.
Ergo cave liber, & timidâ circumſpice mente;
Et ſatis à media ſit tibi plebe legi.
Dum petit infirmis nimiùm ſublimia pennis
Icarus, Icarus nomina fecit aquis.
Difficile eſt tamen hic remis utaris in aurâ,
Dicire; conſilium réſq; locúſq; dabunt.
Si poteris vacuo tradi, ſi cuncta videbis
Mitia, ſi vires fregerit ira ſuas;
Si quis, erit qui te dubitantem & adire timentem
Tradat & ante tamen pauca loquatur, adi.
Luce bonâ, dominóq; tuo felicior ipſo,
Perveneas illuc & mala noſtra leves.
Namq; ea vel nemo, vel qui mihi vulnera fecit,
Solus Achilleo tollere more poteſt.
Tantùm ne noceas, dum vis prodeſſe, videto;
(Nam ſpes eſt animi noſtra timore minor.)
Quæq; quieſcebat, ne mota reſæviat ira,
Et pœnæ tu ſis altera cauſa cave.
Cùm tamen in noſtrum fueris penetrale receptus,
Contigeriſq; tuam ſcrinia parva domum;
Aſpicies illic poſitos ex ordine fratres,
Quos ſtudium cunctos evigilavit idem;
Cætera turba palam titulos oſtendit apertos,
Et ſua detecta nomina fronte gerit;

Icari empl[illegible] Occ[illegible] nes [illegible] dandis [illegible] teris quærendæ.

Sunt enim & ingeniorum liberi.

Libri Amoris.

Tres procul obſcurâ latitantes parte videbis;
Hi quoq; quod nemo neſcit, amare docent.
Hos tu vel fugias; vel, ſi ſatis oris habebis,
Oedipodas facito, Telegonóſq; voces;
Déque tribus moneo, ſi qua eſt tibi cura parentis,
Ne quenquam, quamvis ipſe docebit, ames.
Sunt quoq; mutatæ ter quinq; volumina formæ;
Nuper ab exequiis carmina rapta meis.

Metamorphoſes Ovidii.

His mando dicas, inter mutata referri
Fortunæ vultum corpora poſſe meæ.
Namq; ea diſſimilis ſubito eſt affecta priori,
Flendaq; nunc, aliquo tempore læta fuit.
Plura quidem mandare tibi, ſi quæris habebam,
Sed vereor tarde cauſa fuiſſe moræ.
Et ſi quæ ſubeunt tecum liber omnia ferres,
Sarcina laturo magna futurus eras.
Longia via eſt, propera; nobis habitabitur orbis
Ultimus, a terrâ terra remota meâ.

ELEGIA II.

Supplicatio ad Deos ut ab imminenti naufragio eum incolumem ſervent.

Dii maris & cœli (quid enim niſi vota ſuperſunt)
Solvere quaſſatæ parcite membra ratis.
Neve precor magni ſubſcribite Cæſaris iræ;
Sæpe premente deo fert Deus alter opem.
Mulciber in Trojam, pro Troja ſtabat Apollo;
Æqua Venus Teucris, Pallas iniqua fuit.
Oderat Æneam propior Saturnia Turno;
Ille tamen Veneris numine tutus erat,
Sæpe ferox cautum petiit Neptunus Ulyſſem;
Eripuit patruo ſæpe Minerva ſuo.
Et nobis aliquod (quamvis diſtamus ab illis)
Quis vetat, irato, numen adeſſe, Deo?
Verba miſer fruſtra non proficientia perdo;
Ipſa graves ſpargunt ora loquentis aquæ;
Terribiliſq; Notus jactat mea verba, preceſq;
Ad quos mittuntur, non ſinit ire deos.
Ergò iidem venti, ne cauſâ ledar in unâ,
Velaq; neſcio quò votaq; noſtra ferunt.

Me-

Me miſerum! quanti montes volvuntur aquarum! *Hyperbole Mare Schythicum.*
Jam jam tacturos ſidera ſumma putes.
Quantæ diducto ſubſidunt æquore valles!
Jam jam tacturos tartara nigra putes.
Quocunq; aſpicio, nihil eſt niſi pontus & * aër; * *Æther.*
Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax,
Inter utrumq; fremunt immani murmure venti;
Neſcit, cui domino pareat, unda maris.
Nam modò purpureo vires capit Eurus ab ortu;
Nunc Zephyrus fero veſpere miſſus adeſt:
Nunc gelidus ſicca Boreas bacchatur ab Arcto;
Nunc Notus adverſâ prælia fronte gerit:
Rector in incerto eſt; nec quid fugiatve, petátve
Invenit: ambiguis ars ſtupet ipſa malis.
Scilicet occidimus, nec ſpes eſt ulla ſalutis;
Dúmq; loquor, vultus obruet unda meos.
Opprimet hanc animam fluctus, fruſtraq; petenti
Ore necaturas accipiemus aquas.
At pia nil aliud quam me dolet exule conjux; *Conjux Naſonis*
Hoc unum noſtri ſcitq; gemítq; malì.
Neſcit in immenſo jactari corpora ponto,
Neſcit agi ventis, neſcit adeſſe necem.
O bene quòd non ſum mecum conſcendere paſſus;
Ne mihi mors miſero bis patienda foret!
At nunc, ut peream, quoniam caret illa periclo,
Dimidiâ certe parte ſuperſtes ero.
Hei mihi! quam celeri micuerunt nubilia flamma!
Quantus ab æthereo perſonat axe fragor!
Nec levius laterum tabulæ feriuntur ab undis,
Quam grave baliſtæ mœnia pulſat onus.
Qui venit hic fluctus, fluctus ſupereminet omnes:
Poſterior nono eſt, undecimóq; prior. *Decumanum fluctum intelligit.*
Non lethum timeo; genus eſt miſerabile lethi;
Demitte naufragium, mors mihi munus erit.
Eſt aliquid ſatóq; ſuo ferróq; cadentem
In ſolida moriens ponere corpus humo;
Et mandare ſuis aliqua, & ſperare ſepulchrum, *Mare multiſpro ſepulchro.*
Et non æquoreis piſcibus eſſe cibum.
Fingite me dignum tali nece; non ego ſolus
Hic vehor; immeritos cur mea pœna trahit?

Proh Superi, virideſque Dii, quibus æquora curæ
Utraque jam veſtras ſiſtite turba minas:
Quamq; dedit vitam mitiſſima Cæſaris ira,
Hanc ſinite infelix in loca juſſa feram.
Si, quoniam merui pœnam, me perdere vultis;
Culpa mea eſt, ipſo judice, morte minor.
Mittere me Stygias ſi jam voluiſſet ad undas
Cæſar, in hoc veſtra non eguiſſet ope.
Eſt illi noſtri non invidioſa cruoris
Copia; quódq; dedit, cùm volet, ipſe feret.
Vos modo, quos certe nullo, puto crimine læſi,
Contenti noſtris jam precor eſte malis.
Nec tamen, ut cuncti miſerum ſervare velitis,
Quod periit, ſalvum jam caput eſſe poteſt,
Ut Mare ſubſidat, ventiſq; ferentibus utar,
Ut mihi parcatis, non minùs exul ero.
Non ego divitias avidus ſine fine parandi,
Latum mutándis mercibus æquor aro;
Naſo Athenis eruditus. Nec peto, quas quondam petii ſtudiotus Athenas,
Oppida non Aſiæ, non mihi viſa priùs.
Alexandrinas. Non ut Alexandri claram delatus in urbem,
Delicias videam, Nile jocoſe, tuas.
Delicias Quintilianus vocat. Quod facile eſt, opto ventos (quis credere poſſet?)
Sarmatis eſt tellus, (quam mea vela petunt.)
Obligor ut tangam lævi fera littora queſtu,
Quodq; ſit a patria jam fuga tarda quæror.
Neſcio quo videam poſitus ut in orbe Tomitas,
Exilio facio per mea vota viam.
Si me diligitis, tantos compeſcite fluctus,
pronaq; ſint noſtræ numina veſtra rati.
Seu magis odiſtis, juſſæ me advertite terræ;
Supplicii pars peregrinari. Supplicii pars eſt in regione mori.
Ferte (quid hic facio?) rapidi mea corpora venti
Auſonios fines cur mea vela vident?
Noluit hoc Cæſar; quid, quem fugat ille, tenetis?
Aſpiciat vultus Pontica terra meos.
Et jubet, & merui; nec quæ damnaverit ille
Crimina, defendi faſve piúmve putò.
Si tamen acta Deos nunquam mortalia fallunt.
A culpâ facinus ſcitis abeſſe mea.

Immo

mmo ita ſi ſcitis, ſi me meus abſtulit error,
Stultaq; mens nobis, non ſcelerata fuit:
Quod licet e minimis, domui ſi favimus illi;
Sint ſatis Auguſti publica juſſa mihi.
Hoc duce ſi duxi felicia ſecula, pro quo
Cæſare thura, piis Cæſaribúſq; dedi.
i fuit hic animus nobis, ita parcite divi,
Sin minùs, alta cadens obruat unda caput:
allor? an incipiunt gravidæ evaneſcere nubes?
Victaque mutati frangitur ira maris?
Non caſu vos, ſed ſub conditione vocati,
Fallere quos non eſt, hanc mihi ſertis opem.

Erroris qualis fuerit nondum liquet inter grammaticos.

ELEGIA III.

Ut ex urbe Româ diſceſſerit: nec non Conjugis & ſuorum lachrymas memorat.

Cum ſubit illius triſtiſſima noctis imago.
Quæ mihi ſupremum tempus in urbe fuit.
ùm repeto noctem, quâ tot mihi cara reliqui,
Labitur ex oculis tunc quoq; gutta meis.
am prope lux aderat, qua me diſcedere Cæſar
Finibus extremæ juſſerat Auſoniæ.
ec mens, nec ſpatium, fuerat ſatis apta parandi;
Torpuerant longâ pectora noſtra morâ:
on mihi ſervorum, comites nec cura legendi,
Non aptæ profugo veſtis, opiſve fuit.
on aliter ſtupui, quam qui Jovis ignibus ictus
Vivit; & eſt vitæ neſcius ipſe ſuæ:
tamen hanc animi nubem dolor ipſe removit,
Et tandem ſenſus convaluêre mei:
loquor extremum mœſtus abituros amicos,
Qui modo de multis unus & alter erant.
kor amans flentem flens acriùs ipſa tenebat:
Imbre per indignas uſq; cadente genas.
ata procul Libicis aberat diverſa ſub oris;
Nec poterat fati certior eſſe mei.
ocuiq; aſpiceres, luctus gemitúſq; ſonabant:
Formaq; non taciti funeris intus erat.
mina, virq; meo, pueri quoq; funere mœrent,
Inque domo lachrymas angulus omnis habet.

Dies indicti exitii.

Si

Si licet exemplis in parvo grandibus uti,
Hæc facies Trojæ cùm caperetur erat.
Intempesta nox Capitolio conjuncta fuit domus Nasonis. Jamque quiescebant voces hominúmq; canúmq;
Lunaq; nocturnos alta regebat equos,
Hanc ego suspiciens & adhuc Capitolia cernens,
Quæ nostro frustra juncta fuere lari,
Numina vicinis habitantia sedibus, inquam,
Jamq; oculis nunquam templa videnda meis.
Diique relinquendi, quos urbs habet alta Quirini.
Este salutati tempus in omne mihi.
Et quanquam sero clypeum post vulnera sumo,
Attamen hanc odiis exonerate fugam;
Cœlestíque viro, quis me deceperit error,
Dicite; pro culpâ ne scelus esse putet;
Ut quæ sentitis pœnæ quoq; sentiat auctor;
Placato possim non miser esse Deo.
Hac prece adoravi superos ego; pluribus uxor,
Singultu medios impediente sonos.
Illa etiam ante Lares sparsis prostrata capillis,
Contigit extructos ore tremente focos.
Multaque in adversos effugit verba penates,
* *Deploratus.* Pro * deplorato non valitura viro.
Jamque moræ spatium nox præcipitata negabat:
Versaq; ab axe suo Parrhasis Arctos erat.
Quid facerem? Blando Patriæ retinebar amore
Ultima sed jussæ nox erat illa fugæ.
Ah quoties aliquo dixi properante, Quid urges?
Vel quò festinas ire, vel unde vide!
Ah quoties certam me sum mentitus habere
Horam, propositæ quæ foret apta viæ!
Ter limen tetigi, ter sum revocatus, & ipse
Indulgens animo pes mihi tardus erat.
Sæpe vale dicto, rursus sum multa locutus,
Et quasi discedens oscula summa dedi;
Sæpe eadem mandata dedi, meque ipse fefelli,
Respiciens oculis pignora cara meis.
Denìq; quid propero? Scythia est quò mittitur ire,
Scythia Roma relinquenda est, utraq; justa mora est.
Uxor in æternum vivo mihi viva negatur,
Et domus & fidæ dulcia membra domus.

Quòs

Quosq; ego dilexi fraterno more sodales;
O mihi Theseâ pectora juncta fide!
Dum licet amplectar; nunquam fortasse licebit
Ampliùs: in lucro est quæ datur hora mihi.
Nec mora; sermonis verba imperfecta relinquo,
Amplectens animo proxima quæq; meo.
Dum loquor & flemus, cœlo nitidissimus alto,
Stella gravis nobis Lucifer ortus erat. (quam:
Dividor haut aliter, quàm si mea membra relin-
Et pars abrumpti corpore visa suo est.
Sic doluit * Priamus tunc, cùm in contraria * versus
Ultores habuit proditionis * equus.
Tunc verò exoritur clamor, gemitúsq meorum,
Et feriunt mœstæ pectora nuda manus.
Tunc verò conjux humeris abeuntis inhærens
Miscuit hæc lachrymis tristia dicta meis:
Non potes avelli; simul hinc simul ibimus ambo;
Te sequar, & conjux exulis exul ero;
Et mihi facta via est. & me capit ultima tellus;
Accedam profugæ sarcina parva rati.
Te jubet a patria discedere Cæsaris ira;
Me pietas: pietas hæc mihi Cæsar erit.
Talia tentabat, sic & tantaverat ante,
Vixq; dedit victas utilitate manus.
Egredior, sive illud erat sine funere ferri,
Squalidus immissis hirta per ora comis.
Ea dolore amens tenebris narratur obortis
Semianimis mediâ procubuisse domo,
Atq; resurrexit, fœdatis pulvere turpi
Crinibus, & gelidâ membra levavit humo.
Et modo desertos modo deplorasse penates;
Nomen & erepti sæpe vocâsse viri:
Nec gemuisse minùs, quam si natæve, meúmve
Vidisset structos corpus habere rogos:
Et voluisse mori, moriendo ponere sensus,
Respectuq; tamen non periisse mei.
Vivat, & absentem (quoniam sic fata tulerunt)
Vivat, & auxilio sublevet usq; suo.
Ingitur oceano custos Erymanthidos Ursæ,
Æquoreasq; suo sidere turbat aquas.

*Metius.
* Versos.
* Equos.

Iterata pietas.

Elatus.
Naso.

Ne-

Metus audaces tandem facit.

Nos tamen Ionium non noſtrà ſindimus æquor
Sponte; ſed audaces cogimur eſſe metu.
Me miſerum! quantis nigreſcunt æquora venti
Erutaq; ex imis fervet arena fretis!
Monte nec inferior proræ puppiq; recurvæ
Inſilit, & pictos verberat unda deos.
Pinea texta ſonant, pulſi ſtridore rudentes,
Aggremit & noſtris ipſa carina malis.
Navita confeſſus gelidum pallore timorem,
Jam ſequitur victus, non regit arte ratem.
Utq; parùm validus non proficientiâ rector
Cervicis rigidæ fræna remittit equo;
Sic non quo voluit, ſed quo rapit impetus undæ
Aurigam video vela dediſſe rati.
Quod niſi mutatas emiſerit Æolus auras,
In loca jam nobis non adeunda ferar.
Nam procul Illyricis levà de parte relictis
Interdicta mihi cernitur Italia.

Naſoni Italia interdicta.

Deſinat in vetitas, quæſo contendere terras,
Et mecum magno pareat unda Deo.
Dum loquor, & cupio pariter, timeóq; repelli,
Increpuit quantis viribus unda latus!
Parcite cærulei vos ſaltem numina ponti,
Infeſtúmq; mihi ſit ſatis eſſe Jovem.
Vos animam ſævæ ſeſſam ſubducite morti;
Si modo, qui periit, non periiſſe poteſt.

ELEGIA IV.

Ad amicum, qui etiam in adverſis fidus permanſer

O mihi poſt nullos unquam memorande ſodales
Et cui præcipuè ſors mea vita ſua eſt!
Attonitum qui me (memini) chariſſime primus
Auſus es alloquio ſuſtinuiſſe tuo.
Qui mihi conſilium vivendi mite dediſti,
Cùm foret in miſero pectore mortis amor.
Scis bene cui dicam, poſitis pro nomine ignis:
Officium nec te fallit, amice tuum.
Hæc mihi ſemper erunt imis infixa medullis,
Perpetuúſque animi debitor hujus ero.

Spiri

piritus hic vacuas prius extenuandus in auras
Ibit, & in tepido deſeret oſſa rogo,
uàm ſubeant animo meritorum oblivia noſtro,
Et longa pietas excidat iſta die.
ii tibi ſint faciles, & opis nullius egentem
Fortunam præſtent, diſſimilémq; meæ.
tamen hæc navis vento ferretur amico,
Ignoraretur forſitan iſta fides.
heſa Pirithous non tam ſenſiſſet amicum,
Si non infernas vivus adiſſet aquas.
foret exemplum veri Phocæus amoris,
Fecerunt furiæ, triſtis Oreſta, tuæ.
non Euryalus Rutulos cecidiſſet in hoſtes,
Hyrtacidæ Niſi gloria nulla foret.
licet ut fulvum ſpectatur in ignibus aurum;
Tempore ſic duro eſt inſpicienda fides.
m juvat, & vultu ridet fortuna ſereno,
ndelibatas cuncta ſequuntur opes;
ſimul intonuit, fugiunt; nec noſcitur ulli,
gminibus, comitum qui modo cinctus erat.
; hæc exemplis quondam collecta priorum,
Nunc mihi ſunt propriis cognita vera malis.
duo tréſve mihi de tot ſupereſtis amici;
Cætera fortunæ, non mea turba fuit.
o magis, ô pauci, rebus ſuccurrite læſis;
t dare naufragio littora tuta meo;
e metu falſo nimium trepidate timentes,
lac offendatur nè pietate Deus.
e fidem adverſis etiam laudavit in armis,
q; ſuis amat hanc Cæſar, in hoſte probat.
ſa mea eſt melior; qui non contraria fovi,
rma; ſed hanc merui ſimplicitate fugam.
giles igitur noſtris pro caſibus oro;
iminui ſi qua numinis ira poteſt.
meos caſus ſi quis deſiderat omnes,
lus, quàm quos fieri res ſinit, ille petit.
mala ſum paſſus, quot in æthere ſidera lucent,
rvaq; quot ſiccus corpora pulvis habet.
aq; credibili tulimus majora; ratamq;
uamvis acciderint, non habitura fidem.

Amicorum fides rebus adverſis elucet.

Fortuna amicos conciliat.

Suo periculo diſcere.

Fides in hoſte etiam laudanda.

Virgiliana imitatio.

Pars

Pars etiam quædam mecum moriatur, oportet:
Meq; velim possit dissimulante tegi.
Si vox infragilis, pectus mihi firmius ære,
Pluraq; cum linguis pluribus ora forent:
Non tamen idcirco complecterer omnia verbis,
Materiâ vires exuperante meas.
Pro duce Neritio docti mala nostra poetæ
Scribite; Neritio nam mala plura tuli.
Ulysses & Nasonis collatio.
Ille breve spatio multis erravit in undis
Inter Dulichias Iliacasq; domos:
Nos freta sideribus totis distantia mensos
Sors tulit in Geticos Sarmaticósq; sinus.
Ille habuit fidamq; manum, sociósq; fideles,
Me profugum comites deseruere mei.
Ille suam lætus patriam, victórq; petebat:
A patria fugio victus & exul ego.
Nec mihi Dulichium domus est, Ithacéve, Samóve
Pæna quibus non est grandis abesse locis.
Sed quæ de septem totum circumspicit orbem
Montibus, Imperii Româ Deûmq; locus.
Illi corpus erat durum patiensque laborum;
Invalidæ vires ingeniúmq; mihi
Ille erat assidue sævis agitatus in armis:
Assuetus studiis mollibus ipse fui.
Me Deus oppressit, nullo mala nostra levante:
Bellatrix illi diva ferebat opem.
Ulysses pericula fabulosa.
Cúmq; minor Jove sit tumidis qui regnat in undis
Illum Neptuni, me Jovis ira premit.
Adde quod illius pars maxima facta laborum;
Ponitur in nostris fabula nulla malis.
Denique quæsitos tetigit tandem ille penates,
Quæque diu petiit contigit arva tamen:
At mihi perpetuo patriâ tellure carendum est,
Ni fuerit læsi mollior ira Dei.

ELEGIA V.

Ad Uxorem, cujus Fidem & Amorem prædicat.

NEC tantùm Clario Lyde dilecta poëtæ,
Nec tantùm Coo Bartis amata suo est
Pectori

Pectoribus quantùm tu noſtris uxor inhæres,
Digna minùs miſero, non meliore viro.
Te mea ſuppoſita veluti trabe fulta ruina eſt:
Si quid adhuc ego ſum, muneris omni tui eſt:
Tu facis ut ſpolium ne ſim, nec nuder ab illis,
Naufragii tabulas qui petière mei.
Utque rapax ſtimulante fama cupidúſq; cruoris
Incuſtoditum captat ovile lupus;
Aut ut edax vultur corpus circumſpicit, ecquod
Sub nuda poſitum cernere poſſit humo:
Sic mea neſcio quis male fidus rebus acerbis
In bona venturus ſi paterere fuit;
Hunc tua per fortes virtus ſummovit amicos,
Nulla quibus reddi gratia digna poteſt.
Ergo quàm miſero, tam vero teſte probaris:
Hic aliquod pondus ſi modo teſtis habet.
Nec probitate tuà prior eſt aut Hectoris uxor,
Aut comes extincto Laodamia viro.
Tu ſi Mæonium vatem ſortita fuiſſes,
Penelopes eſſet fama ſecunda tuæ:
Ve tibi hoc debes, nullo pia facta magiſtro,
Cúmque nova mores ſunt tibi luce dati.
Femina ſeu princeps omnes tibi culta per annos,
Te docet exemplum conjugis eſſe bonæ;
Similemque ſui longà aſſuetudine fecit:
Grandia ſi parvis aſſimilare licet. (vires!
Hei mihi non magnas quod habent mea carmina
Noſtráque ſunt meritis ora minora tuis!
Quid & in nobis vivi fuit antè vigoris,
Extinctum longis excidit omne malis:
Ima locum ſanctas heroïdas inter haberes;
Prima bonis animi conſpicere tuis!
Quantumcunque tamen preconia noſtra valebunt,
Carminibus vires tempus in omne meis.

Ingenium calamitatibus obnubilatur

ELEGIA VI.

Ad amicos, qui ejus imaginem auro inſculptam habebant.

Quis habes noſtris ſimiles in imagine vultus,
Deme meis hederas, Bacchia ſecta comis:

Iſta

Iſta decent lætos felicia ſigna poetas;
Temporibus non eſt apta corona meis.
Hæc tibi diſſimula, ſentis tamen omnia dici,
In digito qui me ferſq; refersq; tuo.
Effigiémq; meam fulvo complexus in auro,
Chara relegati, quæ potes, ora vides;
Ingenii monumenta effigies veræ ſunt hominum.
Quæ quoties ſpectas, ſubeat tibi dicere forſan
Quam procul à nobis Naſo ſodalis abeſt!
Grata tua eſt pietas; ſed carmina major imago
Sunt mea: quæ mando qualiacunq; legas;
Carmina mutatas hominum dicentia formas,
Infelix domini quod fuga rupit opus.
Hæc ego diſcedens, ſicut bona multa meorum,
Ipſe mea poſui mœſtus in igne manu,
Utq; cremaſſe ſuum fertur ſub ſtipite natum
Theſtias, & melior matre fuiſſe ſoror:
Sic ego non meritos, mecum peritura, libellos
Impoſui rapidis viſcera noſtra rogis.
Metamor injectæ igni.
Vel quod eram Muſas, ut crimina noſtra, peroſus
Vel quod adhuc creſcens, & rude carmen erat
Quæ quoniam non ſunt penitus ſublata, ſed extant
Pluribus exemplis ſcripta fuiſſe reor;
Nunc precor ut vivant, & non ignava legentem
Otia delectent, admoneantq; mei.
Non tamen illa legi poterunt patienter ab ullo.
Neſciat his ſummam ſi quis abeſſe manum.
Summa manus abeſt Metamor.
Ablatum mediis opus eſt incudibus illud:
Deſuit & ſcriptis ultima limà meis:
Et veniam pro laude peto; laudatus abundè,
Non faſtiditus ſi tibi lector ero.
In nonnullis non contemni ſatis eſt.
Hos quoq; ſex verſus in primà fronte libelli
Si præponendos eſſe putabis, habe.
Orba parente ſuo quicunq; volumina tangis,
His ſaltem veſtrà detur in urbe locus.
Quoq; magis faveas, non hæc ſunt edita ab illo
Sed quaſi de domini funere rapta ſui.
Quicquid in his igitur vitii rude carmen habebit
Emendaturus ſi licuiſſet † erat.

† *Eram.*

ELE

ELEGIA VII.

In amicum, qui illi pollicitam fidem fregerat.

IN caput alta ſuum labentur ab æquore retro
Flumina; converſis Sólq; recurret equis:
Terra feret ſtellas, Cœlum finditur aratro:
Unda dabit flammas, & dabit ignis aquas:
Omnia naturæ præpoſterà legibus ibunt:
Parſq; ſuum mundi nulla tenebit iter:
Omnia jam fient, fieri quæ poſſe negabam:
Et nihil eſt, de quo non ſit habenda fides.
Hæc ego vaticinor, quia ſum deceptus ab illo,
Laturum miſero quem mihi rebar opem.
Tantàne te, fallax, cepêre oblivia noſtri?
Afflictúmq; fuit tantus adire timor?
Ut neq; reſpires, nec ſolarêre jacentem,
Dure? nec exequias proſequerêre meas;
Illud, amicitiæ, ſanctum & venerabile nomen
Re tibi pro vili ſub pedibûſq; jacet. *Amicitiæ ſanctum nomen.*
Quid fuit ingenti proſtratum mole ſodalem
Viſere? & alloqui parte levare tui?
Inq; meo ſi non lacrymas dimittere caſu.
Pauca tamen ficto verba dolore loqui?
Idq; quod ignoti faciunt, * valedicere ſaltem? * *Vel dicere.*
Et vocem populi, publicaq; ora ſequi?
Deniq; lugubres vultus nunquamq; videndos,
Cernere ſupremo, dum licuitq; die?
Dicendúmq; ſemel toto, non ampliús ævo
Accipere, & parili reddere voce, Vale?
At fecere alii, nullo mihi fœdore juncti,
Et lacrymas animi ſigna dedere ſui.
Quid niſi * convictu cauſiſq; valentibus eſſem * *Conjunctus.*
Temporis & longi junctus amore tibi?
Quid niſi tot luſus & tot mea feria noſſes?
Tot noſſem luſus feriáq; ipſa tua?
Quid ſi duntaxat Romæ mihi cognitus eſſes,
Aſcitus toties in genus omne joci?
Junctáne in æquoreos abierant irrita ventos? *Ventos verba auferre.*
Cunctáne Lethæis merſa feruntur aquis?
Non ego te genitum placidâ reor urbe Quirini,
Urbe, meo quæ jam non adeunda pede eſt,

Sed ſcopulos Ponti, quos hæc habet ora ſiniſtri;
Silex intra præcordia. Inq; feris Scythiæ, Sarmaticiſq; jugis.
Et tua ſunt filicis circum præcordia venæ;
Et rigidum ferri ſemina pectus habet:
Quæq; tibi quondam tenero ducenda palato
Plena dedit nutrix ubera, tigris erat:
Aut mala noſtra minus quàm non aliena putares,
Duritiæq; mihi non agerere reus.
Sed quoniam accedit fatalibus hoc quoq; damnis,
Ut careant numeris tempora prima ſuis:
Effice peccati nè ſim memor hujus, & illo
Officium ut laudem, quò queror, ore tuum.

ELEGIA VIII.

Ad Amicum quod vulgus fortunam ſequatur.

DEtur inoffenſæ vitæ tibi tangere metam,
Qui legis hoc nobis non inimicus opus,
Atq; utinam pro te poſſint mea vota valere,
Quæ pro me duros non tetigere Deos.
Donec eris felix, multos numerabis amicos:
Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris.
Calamitas penuriam amicorum invenit. Aſpicis ut veniant ad candida tecta columbæ;
Accipiat nullas ſordida turris aves.
Horrea formicæ tendunt ad inania nunquam:
Nullus ad amiſſas ibit amicus opes.
Utq; comes radios per Solis euntibus umbra eſt;
Cùm latet hic preſſus nubibus, illa fugit
Mobile ſic ſequitur fortunæ lumina vulgus,
Quæ ſimul induſtà nube teguntur, abit.
Hæc precor ut poſſint ſemper tibi falſa videri;
Sunt tamen eventu vera fatenda meo.
Dum ſtetimus, turbæ quantum ſatis eſſet habeb
Nota quidem, ſed non ambitioſa domus.
At ſimul impulſa eſt, omnes timuêre ruinam,
Cautaq; communi terga dedêre fugæ.
Sæva neq; admiror metuant ſi fulmina, quoru
Ignibus afflari proxima quæque ſolent:
Sed tamen in duris remanentem rebus amicum
Quoſlibet inviſo Cæſar in hoſte probat;

N

Nec ſolet iraſci (nec enim moderatior alter)
Cùm quis in adverſis, ſi quid amavit amat.
De Comite Argolico poſtquam cognovit Oreſtem,
Narratur Pyladen ipſe probaſſe Thoas,
Quæ fuit Actoridæ cum magno ſemper Achille,
Laudari ſolita eſt Hectoris ore fides.
Quod pius ad manes Theſeus comes iret amico,
Tartareum dicunt indoluiſſe Deum.
Euryali, Niſiq; fide tibi, Turne, relatâ,
Credibile eſt lachrymis immaduiſſe genas;
Eſt etiam miſeris pietas; & in hoſte probatur;
Hei mihi! quàm paucos hæc mea dicta movent?
Hic ſtatus, hæc rerum nunc eſt fortuna mearum,
Debeat ut lachrymis nullus adeſſe modus.
At mea ſint proprio quamvis mœſtiſſima caſu
Tempora profectu facta ſerena tuo,
Hoc tibi venturum jam tum, chariſſime, vidi,
Ferret adhuc iſtam cùm minor aura ratem.
Sive aliquod morum, ſeu vitæ labe carentis
Eſt pretium; nemo pluris emendus erat.
Sive per ingenuas aliquis caput extulit artes,
Quælibet eloquio ſit bona cauſa tuo.
His ego commotus dixi tibi protinus ipſi,
Scena manet dotes grandis, amice, tuas.
Hoc mihi non ovium fibræ, tonitrúſve ſiniſtri,
Linguáve ſervatæ pennáve dixit avis:
Augurium ratio eſt & conjectura futuri;
Hæc divinavi, notitiamq; tuli:
Quæ quoniam vera eſt, tota tibi mente mihiq;
Gratuler, ingenium non latuiſſe tuum.
At noſtrum tenebris utinam latuiſſet in imis;
Expediit ſtudiis lumen abeſſe meis;
Utq; tibi proſunt artes, facunde ſeveræ,
Diſſimiles illis ſic nocuere mihi.
Vita tamen tibi nota mea eſt: ſcis artibus illis
Auctoris mores abſtinuiſſe ſui.
Scis vetus hoc juveni luſum mihi carmen, & iſtos,
Ut non laudandos, ſic tamen eſſe jocos.
Ergo & defendi nullo mea poſſe colore,
Sic excuſari crimina poſſe puto.

Quam pauca amicorum pariè.

Amor Naſonis

Quâ potes excusa, nec amici decere causam:
Quo pede cœpisti, sic bene semper eas.

ELEGIA IX.

Navem laudat, quam in Corinthiaco Sinu habuit.

Navis in tutela Palladis.

EST mihi, sitque precor, flavæ tutela Minervæ
Navis, & a pictâ cassidè nomen habet.
Sive opus est velis: minimam bene currit ad auram,
Sive opus est remo, remige carpit iter.
Nec Comites volucri contenta est vincere cursu:
Occupat egressus * qualibet arte rates:
Quamlibet ante. Et patitur fluctus, fertque assilientia longè
Æquora, nec sævis victa madescit aquis.
Illa Corinthiacis primùm mihi cognita * terris,
Cenchreis. Fida manet trepidæ ducque comésque fugæ.
Pérque tot eventus, & iniquis concita ventis
Æquora, palladio numine tuta fuit.
Nunc quoque tuta precor vasti secet ostia Ponti,
Quasque petit Getici littoris intret aquas.
Quæ simul Æolia mare me deduxit in Helles
Et longum tenui limite fecit iter:
* *Hectoris.* Flexímus in lævum cursus, & ab * Asturius urbe
Venimus in portus Imbria terra tuos.
Navigatio Ovidii. Inde levi vento Zerinthia littora nacta,
Threiciam tetigit fessa carina Samon:
* *Tenura.* Saltus ab hac contrà brevis est * Stantiria petenti,
Hac dominum tenus est illa secura suum.
Nam mihi Bistonios placuit pede carpere campos
Hellespontiacas illa reliquit aquas:
Dardania Dardano Dardaniámque petit auctoris nomen habentem,
Et te ruricola Lampsace tuta Deo,
Quâque per angustus malè vectæ virginis undas
Seston Abydenam separat urbe fretam.
Hincque propontiacis hærentem Cyzicon oris,
Cyzicon Æmoniæ nobile gentis opus.
Quâque tenent ponti Byzantia littora faucis:
Hic locus est gemini janua vasta maris.
Hæc precor evincat, propulsaque fortibus Auster
Transeat instabiles strenua Cyaneas:

* Eniochó-

* Eniochósq; ſinus & ab his per Apollinis urbem, * *Thynni-*
Vecta ſub Anchiali mænia findat iter. *acoſque.*
Inde Meſambriacos portus, & * Opeſon, & arces * *Odeſon.*
Prætereat dictos nomine, Bacche tuo.
Et quos Alcathoi memorant à mœnibus ortos
Sedibus his profugas conſtituiſſe lares
A quibus adveniat Meletida ſoſpes ad urbem,
Offenſi quò me contulit ira Dei.
Hæc ſi contigerint, meritæ cadat agna Minervæ; *Agna Mi-*
Non facit ad noſtras hoſtia major opes. *nervæ.*
Vos quoq; Tindaridæ quos hæc colit inſula, fratres
Mite, precor, duplici numen adeſte * rati. * *Viæ.*
Altera namq; parat Symplegadas ire per altas;
Scindere Biſtonias altera puppis aquas.
Vos facite ut ventos, loca cùm diverſa petamus.
Illa ſuos habeat, nec minus iſta ſuos.

ELEGIA X.

Ad lectorem quod in itinere hunc primum Librum confecerit.

LItera quæcunq; eſt toto tibi lecta libello *Liber*
Eſt mihi ſollicito tempore facta viæ. *Triſtium.*
Aut hæc me gelido, tremerem cùm menſe Decembri
Scribentem mediis Adria vidit aquis;
Aut poſtquam bimarem curſu ſuperavimus Iſtmon;
Alteraque eſt noſtræ ſumpta carina fugæ.
Quòd facerem verſus inter fera murmura Ponti,
Ccyladas Ægeas obſtupuiſſe puto.
Ipſe ego nunc miror tantis animique mariſque,
Fluctibus, ingenium non cecidiſſe meum. *Carmini-*
Seu ſtupor huic ſtudio, ſive eſt inſania nomen, *bus relax-*
Omnis ab hac cura meus relevata mea eſt, *antur*
Sæpe ego nimboſis dubius jactabar ab Hœdis; *animi.*
Sæpe minax Steropes ſidere pontus erat.
Luſcabatq; diem cuſtos Erymanthidos Urſæ;
Aut Hyadas ſævis auxerat Auſter aquis.
Sæpe maris pars intus erat; tamen ipſe trementi
Carmina ducebam qualiacunq; manu.
Nunc quoq; contenti ſtrident Aquilone rudentes;
Inque modum tumuli concava ſurgit aqua.

Ipſe gubernator tollens ad ſidera palmas,
Expoſcit votis, immemor artis, opem.
Quocunq; aſpexi, nihil eſt niſi mortis imago:
Quam dubiâ timeo mente, timénſq; precor,
*Attigero * Contingam portum, portu terrebor ab ipſo:
Plus habet infeſtà terra timoris aquâ.
Nam ſimul inſidiis hominum pelagiq; laboro;
Et faciunt geminos enſis & unda metus,
Ille meo vereor ne ſperet ſanguine prædam,
Hæc titulum noſtræ mortis habere velit.
Barbara pars leva eſt * avidæ ſubſtructa rapinæ,
*Avidaq; inſtructa. Quam cruor, & cædes, bellaq; ſemper habent.
Cúmq; ſit hybernis agitatum fluctibus æquor,
* Submiſſa, i dedita & mancipata. Pectora ſunt ipſo turbidiora mari.
Quo magis his debes ignoſcere, candide Lector,
Si ſpe ſint (ut ſunt) inferiora tuâ.
Non hæc in noſtris (ut quondam) ſcribimus hortis.
Nec conſuete meum lectule corpus habes:
Jactor in indomito, brumali luce, profundo;
Ipſaq; cæruleis charta ferítur aquis.
Improba pugnat hyems; indignatúrq; quod auſum
Scribere, ſe rigidas incutiente minas.
Vincat hyems hominem; ſed eodem tempore quæſo
Ipſe modum ſtatuam carminis, illa ſui.

PUB. OVID. NASONIS
De Triſtibus, Lib. II.
ELEGIA I.
Ad Auguſtum Cæſarem.

QUid mihi vobiſcum eſt, infelix cura, libelli
Ingenio perii qui miſer ipſe meo!
Ingenium Naſoni obfuit. Cui modo damnatis repeto mea crimina Muſas?
An ſemel eſt pœnam commeruiſſe parum?
Carmina fecerunt ut me cognoſcere vellent
Omine non fauſto fœmina vírq; meo:
Carmina fecerunt ut me moreſq; notaret
Jamptidem invisà Cæſar ab arte meos,

Deme

Deme mihi ſtudium, vitæ quoq; crimina demes;
Acceptum refero verſibus eſſe nocens.
Hoc pretium vitæ vigilatorúmq; laborum
Cepimus: ingenio eſt pœna reperta meo.
Si ſaperem, doctas odiſſem jure ſorores,
Numina cultori pernicioſa ſuo.
At nunc (tanta meo comes eſt inſania morbo) *Inſania.*
Saxa memor refero rurſus ad icta pedem.
Scilicet ut victus repetit gladiator arenam,
Et redit in tumidas naufragia puppis aquas;
Forſitan ut quondam Teuthrantia regna tenenti,
Sic mihi res eadem vulnus opémq; feret;
Muſaq; quæ movit, motam quoq; leniet iram:
Exorant magnos carmina ſæpe Deos. *Carmina*
Ipſe quoq; Auſonias Cæſar matreſq; nurúſq; *Deos exo-*
Carmina turrigeræ dicere juſſit Opi. *rant.*
Tulerat & Phœbo dici, quo tempore ludos
Fecit; quos ætas aſpicit una ſemel.
His precor exemplis tua nunc; mitiſſime Cæſar,
Fiat ab ingenio mollior ira meo.
Illa quidem juſta eſt, nec me meruiſſe negabo;
Non adeò noſtro fugit ab ore pudor,
Sed, niſi peccaſſem, quid tu concedere poſſes? *Clemen-*
Materiam veniæ ſors tibi noſtra dedit. *tiam de-*
Si quoties peccant homines, ſua fulmina mittat *licta fa-*
Jupiter, exiguo tempore inermis erit. *ciunt.*
Nunc, ubi detonuit, ſtrepitúq; exteruit orbem,
Purum diſcuſſis aëra reddit aquis.
Jure igitur genitorq; Deûm rectorq; vocatur;
Jure capax mundus nil Jove majus habet.
Tu quoq; cùm patriæ rector dicare paterq;
Utere amore Dei * nomen habentis idem, *Auguſtus*
Dumq; facis; nec te quiſquam moderatus unquam *pater*
Imperii potuit fræna tenere ſui. *patriæ.*
Tu veniam Partho ſuperato ſæpe dediſti, * *Numen*
Non conceſſurus quam tibi victor erat, *Clemen-*
Divitiis etiam multos, & honoribus auctos *tiæ & li-*
Vidi, qui tulerant in caput arma tuum. *beralitas*
Quæq; dies bellum, belli tibi ſuſtulit iram; *Au*
Quaſq; ſimul templis utraq; dona tulit.

* *Quod.* Utq; tuus gaudet miles, * qui viceret hoſtem:
Sic, cur ſe victum gaudeat, hoſtis habet,
Cauſa mea eſt melior, qui nec contraria dicor
Arma, nec hoſtiles eſſe ſecutus opes.
Per mare, per terras, per tertia numina juro,
Per te preſentem conſpicuúmq; Deum:
Hunc animum faviſſe tibi, vir maxime, méq;
Quà ſolà potui, mente fuiſſe tuum.
Optavi peteres cœleſtia ſidera tarde;
Parſq; fui turbæ parva precantis idem.
Et pia thura dedi pro te, cúmq; omnibus unus
Ipſe quoq; adjuvi publica vota meis.
Libri Ovidii pleni mentionis Auguſti. Quid referam libros illos quoq; crimina noſtra
Mille locis plenos nominis eſſe tui?
Inſpice majus opus, quod adhuc ſine fine reliqui,
In non credendos corpora verſa modos:
Invenies veſtri præconia nominis illic;
Invenies animi pignora multa mei.
Non tua carminibus major fit gloria; nec quo
Ut major fiat creſcere poſſit habet.
Fama Jovis ſupereſt: tamen hunc, ſua facta referri,
Et ſe materiam carminis eſſe, juvat.
Cúmq; Gigantei memorantur prælia belli;
Credibile eſt lætum laudibus eſſe ſuis.
Te celebrant alii, quanto decet ore; tuáſq;
Ingenio laudes uberiore canunt,
Sed tamen, ut fuſo tantorum ſanguine centum
Minima etiam Diis placent quæ pié fiant. Sic capitur minimo thuris honore Deus.
Ah! ferus, & nobis nimium crudeliter hoſtis
Delicias legit qui tibicunq; meas:
Carmina ne noſtris * ſic te venerantia libris,
Judicio poſſint candidiore legi.
* *Hic* Eſſe ſed irato quis te mihi poſſet amicus?
Vix tunc ipſe mihi non inimicus eram.
Cùm cœpit quaſſata domus ſubſidere, parte,
In proclinatas omne recumbit onus.
Cunctáq; fortunâ rimam faciente dehiſcunt:
Ipſa ſuo * quædam pondere tracta ruunt:
* *Quendam.* Ergo hominum quæſitum odium mihi carmine Debuit, eſt vultus turba ſecuta tuos.

(At memini) vitáque meam moréſq; probabas
Illo, quem dederas, prætereuntis equo.
Quod ſi non prodeſt, & honeſti gloria nulla
Redditur: at nullum crimen adeptus eram.
Nec male commiſſa eſt nobis fortuna reorum.
Uſq; decem decies inſpicienda viris:
Res quoq; privatas ſtatui ſine crimine judex.
Déq; mea faſſa eſt pars quoq; * juſta fide.
Me miſerum! potui, ſi non extrema nocerent,
Judicio tutus non ſemel eſſe tuo.
Ultima me perdunt; imôq; ſub æquore mergit
Incolumem toties * imaiprocella ratem.
Nec mihi pars nocuit de gurgite parva; ſed omnes
Preſſere hoc fluctus Oceanúſq; caput.
Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
Cur impudenti cognita culpa mihi eſt?
Inſcius Actæon videt ſine veſte Dianam,
Præda ſuis canibus non minùs ille fuit.
Scilicet in ſuperis etiam fortuna luenda eſt.
Nec veniam, læſo numine, caſus habet
Illa noſtra die, quâ me malus abſtulit error,
Parve quidem periit, ſed ſine labe domus:
Sic quoq; parva tamen, patrio dicatur ut ævo
Clara, nec ullius nobilitate minor:
Et neq; divitiis, nec paupertate notanda eſt;
Unde ſit in neutrum conſpiciendus eques.
Sic quoq; noſtra domus vel tenſu parva, vel ortu,
Ingenio certe non latet illa meo:
Quo videar quamvis nimium juveniliter uſus,
Grande tamen toto nomen ab orbe fero?
Turbaq; doctorum Naſonem novit, & audet
Non faſtiditis annumerare viris,
Corruit hæc igitur Muſis accepta ſub uno,
Sed non exiguo, crimine lapſa domus.
Atq; ea ſic lapſa eſt, ut ſurgere, ſi modo læſi
Ematuruerit Cæſaris ira, queat:
Cujus in eventu pœnæ clementia tanta eſt.
Ut fuerit noſtro lenior ira metu
Vita data eſt, citráq; necem tua conſtitit ira,
O Princeps parcas viribus uſq; tuis.

Centum viri.
* *Vitta.*
* *Una.*
Viſus obfuit poetæ
Ovidii domus nobilitata ingenio.

Inſuper

Exul Nasso nullo S. consulto.

Insuper accedunt, te non adimente, paternæ
(Tanquam vita parùm muneris esset) opes.
Nec mea decreto damnâsti facta Senatûs;
Nec mea * secreto judice jussa fuga est.

* *Selecto.*

Tristibus invectus verbis (ita principe dignum est)
Ultus es offensas, ut decet, ipse tuas.
Adde quod edictum, quamvis immite, minaxq;
Attamen in pœnæ nomine lene fuit:

Ovid. relegatus, non exul.

Quippe relegatus, non exul dicor in illo;
Parcáq; fortunæ sunt tibi verba meæ.
Nulla quidem sano gravior, mentisq; potenti
Pœna est, quam tanto displicuisse viro.
Sed solet interdum fieri placabile numen;
Nube solet pulsâ candidus ire dies.
Vidi ego pampineis oneratam vitibus ulmum,
Quæ fuerat sævo fulmine tacta Jovis.
Ipse licet sperare vetes, sperabimus: atq;
Hoc unum fieri te prohibente potest.
Spes mihi magna subit, cum te, mitissime Cæsar,
Spes mihi, respicio cùm mea facta, cadit:
Et veluti ventis agitantibus æquora, non est
Æqualis rabies continuúsq; furor;
Sed modo subsidunt, intermissiq; silescunt,
Vimq; putes illos deposuisse suam:
Sic abeunt, reddúntq; mei variantq; timores;
Et spem placandi dantq; negantq; tui.
Per superos igitur, qui dant tibi longa, dabuntq;
Tempora, Romanum si modo nomen amant,
Per patriam qua te tuta & secura parente est
Cujus & in populo pars ego nuper eram:
Sic tibi quem semper factis animóq; mereris,
Reddatur gratæ debitus urbis amor:

Livia Augusti.

Livia sic tecum sociales impleat annos;
Quæ nisi te, nullo conjuge digna fuit:
Quæ si non esset, cœlebs te vita deceret,
Nullaq; cui posses esse maritus, erat:
Sospite sic te sic natus quoq; sospes, & olim
Imperium regat * hoc cum seniore senex:

* *Hic*

Ut faciúntq; tui fidus juvenile nepotes,
Per tua, pérq; tui facta parentis eant:

Si

ic aſſueta tuis ſemper victoria caſtris,
Nunc quoq; ſe præſtet, notaq; ſigna petat,
uſoniúmq; ducem ſolitis circumvolet alis,
Ponat & in nitidâ laurea ſerta comâ;
er quem bella geris; cujus nunc corpora pugnas;
Auſpicium cui das grande, deóſq; tuos:
imidioq; tui præſens, & reſpicis urbem:
Dimidio procul es ſæváq; bella geris:
ic tibi ſic redeat ſuperato victor ab hoſte,
Inq; coronatis fulgeat altus equis.
arce precor; fulménq; tuum fera tela reconde;
Heu nimiùm miſero cognita tela mihi!
arce pater patriæ, nec nominis immemor hujus
Olim placandi ſpem mihi * tolle tui, * *Redde.*
on precor ut reddam (quamvis majora petitis,
Credibile eſt magnos ſæpe dediſſe deos.)
itius exilium ſi das propitiúsq; roganti, *Mitius exilium orat.*
Pars erit è pœna magna levata mea.
ltima perpetior medios ejectus in hoſtes:
Nec quiſquam à patria lóngius exul abeſt.
olus ad ingreſſus miſſus ſeptemplicis Iſtri,
Parrhaſiæ gelido virginis axe premor.
aziges & Colchi, Merereaq; turba, Getæq;
Danubii mediis vix prohibentur aquis.
úmq; alii tibi ſint causâ graviore fugati:
Ulterior nulli, quam mihi, terra data eſt.
ongius hâc nihil eſt, niſi tantum frigus & hoſtis,
Et maris aſtricto quæ coit unda gelu.
ctenus Euxini pars eſt Romana ſiniſtri;
Proxima Baſtarnæ Sauromataq; tenent.
æc eſt Auſonio ſub jure noviſſima: vixq;
Hæſit in imperii margine terra tui.
nde precor ſupplex, ut nos in tuta releges,
Ne ſit cum patria pax quoq; adempta mihi:
è timeam gentes quas non bene ſubmovit Iſter:
Neve tuus poſſim civis ab hoſte capi.
s prohibet Latio quenquam de ſanguine natum
Cæſaribus ſalvis, barbara vinc'la pati.
rdiderint cum me duo crimina, carmen & error, *Crimina Naſonis.*
Alterius facti culpa ſilenda mihi.

Nam

Nam tanti non ſum, renovem ut tua vulnera, Cæſar,
Quem nimio plus eſt indoluiſſe ſemel.
* *Leſtus.* Altera pars ſupereſt: qua turpi crimine * læſus,
Arguor obſcœni doctor adulterii.
Fas ergo eſt aliquâ cœleſtia pectora falli:
Et ſunt notitiâ multa minora tuâ.
Etq; Deos cœlúmq; ſimul ſublime tuenti,
Non vacat exiguis rebus adeſſe Jovi:
Auguſti carmina. A te pendentem ſic dum circumſpicis orbem,
Effugiunt curas inferiora tuas.
Scilicet imperii Princeps ſtatione relictâ
Imparibus legeres carmina facta modis?
Non ea te moles Romani nominis urget,
Inq; tuis humeris tam leve fertur onus.
Luſibus ut poſſis advertere numen ineptis,
Excutiaſq; oculis otia noſtra tuis.
Nunc tibi Pannonia eſt, nunc Illyris ora domanda,
Rhetica nunc prebent, Traciâq; arma metum.
Nunc petit Armenius pacem, nunc porrigit arcus
Parthus equus, timidâ captaq; ſigna manu.
Nunc te prole tuâ juvenem Germania ſentit;
Germania. Bellaq; pro magno Cæſare Cæſar habet.
Deniq; ut in tanto, quantum non extitit unquam
Corpore, pars nulla eſt, quæ caret imperio:
Urbs quoq; te, et legum laſſat tutela tuarum,
Et morum, ſimiles quos cupis eſſe tuis,
Non tibi contingunt, quæ gentibus otia præſtas
Bellaq; cum multis irequieta geris.
Miror in hoc igitur tantarum Pondere rerum
* *Evoluiſſe Pentaſyllabum.* Unquam te noſtros * evoluiſſe jocos.
Amatorii libri. At ſic (quod mallem) vacuus fortaſſe fuiſſes,
Nullum legiſſes crimen in arte mea.
Illa quidem fateor frontis non eſſe ſeveræ,
Scripta nec à tanto principe digna legi;
Non tamen idcirco legum contraria juſſis,
Sunt ea; Romanas erudiúntq; nurus.
Néve quibus ſcribam poſſis dubitare, libellus
Ex 1. lib. de Arte. Quatùor hos verſus e tribus unus habet.
Eſte procul vittæ tenues, inſigne pudoris;
Quæq; tegis medios inſtita longa pedes.

N

Nil, niſi legitimum, conceſſaq; furta, canemus:
Inq; meo nullum carmine crimen erit.
Ecquid ab hac omnes rigidas ſubmovimus arte,
Quas ſtola contingi, vittaq; ſumpta vetat?
At matrona poteſt alienis artibus uti;
Quòdq; trahat quamvis non doceatur habet. *Mores cujuſq; pro præceptore ſunt.*
Nil igitur matronâ legat quia carmine ab omni
Ad delinquendum doctior eſſe poteſt,
Quocunq; attigerit (ſiqua eſt ſtudioſa ſiniſtri)
Ad vitium mores inſtruit inde ſuos.
Sumpſerit annales, (nihil eſt hirſutius illis)
Facta eſt unde parens Ilia, nempe leget;
Sumpſerit Æneadem genetrix ubi prima requiret,
Æneadum genetrix unde ſit alma Venus.
Perſequar inferius (modo ſi licet ordine ferri)
Poſſe nocere animis carminis omne genus,
Non tamen idcirco crimen liber omnis habebit:
Nil prodeſt, quod non lædere poſſit idem.
Ignè quid utilius? Si quis tamen urcere tecta **Cæperit*
* Comparat, audaces inſtruit igne manus.
Eripit interdum, modo dat medicina ſalutem:
Quæq; juvet monſtrat quæq; ſit herba nocens.
Et latro, & cautus præcingitur enſe viator,
Ille ſed inſidias, hic ſibi portat opem.
Diſcitur innocuas ut agat facundia cauſas:
Protegit hæc ſontes immeritóſq; premit.
Sic igitur carmen, recta ſi mente tegatur,
Conſtabit nulli poſſe nocere meum.
Et tandem vitium quicunq; hinc concipit, errat; *Theatra.*
Et nimium ſcriptis arrogat ille meis.
Et tamen hoc fatear; ludi quoq; ſemina præbent
Næquitiæ; tolli tota theatra jube.
Deccandi cauſam quam multis ſæpe dederunt *Campus Martius Circus.*
Martia, cùm durum ſternit arena ſolum!
Tollatur Circus; non tuta licentia Circi eſt:
Hic ſedet ignoto juncta puella viro.
Cùm quædam ſpacientur in hac ut amator eodem *Porticus.*
Conveniat, quare porticus ulla patet?
Quis locus eſt templis auguſtior? hæc quoq; vivet
In culpam ſi qua eſt ingenioſa ſuam.

Cùm

Jupiter, Capitolinus.

Cum ſteterit Jovis æde, Jovis ſuccurret in æde
Quam multas matres fecerat ille Deus.
Proxima adoranti Junonia templa, ſubibit,
Pellicibus multis indoluiſſe Deam.
Pallade conſpectâ, natum de crimine virgo
Suſtulerit quare, quæret, Erichthonium.
Venerit in magni templum tua numina Martis;
Stat Venus ultori juncta viro ante fores,
Iſidis æde ſedens, cur hanc Saturnia, quæret.
Egerit Ionio Boſphorióq; mare
In Venerem Anchiſes, in Lunam * Latimus heros
In Cererem Jaſias, qui referatur, erit.
Omnia perverſas poſſunt corrumpere mentes;
Stant tamen illa ſuis omnia tuta locis.
Et procul à ſcripta ſolis meretricibus arte,
Submovit ingenuas pagina prima manus,
Quæcunq; erumpit quâ non ſinet ire ſacerdos,
Protinus hæc vetiti criminis acta rea eſt.
Nec tamen eſt facinus verſus evolvere molles;
Multa licet caſtæ, non facienda, legant.
Sæpe ſupercilii nudas matrona ſeveri,
Et veneres ſtantes ad genus omne vide,
Corpora Veſtales oculi meretricia cernunt;
Nec domino pœnæ res ea cauſa fuit.
At cur in noſtra nimia eſt laſcivia Muſa?
Cúrve meus cuiquam ſuadet amare liber?
Nil niſi peccatum, manifeſtaq; culpa fatenda eſt?
Pœnitet ingenii judiciiq; mei.
Cur non Argolicis potius quæ conſidit armis,
Vexata eſt iterum carmina Troja meo?
Cur tacui Thebas? & mutua vulnera fratrum
Et ſepiem portas ſub duce quamq; ſuo?
Non mihi materiam bellatrix Roma negabat;
Et pius eſt patriæ facta referre labor.
Deniq; cùm meritis impleveris omnia, Cæſar,
Pars mihi de multis una canenda fuit.
Utq; trahunt oculos radiantia lumina Solis;
Traxiſſent animum ſic tua facta meum.
Arguor immerito; tenuis mihi campus aratus
Illud erat magnæ fertilitatis opus.

** Eudymion.*

Verſus molliores legere.

N

Non ideo debet pelago ſe credere, ſi qua
* Audet in exiguo ludere cymba lacu.
Forſitan & hoc dubitem, numeris levioribus aptus
Sim latis, in parvos ſufficiámq; modos.
At ſi me jubeas domitos Jovis igne Gigantes
Dicere, conantem debilitabit opus.
Divitis ingenii eſt, immania Cæſaris acta
Condere, materiâ ne ſuperetur opus.
Et tamen auſus eram; ſed detractare videbar,
Quòdq; nefas damno viribus eſſe tuis.
Ad leve rurſus opus juvenilia carmina veni:
Et falſo movi pectus amore meum.
Non equidem vellem; ſed me mea fata trahebant;
Inque meas pœnas ingenioſus eram.
Hei mihi! cur didici? cur me docuêre parentes?
Literáq; eſt oculos ulla morata meos?
Hæc tibi me inviſum laſcivia fecit, ob artes,
Quas ratus es vetitos ſolicitare toros,
Sed neq; me nuptiæ didicerunt furta magiſtro:
Quòdq; parùm novit nemo docere poteſt.
Sic ego delicias & mollia carmina feci,
Strinxerit ut nomen fabula nulla meum:
Nec quiſquam eſt adeò media de plebe maritus,
Ut dubius vitio ſit pater ille meo.
Crede mihi diſtant mores à carmine noſtro:
Vita verecundia eſt, Muſa jocoſa mea eſt.
Magnáq; pars mendax operum eſt & ficta meorum,
Plus ſibi permiſit compoſitione ſuo.
Nec liber indicium eſt animi, ſed honeſta voluntas
Plurima mulcendis auribus apta refert.
Accius eſſet atrox; conviva Terentius eſſet:
Eſſent pugnaces qui fera bella canunt.
Denique, compoſui teneros non ſolus amores;
Compoſito pœnas ſolus amore dedi.
Quid niſi cum multo Venerem confundere vino
Præcepit Lyrici Teia Muſa ſenis?
Lesbia quid docuit Sappho, niſi amare puellas?
Tuta tamen Sappho, tutus & ille fuit.
Nec tibi Battiade nocuit, quòd ſæpe legenti
Delicias verſu faſſus es ipſe tuas.

* *Audeat exiguo. Non omnibus omnia conveniunt.*

Sic & Catullus.

Libri non ſunt indicium animi.

Exemplis refellet. Crimen Sappho.

Fabula

Menandri comœdia. Fabula jucundi nulla eſt ſine amore Menandri:
Et ſolet hic pueris virginibúſq; legi.
Ilias nil aliud niſi adultera. Ilias ipſa quid eſt, niſi turpis adultera, de qua
Inter amatorem pugna virúmque fuit?
Quid prius eſt illic flammâ Chryſeidos, aut qua
Fecerat iratos rapta puella duces?
Aut quid Odyſſea eſt, niſi fœmina propter amorem
Odyſſea Dum vir abeſt, multis una petita * procis?
** Viris.* Quid niſi Mæonides Venerem Martemque ligatos
Narrat in obſcœno corpora prenſa toro?
Unde niſi indicio magni ſciremus Homeri,
Homerus. Hoſpitis igne duas incaluiſſe Deas?
Omne genus ſcripti gravitate tragœdia vincit:
Tragœdia Hæc quoque materiam ſemper amoris habet.
Nam quid in Hippolyto eſt, niſi ſævæ flamma no-
Nobilis eſt Canace fratris amore ſui. (vercæ?
Quid? non Tantalides agitante Cupidine currus
Piſæam Phrygis vexet eburnis equis?
Tingeret ut ferrum natorum ſanguine mater,
Concitus à læſo fecit amore dolor.
Fecit amor ſubitas volucres cùm pelice regem:
Itys. Quæq; ſuum luget nunc quoque mater Ityn.
Si non Aëropen frater ſceleratus amàſſet,
Averſos ſolis non legeremus equos,
Scylla. Impia nec tragicos tetigiſſet Scylla cothurnos,
Ni patrium crimen deſecuiſſet amor.
Electra. Qui legis Electran, & egentem mentis Oreſtem,
Egiſthi crimen Tyndaridóſque legis.
Nam quid de tetrico referam domitore Chimæra?
Quem letho fallax hoſpita pene dedit?
Quid loquar Hermionem? quid te Scæneia virgo?
Téque Myconæo Phœbas amata duci?
Quid Danaen, Danaique nurus? matrémq; Lyæ-
Alcmenam? & noctes, quæ coïere duas?
Quid generum Peliæ? quid Theſea? quidve Pelaſ-
Iliacum tetigit qui rate primus humum? (gum
Huc Iole, Pyrrique parens, huc Herculis uxor,
Huc accedat Hylas, Iliacuſque puer
Tempore deficiar, tragicos ſi perſequar ignes:
Vixque meus capiet nomina nuda liber.

et

Eſt & in obſcœnos deflexa tragœdia riſus;
Multaq; præteriti verba pudoris habet.
Nec nocet auctori mollem qui fecit Achillem,
Infregiſſe ſuis fortia facta modis.
Junxit Ariſtides Mileſia crimina ſecum; *Mileſia crimina*
Pulſus Ariſtides nec tamen urbe ſuâ eſt; *Ariſtidis.*
Nec, qui deſcripſit corrumpi ſemina matrum,
Eubius impuræ conditor hiſtoriæ:
Nec; qui compoſuit nuper Sybaritida, fugit;
Nec, qui concubitus non tacuêre ſuos.
Súntq; ea doctorum monumentis miſta virorum:
Muneribúſq; ducum publica facta patent.
Néve peregrinis tantùm defendar ab armis,
En Romanus habet multa jocoſa liber.
Utq; ſuo Martem cecinit gravis Ennius ore; *Ennius*
Ennius ingenio maximus, arte rudis; *arte rudis*
Explicat ut cauſas rapidi Lucretius ignis, *Lucretius*
Caſurúmq; triplex vaticinatur opus;
Sic tua laſcivo cantata eſt ſæpe Catullo *Catullus.*
Fœmina, cui falſum Lesbia nomen erat;
Nec contentus ea, multos vulgavit amores,
In quibus ipſe ſuum faſſus adulterium eſt.
Par fuit exigui ſimiliſq; licentia Calvi, *Calvus.*
Detexit variis qui ſua facta modis.
Quid referam Ticidæ? quid Memmî carmen? (quos *Ticidæ.*
Nomen adeſt rebus, nominibúſq; pudor. apud *Memmi-*
Cinna quoq; his comes eſt Cinnâq; procacior Anſer, *us Cinna.*
Et leve Cornificî, parq; Catonis opus; *Anſer.*
Et quorum libris modò diſſimulata Perilla, *Cornifici.*
Nomine nunc legitur dicta, Metelle, tuo. *us. Cato.*
Ibis quoq; Phaſiacas Argo qui duxit in undas,
Non potuit Veneris furta tacere ſuæ. (Servi
Nec minus Hortenſi, nec ſunt minùs improba *Horten-*
Carmina; quis dubitet nomina tanta ſequi? *ſius.*
Vertit Ariſtidem Siſenna; nec obfuit illi *Servius.*
Hiſtoriæ turpes inſeruiſſe jocos, *Siſenna.*
Nec fuit opprobrio celebràſſe Lycorida Gallo: *Gallus.*
Sed linguam nimio non tenuiſſe mero.
Credere juranti durum putat eſſe Tibullus. *Tibullus.*
Hoc etiam de ſe quod neget illa viro.

Fallere cuſtodem demum docuiſſe fatetur:
Séq; ſuâ miſerum nunc ait arte premi.
Sæpe velut gemmam dominæ, ſignúmq; probaret,
Per cauſam meminit ſe tetegiſſe manum.
Utq; refert, digitis ſæpe eſt nutúq; locutus,
Et tacitam menſæ duxit in orbe notam;
Et quibus e ſuccis abeat de corpore livor,
Impreſſo fieri qui ſolet ore, docet.
* *Ille.* Deniq; ab incauto nimiùm petit * illa marito:
Se quoq; uti ſervet, peccet ut ille minus.
Scit cui latretur, cùm ſolus obambuler ipſe,
* *Excreat* Cui toties clauſas * excreet ante fores.
* *Furtim* Multaq; dat * furti talis præcepta; docétque
Qua nuptæ poſſint fallere ab arte viros.
Nec fuit hoc illi fraudi: legitúrq; Tibullus,
Et placet, & jam, te principe, notus erat.
Invenies eadem blandi Præcepta Propertî:
Propertius. Diſtrictus minimà nec tamen Ille notà eſt.
His ego ſucceſſi: quoniam præſtantia candor
Nomina vivorum diſſimulare jubet.
Non timui (fateor) nè quâ tot iere carinæ,
Naufraga ſervatis omnibus una foret.
Artes aleæ. Sunt aliis ſcriptæ quibus alea luditur, artes:
Hæc eſt ad veſtros non leve crimen avos.
Quid valeant tali, quo poſſis plurima jactu
Fingere, damnoſos effugiaſq; canes:
Teſſera quos habeat numeros, diſtante vocato,
* *Doceat.* Mittere quo * deceat, quo dare miſſa modo
Diſcolor ut recto graſſetur limite miles,
Cùm medius gemino calculus hoſte perit:
Tabella aleatoria. Ut magè velle ſequi ſciat, & revocare Priorem,
Nec, tutò fugiens, incomitatus eat.
Parva ſedet ternis inſtructa tabella lapillis,
In qua viſiſſe eſt, continuaſſe ſuos.
Quiq; alii luſus (neq; enim nunc perſequar omnes)
Perdere rem caram tempora noſtra ſolent.
Ecce canit formas alius jactúſq; pilarum:
Variæ deſcriptiones. Hic artem nandi præcipit, ille trochi.
Compoſita eſt aliis fuſcandi cura coloni;
Hic epulis leges, hoſpitioque dedit.

Alt

Alter humum de qua fingantur Pocula, monſtrat,
Quæque docet liquido teſta ſit apta mero.
Talia luduntur fumoſo menſe Decembri,
Quæ jam non nulli compoſuiſſe nocet.
His ego deceptus non triſtia carmina feci;
Sed triſtis noſtros pœna ſecuta jocos.
Denique non video tot de ſcribentibus unum, *Unum Ovidium ingenium perdidit.*
Quem ſua perdiderit Muſa; repertus ego.
Quid ſi ſcripſiſſem mimos obſcœna jocantes,
Qui ſemper ficti crimen amoris habent?
In quibus aſſidue cultus procedit adulter;
Verbaq; dat ſtulto callida nupta viro.
Nubilis hæc virgo, matronáq; vírq; puérq;
Spectat; & ex magna Parte Senatus adeſt,
Non ſatis, inceſtis temerari vocibus aures:
Aſſueſcant oculi multa pudenda pati.
Cúmq; fefellit amans aliquâ novitate maritum,
Plauditur & magno palma favore datur.
* Quodq; minùs prodeſt, pœna eſt lucroſa poetæ; * *Quoque.*
Tantaque non parvo crimina Prætor emit.
Inſpice ludorum ſumptus, Auguſte, tuorum: *Ludi Auguſtales.*
Empta tibi magno talia multa leges.
Hæc tu ſpectàſti, ſpectandáq; ſæpe dediſti:
Majeſtas adeò comis ubique tua eſt.
Luminibúſq; tuis, totus quibus utitur orbis,
Scenica vidiſti lætus adulteria.
Scribere ſi fas eſt imitantes turpia mimos; *Mimi.*
Materiæ minor eſt debita pœna meæ;
An genus hoc ſcripti faciunt ſua pulpita tutum?
Quódque * licet mimis, ſcena licere dedit? * *Libet.*
Et mea ſunt populo ſaltata poemata ſæpe;
Sæpe oculus etiam detinuere tuos.
Scilicet in domibus veſtris, ut priſca virorum
Artifices fulgent corpora picta manu:
Sic, quæ concubitus varios, Veneriſq; figuras
Exprimat, eſt aliquo parva tabella loco.
Itq; ſedet vultu faſſus Telamonius iram,
Inq; oculis facinus barbara mater habet:
Sic madidos ſiccat digitis Venus uda capillos;
Et modò maternis tecta videtur aquis.

Bella ſonant alii telis inſtructa cruentis,
Parſq; tui generis, pars tua facta canit;
Invida me ſpatio natura coërcuit arcto;
Ingenio vires exiguasq; dedit.
Virgilius Et tamen ille tuus felix Æneïdos auctor
Contulit in Tyrios arma virûmq; toros.
Nec legitur pars ulla magis de corpore toto,
Quàm non legitimo fœdere junctus amor.
Phillidis hic idem, teneraq; Amaryllidis ignes,
Bucolica Bucolicis juvenis luſerat ante modis.
Nos quoq; jampridem ſcripto peccavimus iſto;
Supplicium patitur non nova culpa novum.
Carminaq; ediderâm, cùm te delicta notantem
Praterii toties irrequietus eques.
Ergò qua juveni mihi non nocitura putavi
Scripta parùm prudens, nunc nocuere ſeni.
Sera redundavit veteris vindicta libelli,
Diſtat & a meriti tempore pœna ſui.
Ne tamen omne meum credas opus eſſe remiſſum
Sæpe dedi noſtræ grandia vela rati.
Sex ego faſtorum ſcripſi, totidémq; libellos;
Faſtorum Cúmq; ſuo finem menſe volumen habet.
Lib xii. Idq; tuo nuper ſcriptum ſub nomine, Cæſar,
Et tibi ſacratum ſors mea rupit opus.
Medea Et dedimus tragicis ſcriptum regale cothurnis;
Ovidii. Quaq; gravis debet verba cothurnus habet.
Metamor- Dictaq; ſunt nobis, quamvis manus ultima capto
phoſis, Defuit, in facies corpora verſa novas.
Arq; utinam revoces animum pauliſper ab ira,
Et vacuo jubeas hinc tibi pauca legi.
Pauca; quibus, prima ſurgens ab origine mundi,
In tua deduxi tempora, Cæſar, opus.
Aſpicies quantum dederis mihi pectoris ipſe,
Quóque favore animi téq; tuoſq; canam.
Non ego mordaci diſtrinxi carmine quenquam;
Non meus ullius crimina verſus habet.
Candidus à ſalibus ſuffuſis fel abeſt:
Nulla venenato litera miſta joco eſt.
Inter tot populi, tot ſcripti millia noſtri,
Quem mea Calliope laſerit, unus ero.

Non

Non igitur noſtris ullum gaudere Quiritem
Auguror, ut multos indoluiſſe malis.
Nec mihi credibile eſt quenquam inſultare jacenti,
Gratia candori ſiqua relata meo eſt;
His precor atq; aliis poſſint tua numina flecti,
O pater, ô patriæ cura ſalúſq; tuæ
Non ut in Auſoniam redeam; niſi forſitan olim,
Cùm longo pœnæ tempore victus eris:
Tutius exilium, paulóq; quietius oro,
Ut par delicto ſit mea pœna ſuo.

PUB. OVID. NASONIS
De Triſtibus, Lib. III.

ELEGIA I.
Liber Lectorem alloquitur.

Miſſus in hanc venio timide liber exulis urbem:
Da placidam feſſo, Lector amice, manum.
Néve reformida, ne ſim tibi ſorte pudori:
Nullus in hac charta verſus amare docet.
Nec domini fortuna mei eſt, ut debeat illam
Infelix ullis diſſimulare jocis:
Id quoq; quod viridi quondam malè luſit in ævo,
(Heu! nimium ſero) damnat, & odit opus.
Aſpice quid portem; nihil hîc niſi triſte videbis,
Carmine temporibus conveniente ſuis.
Clauda quod alterno ſubſidunt carmina verſu;
Vel pedes hoc ratio, vel via longa facit.
Quod neq; ſum cedro flavus, nec pumice lævis;
Erubui domino cultior eſſe meo. *Pumex.*
Litera ſuffuſas quod habet maculoſa lituras;
Læſit opus lachrymis ipſe poeta ſuum. *Excuſat lituras.*
Si qua videbuntur caſu non dicta Latine;
In qua ſcribebat, barbara terra fuit.
Dicite, Lectoris, ſi non grave, quà ſit eundum,
Quaſq; petam ſedes hoſpes in urbe liber.

Hæc ubi ſum fortim linguà titubante locutus,
Qui mihi monſtraret, vix fuit unus, iter
Dii tibi dent, noſtro quod non tribuere poetæ,
Moliter in patria vivere poſſe tua
Duc age, namq; ſequar, quamvis terráq; maríque
Longinquo referam laſſus ab orbe pedem.
Via ſacra Paruit; & ducens, Hæc ſunt fora Cæſaris, inquit:
Hæc eſt à ſacris quæ via nomen habet,
Hic locus eſt Veſtæ, qui pallada ſervat, & ignem
* Hæc fuit antiqui regia parva Numæ.
* *Hic. Porta Palatina.* Inde petens dextram, Porta eſt, ait, iſta Palati;
Hic ſator; hoc primùm condita Roma loco eſt.
Singula dum miror, video fulgentibus armis
Conſpicuos poſtes, tectaque digna Deo.
Et Jovis hæc, dixi, domus eſt; quod ut eſſe putarem,
Augurium menti querna corona dabat.
Cujus ut accepi Dominum, Non fallimur inquam
Et magni verum eſt hanc Jovis eſſe domum.
Laurus triumphalis. Cur tamen appoſitâ velatur janua lauro?
Cingit & auguſtas arbor opaca fores?
An quia perpetuos meruit domus iſta triumphos?
Civica corona, de qua Gell. An quia Leucadio ſemper amata Deo eſt?
Ipſane quod feſta eſt? an quod facit omnia feſta?
Quam tribuit terris, pacis an iſta nota eſt?
Utq; viret ſemper laurus, nec fronde caducâ
Carpitur; Eternum ſic habet illa decus.
* *Cauſa ſuperpoſitæ* * Cauſaq; ſuppoſitæ, ſcripto teſtante, coronæ,
Servatos cives indicat hujus ope,
Adjice ſervatis unum, pater optime, civem,
Qui procul extremo pulſus in orbe latet;
In quo pœnarum, quas ſe meruiſſe fatetur,
Non facinus cauſam, ſed ſuus error habet,
Me miſerum! vereórq; locum, vereórq; potentem
Et quatitur trepido litera noſtra metu.
Aſpicis exangui chartam pallere colore?
Aſpicis alternos intremuiſſe pedes?
Quandocunq; precor, noſtro placata parenti,
Iiſdem ſub dominis aſpiciare domus.
Inde timore pari gradibus ſublimia celſis
Ducor ad Intonſi candida templa Dei.

Signa peregrinis ubi ſunt alterna columbis
Bellides, & ſtricto ſtat ſerus enſe pater,
Quæq; viri docto veteres fecêre novique
Pectore, lecturis inſpicienda patent.
Quærebam fratris, exceptis ſcilicet illis,
Quos ſuus optaret non genuiſſe parens.
Quærentem fruſtra cuſtos e ſedibus illis
Pra politus ſancto juſſit abire loco.
Altera templa peto vicino juncto theatro;
Hæc quoq; erant pedibus non adeunda meis.
Nec me, quæ doctis patuerunt prima libellis
Atria, libertas tangere paſſa ſua eſt,
In genus auctoris miſeri fortuna redundat;
Et patimur nati, quam tulit ipſe, fugam.
Forſitan & nobis olim minùs aſper & illi
Evictus longo tempore Cæſar erit. (ganda eſt
Dii, precor, atq; adeo (neq; enim mihi turba ro-
Cæſar ades voto maxime Dive meo.
Interea, quoniam ſtatio mihi publica clauſa eſt,
Privato liceat delituiſſe loco.
Vos quoq; ſi fas eſt, confuſa pudore repulſæ
Sumite plebeiæ carmina noſtra manus.

ELEGIA II.

Quæritur ſe in exilium miſſum.

ERgò erat in fatis Scythiam quoq; viſere noſtris?
Quæq; Lycaonio terra ſub axe jacet?
Nec vos pierides, nec ſtirps Latonia veſtro
Docto ſacerdoti turba tuliſtis opem:
Nec mihi quod luſi vero ſine crimine prodeſt;
Quódq; magis * Muſa eſt viſa jocoſa mea:
plurima ſed pelago terraque pericula paſſum
Uſtus ab aſſiduo frigore Pontus habet:
Quiq; fugax rerum, ſecuraq; in otia natus,
Mollis, & impatiens ante laborís eram;
Ultima nunc patior, nec me mare portibus orbum
perdere, diverſæ nec potuere viæ.
Sufficit atq; animis: nam corpus ab illo
Accepit vires, vixq; ferenda tulit.

* *Vita Muſa jocoſa mea eſt.*

Jocoſa rauſa Naſoni exilium peperit.

Dum tamen & ventis dubias jactabar, & undis,
Fallebat curas ægraq; corda labor.
Ut via finita eſt, & opus requievit eundi,
Et pœnæ tellus eſt mihi tacta meæ;
Nil niſi flere libet: nec noſtro parcior imber
Lumine, quam verna de nive manat aqua,
Roma domuſque ſubit deſideriúmq; locorum,
Quicquid & amiſſa reſtat in urbe mei.
Hei mihi, quod toties noſtri pulſata ſepulchri
Janua, ſed nullo tempore aperta fuit!
Cur ego tot gladios fugi? totiéſq; minata
Obruit infelix nulla procella caput?
Dii, quos experior nimium conſtanter iniquos;
Participes iræ quam deus unus habet;
Extimulate, precor, ceſſantia fata meique
Interitûs clauſas eſſe vetate fores.

ELEGIA III.

Ad Uxorem, quod æger fuerit.

HÆc mea ſi * conjux miraris epiſtola quare
Alterius digitis ſcripta ſit; æger eram:
Æger in extremis ignoti partibus orbis,
Incertúſque meæ pene ſalutis eram.
Quem mihi tunc animum dira in regione jacenti
Inter Sauromatas eſſe Getáſq; putas?
Non cœlum patior, nec aquis aſſuevimus iſtis,
Terraq; neſcio quo non placet iſta modo:
* Non domus apta ſatis; non hic cibus utilis ægro,
Nullus Apollinea qui levet arte malum eſt:
Non, qui ſo etur; non, qui labentia tarde
Tempora narrando fallat, amicus adeſt.
Laſſus in extremis jaceo populíſque locíſque;
Et ſubit affecto nunc mihi quicquid abeſt.
Omnia cùm ſubeant, vincis tamen omnia conjux,
Et plus in noſtro pectore parte tenes.
Te loquor abſentem, te vox mea nominat unam
Nulla venit ſine te nox mihi, nulla dies.
Quinetiam ſic me dicunt aliena locutum,
Ut foret amentis nomen in ore tuum:

Si

** Caſu Æger Ovidius.*

** Talia Scythas decent.*

Si jam deficiam, ſuppreſsáq; lingua palato
Vix inſtillato reſtituenda mero :
Nuntiet huc aliquis dominam veniſſe, reſurgam ;
Spéſq; tui nobis cauſa vigoris erit.
Dúmq; ego ſum vitæ dubius, tu forſitan iſtic
Jucundum, noſtri neſcia, tempus agis :
Non agis affirmo : liquet hoc, chariſſima, nobis,
Tempus agi ſine me non niſi triſte tibi.
Si tamen implevit mea ſors quos debuit annos,
Et mihi vivendi tam cito finis adeſt :
Quantum erat, ô magni, perituro parcere, divi,
Ut ſaltem patriâ contumularer humo ?, *In patria ſepelivi.*
Vel pœna in mortis tempus dilata fuiſſet,
Vel * præceſſiſſet mors properata fugam. * *Præcepiſſet.*
Integer hanc potui nuper bene reddere vitam :
Exul ut occiderem nunc mihi vita data eſt
Tam procul ignotis igitur moriemur in oris !
Et fient ipſo triſtia fata loco ?
Nec mea conſueto langueſcent corpora lecto ?
Depoſitum nec me qui fleat ullis erit ?
Nec dominæ lachrimis in noſtra cadentibus ora,
Accedunt animæ tempora parva meæ ?
Nec mandata dabo ? nec cum clamore ſuprema
Labentes oculos condet amica manus ?
Sed ſine funeribus caput hoc ſine honore ſepulchri *Claudere oculos mortuo.*
Indeploratum barbara terra teget ?
Ecquid, ubi audieris, totâ turbabere mente ?
Et ſeries pavidâ pectora fida manu ;
Ecquid, in has fruſtra tendens tua brachia partes,
Clamabis miſeri nomen inane viri ?
Parce tamen lacerare genas, nec ſcinde capillos :
Non tibi nunc primùm, lux mea, raptus ero,
Cùm patriam amiſi, tunc me periiſſe putato :
Et prior, & gravior mors fuit illa mihi. *Exilium vera mors eſt.*
Nunc ſi fortè potes (ſed non potes) optima conjux
Finitis gaude tot mihi morte malis.
Quod potes, extenua forti mala corde ferendo ;
Ad mala jam pridem non rude pectus habes.
Atq; utinam pereant animæ cum corpore noſtræ,
Effugiatque avidos pars mea nulla rogos.

Nam

Pythagoras animam immortalem affirmat.

Nam ſi morte carens vacuas volat altus in auras
Spiritus, & Samii ſunt rata dicta ſenis:
Inter Sarmaticas Romana vagabitur umbras,
pérq; feros manes hoſpita ſemper erit.
Oſſa tamen facito parva referantur in urna:
Sic ego non etiam mortuus, exul ero.
Non vetat hoc quiſquam, fratrem Thebana perem
Suppoſuit tumulo, rege vetante, ſoror. (ptum
Atq; ea cum foliis & amomi pulvere miſce;
Inq; ſuburbano condita crede ſolo.
Quoſq; legat verſus oculo properante viator,
Grandibus in tumuli marmore cæde notis;

Epitaphium Ovidii

Hic ego qui jaceo tenerorum luſor amorum,
Ingenio perii Naſo poeta meo.
At, tibi qui tranſis, ne ſit grave (quiſquis amàſti)
Dicere, Naſonis molliter oſſa cubent.
Hoc ſatis in tumulo eſt; etenim majora libelli,
Et diuturna magis ſunt monumenta mei.
Quos ego confido, quamvis nocuêre, daturos
Nomen, & auctori tempora longa ſuo.

Serta ſepulchro apponere.

Tu tamen extincto feralia munera ferto;
Déque tuis lachrymis humida ſerta dato.
Quamvis in cinerem corpus mutaverit ignis,
Sentiet officium mœſta favilla pium.
Scribere plura libet: ſed vox mihi feſſa loquend
Dictandi vires ficcáq; lingua negat.
Accipe ſupremo dictum mihi forſitan ore.
Quod tibi qui mittit, non habet ille, *vale*.

ELEGIA IV.

Ad amicum, ut magnorum virorum conſuetudinem fugiat.

O Mihi chare quidem ſemper, ſed tempore du
Cognite, res poſtquam procubuêre meæ
Unbus edocto ſi quicquam credis amico;
Vive tibi, & longe nomina magna fuge.

** Non proſit potius ſi quis obeſſe poteſt.*

Vive tibi, quantúmque potes prælustria vita;
Sævum prælustri fulmen ab arce venit.
Nam quanquam ſoli poſſunt prodeſſe potentes
* Non proſunt; potiùs plurimùm obeſſe ſolet

Effu

Effugit hybernas demiſſa antena procellas;
Lataq; plus parvis vela timoris habent.
Aſpicis ut ſummâ cortex levis innatet undâ,
Cum grave nexa ſimul retia mergat onus. *Summa fugienda.*
His ego ſi monitor, monitus prius ipſe fuiſſem,
In qua debebam forſitan urbe forem.
Dum tecum vixi, dum me levis aura ferebat,
Hæc mea per placidas cymba cucurrit aquas.
Qui cadit in plano (vix hoc tamen evenit ipſum)
Sic cadit, ut tacta ſurgere poſſit humo,
At miſer Elpenor tecto de lapſus ab alto, *Elpenor.*
Occurrit regi flebilis umbra ſuo!
Quid fuit ut tutas agitaret Dædalus alas? *Dædalus*
Icarus immenſas nomine ſignet aquas?
Nempe quod hic alte, demiſſus ille volebat;
Nam pennas ambo non habuere ſuas. *Bene latere, bene eſt vivere.*
Crede mihi, bene qui latuit bene vixit: & intra
Fortunam debet quiſq; manere ſuam.
Non foret Eumedes orbus, ſi filius ejus
Stultus Achilleos non adamaſſet equos.
Nec natum in flamma vidiſſet, in arbore natas,
Cepiſſet genitor ſi Phaethonta Merops,
Tu quoq; formida nimium ſublimio ſemper;
Propoſitique precor, contrahe vela tui,
Nam pede inoffenſo ſpatium percurrere vitæ
Dignus es, & fato candidiore frui.
Quod pro te ut voveam, miti pietate mereris,
Hæſuraq; mihi tempus in omne fide.
Vidi ego te tali vultu mea fata gementem,
Qualem credibile eſt ore fuiſſe meo.
Noſtra tuas vidi lachrymas ſuper ora cadentes, * *Bibi.*
Tempore quas uno, fidaq; verba, * dabas.
Nunc quoq; ſubmotum ſtudio defendis amicum;
Et mala vix ulla parte levanda levas.
Vive ſine invidia, molleſq; inglorius annos *Amicitiæ pares affectandæ.*
Exige; amicitias & tibi junge pares.
Nationiſq; tui, quod adhuc non exulat, unum
Nomen ama; Scythicus cætera Pontus habet,
Proxima ſideribus tellus Erymanthidos urſæ
Me tenet, aſtricto terra peruſta gelu.

Boſphorus

Bosphorus & Tanais superant, Scythiæ, paludes,
Vixq; satis noti nomina pauca loci.
Ulterius nihil est, nisi non habitabile frigus:
Heu! quam vicina est ultima terra mihi!
At longè patria est, longe est chariſſima conjux:
Quicquid & hæc nobis post duo dulce fuit.
Si tamen hæc absunt, ut, quæ contingere non est
Corpore, sint animo cuncta videnda meo.
Ante oculos errat domus, urbs, & forma locorum:
Succedúntq; suis singula facta locis.
Conjugis ante oculos, sicut præntis, imago est;
Illa meos casus aggravat, illa levat. (amorem
* *Hoc* Aggravat *hæc, quod abest levat *hæc, quod præstat
* *Hoc* Impositúmque sibi firma tuetur onus.
Vos quoq; Pectoribus nostris hæretis amici,
Amicorum nomina cur non inferat. Dicere quos cupio nomine quemq; suo:
Sed timor officium cautus compescit; & ipsos
In nostro poni carmine nolle puto.
Antè volebatis, gratiq; erat instar amoris,
Versibus in nostris nomina vestra legi.
Quod quoniam est anceps, intra mea pectora
* *Quemq; pro unumquemque.* Alloquar: & nulli causa timoris ero. (*quemq;
Nec meus indicio latitantes versus amicos
Protrahet: occulte, si quis amavit, amet,
Scite tamen, quamvis longâ regione remotus
Absim, vos animo semper adesse meo.
Et qua quisq; potest oro, mala nostra levate;
Fidam projecto neve negate manum,
Prospera sic maneat vobis fortuna, nec unquam
Contacti simili forte rogetis idem.

ELEGIA V.

Ad Charum amicum.

USus amicitiæ tecum mihi parvus, ut illam
Non ægre possis dissimulare, fuit:
Ni me complexus vinc'lis propioribus esses,
Nave mea vento forsan eunte suo.
* *Meam.* Ut cecidi, cunctiq; * metu fugere ruinam,
Versaq; amicitiæ tergа dedere meæ:

Aufu

usus es igne Jovis percussum tangere corpus;
Et deplorate limen adire domûs.
áq; recens præstas, nec longo cognitus usu,
Quod veterum misero vix duo tréve mihi.
idi ego confusos vultus, visóq; notavi,
Osq; madens fletu, pallidúsq; meo.
t lachrymas cernens in singula verba cadentes,
Ore meo lachrymas, auribus illa bibi.
raciáq; excepti * presso pendentia collo, * Maßen
Et singultatis oscula mista sonis.
um quoq; Chare, tuis defensus viribus absens:
Scis Charum veri nominis esse loco.
ultáq; præterea manifesti signa favoris
Pectoribus teneo non abitura meis.
ii tibi posse tuos tribuant defendere semper,
Quos in materia prosperiore juves.
i tamen interea quid in his ego perditus oris,
(Quod te credibile est quærere) quæris, agam. Spes.
pe trahor exiguâ, quam tu mihi demere noli,
Tristia leniri numina posse Dei.
eu temerè expecto, sive hoc contingere fas est,
Tu mihi, quod cupio, fas, precor, esse proba.
uæq; tibi est linguæ facundia, confer in illud;
Ut doceas votum posse valere meum.
uò quisq; est major, magis est placabilis iræ; Generosissimus quisq; ad iracundiam minus est propensus.
Et faciles motus mens generosa capit
orpora magnanimo satis est prostrasse leoni;
Pugna suum finem, cùm jacet hostis, habet.
lupus & turpes instant morientibus ursi,
Et quæcunq; minor nobilitate fera est.
ajus apud Trojam forti quid habemus Achille?
Dardanii lachrymas non tulit ille senis.
uæ ducis Æmathii fuerit clementia, Porus, Porus.
Præclariq; docent funeris exequiæ.
ive hominum referem flexas ad mitius iras,
Junonis gener est, qui priùs hostis erat.
niq; non possum nullam sperare salutem,
Cùm non sit pœnæ causa cruenta meæ.
on mihi quærenti perfundere cuncta petitum
Cæsareum caput est, quod caput orbis erat

Non

Non aliquid dixi, violentáve lingua locuta eſt,
Lapsave ſunt nimio verba profana mero:
Oculi Naſonis in crimine.
Inſcia quòd crimen viderunt lumina, plector;
Peccatúmq; oculos eſt habuiſſe meum.
Non equidem totam poſſum defendere culpam:
Sed partem noſtri criminis error habet.
Spes igitur ſupereſt, facturum ut molliat ipſe
Mutati pœnam conditione loci.
Hoc utinam nitidi ſolis prænuntius ortus
Adferat admiſſo Lucifer albus equo.

ELEGIA VI.

Ad amicum, quo familiariſſimè uſus eſt.

FOedus amicitiæ non vis, chariſſime, noſtræ,
Nec, ſi forte velis, diſſimulare potes
Donec enim licuit, nec te mihi charior alter,
Nec tibi me totâ junctior urbe fuit.
Iſque erat uſq; adeò populo teſtatus, ut eſſet
Pene magis quàm tu, quámq; ego, notus amor
Conſiliorum communicatio ſignum erat veræ amicitiæ.
Quíq; eſt in charis animi tibi candor amicis
Cognitus eſt illi, quem colis ipſe, viro.
Nil ita celabas, ut non ego conſcius eſſem;
Pectoribúſq; dabas multa tegenda meis.
Cuique ego narrabam, ſecreti quicquid habebam
Excepto quod me perdidit, unus eras.
Id quoq; ſi ſciſſes, ſalvo fruerere ſodali,
Conſilióq; forem ſoſpes, amice, tuo.
Sed mea me in pœnam nimirum fata trahebant
Omne bonæ claudunt utilitatis iter.
Sive malum potui tamen hoc vitare cavendo;
Seu ratio fatum vincere nulla valet:
Tu tamen, ô nobis uſu junctiſſime longo,
Pars deſiderii maxima pene mei.
Sis inemor; & ſi quas fecit tibi gratia vires,
Illas pro nobis experiare rogo;
Numinis ut læſi fiat manſuetior ira;
Mutatóq; minor ſit mea pœna loco:
Idq; ità, ſi nullum ſcelus eſt in pectore noſtro
Principiſq; mei criminis error habet.

Nec breve nec tutum eſt, quo ſint mea, dicere, (caſu
Lumina funeſti conſcia facta mali:
Ménſq; reformidat, veluti ſua vulnera, tempus
Illud; & admonitu fit novus ipſe dolor.
Et quæcunque adeo poſſint afferre pudorem,
Illa tegi cæca candida nocte decet.
Nil igitur referam, niſi me peccâſſe (ſed illa
Præmia peccato, nulla petita mihi)
Stultitiamque meum crimen debere vocari;
Nomina ſi factis reddere vera velis,
Quæ ſi non ità ſunt alium, quo longiùs abſim,
Quære (ſuburbana hæc ſit mihi terra) locum.

Lumina Naſonis

Stultitiam non crimen.

ELEGIA VII.

Mandat epiſtolæ, ut Perillam adeat.

VAde ſalutatum ſubitò perarata Perillam
Litera, ſermonis fida miniſtra mei,
Aut illam invenies dulci cum matre ſedentem,
Aut inter libros, pieridaſque ſuas.
Quicquid aget, cùm te ſciret veniſſe, relinquet:
Nec mora, quid venias quidve, requiret, agam.
Vivere me dices, ſed ſic ut vivere nolim,
Nec mala tam longâ noſtra levata morâ:
Et tamen ad Muſas, quamvis nocuere, reverti,
Aptaq; in alternos cogere verba pedes.
Tu quoq; dic, Studiis communibus ecquid inhæres!
Doctaq; non patrio carmina more canis?
Nam tibi cum facie mores natura pudicos,
Et raras dotes, ingeniúmque dedit:
Hoc ego Pegaſidas deduxi primus ad undas,
Nè malè facundæ vena periret aquæ.
Primus id adſpexi teneris in virginis annis;
Utque pater natæ, dúxq; coméſq; fui.
Tunc quoq; (ſed forſan noſtrum delevit amorem)
Tempus eram nimio junctus amore tibi.
Ergò ſi remanent ignes tibi pectoris iidem,
Sola tuum vates Lesbia vincit opus,
Sed vereor nè nunc mea te fortuna retardet,
Poſtq; meos caſus ſit tibi pectus iners.

Perillæ Ingenium.

Dum

Dum licuit, tua sæpe mihi, tibi nostra lege
Sæpe tui judex, sæpe Magister eram.
Aut ego præbebam factis modo versibus aures,
Aut, ubi cessaras, causa ruboris eram.
Forsitan exemplo, quia me læsere libelli,
Tu quoq; sis pœnæ * facta ruina meæ. ** Fata secuta.*
Pone Perilla metum, tantummodo fœmina nulla
Neve vir à scriptis discat amare tuis.
Ergò defidiæ remove doctissima causas;
Inq; bonas artes, & tua sacra redi;
Ista decens facies longis vitiabitur annis;
Rugaq; in antiqua fronte senilis erit:
Injicietq; manus formæ damnosa senectus,
Quæ strepitum passu non faciente venit.
Cúmq; aliquis dicit, Fuit hæc formosa, dolebis, *Speculum mendax.*
Et speculum mendax esse quærere tuum.
Sunt & opes modicæ; cùm sis dignissima magnis;
Finge sed immensis censibus esse pares.
Nempe dat & quodcunq; libet fortuna rapitque; *Irus, Crœsus.*
Irus & est subitò qui modò Crœsus erat.
Singula quid referam? nil non mortale tenemus
Pectoris exceptis ingeniiq; bonis.
En ego, cùm patriâ caream, vobisq; domóq;
Raptaq; sint, adimi quæ potuere, mihi.
Ingenio tamen ipsa meo comitórq; fruórq;
Cæsar in hoc potuit juris habere nihil. *Literæ non possunt nobis adimi.*
Quilibet hanc sævo vitam mihi finiat ense;
Me tamen extincto fama superstes erit.
Dumq; suis victrix septem de montibus orbem
Prospiciet domitum Martia Roma, legar.
Tu quoq; quam studii maneat felicior usus,
Effuge venturos quà potes usq; rogos.

ELEGIA VIII.

Patriam & suos videre desiderat.

NUnc ego Triptolemi cuperem conscendere (curru
Missit in ignotam qui rude semen humum
Nunc ego Medeæ vellem frænare dracones,
Quos habuit fugiens arce, Corinthe, tuâ.

Nu

Nunc ego jactandas optarem ſumere pennas,
Sive tuas, Perſeu; Dædale, ſive tuas;
Ut tenerâ noſtris cedente volatibus aurâ,
Aſpicerem patriæ dulce repentè ſolum,
Deſertæque domûs vultus, memoréſque ſodales,
Charáque præcipuè conjugis ora meæ.
Stulte, quid hæc fruſtrà votis puerilibus optas,
Quæ non ulla tibi fértque ferétque dies?
Si ſemel optandum eſt, Auguſti numen adora:
Et, quem ‖ ſenſiſti, ritè precare Deum. ‖ *Læſiſti.*
Ille tibi pennáſque poteſt currúſque volucres
Tradere: det reditum, protinus ales eris.
Si precer hæc (neque enim poſſum majora precari)
Ne mea ſint, timeo, vota modeſta parùm.
Forſitan hoc olim, cùm jam ſatiaverit iram;
Tunc quoque ſollicitâ mente rogandus erit.
Quod minus interea eſt (inſtar mihi muneris ampli)
Ex his me jubeat, quo libet, ire locis:
Nec cœlum, nec aquæ faciunt, nec terra, nec auræ:
Hei mihi! perpetuus corpora languor habet. *Macies Ovidii ex alieno cœlo.*
Seu vitiant artus ægræ contagia mentis,
Sive mei cauſa eſt in regione mali;
Ut tetigi Pontum, vexant inſomnia, vixque
Oſſa tegit macies, nec juvat ora cibus:
Quique per autumnum percuſſis frigore primo
Eſt color in foliis, quæ nova læſit hyems;
Sic mea membra tenet; nec viribus allevor ullis;
Et nunquam queruli cauſa doloris abeſt.
Nec meliùs valeo, quàm corpore, mente, ſed ægra eſt
Utraque pars æquè; bináque damna fero.
Hæret & ante oculos (veluti ſpectabile corpus)
Aſtans fortunæ forma videnda meæ.
Túmque locos, moréſque hominum, cultúſq; ſonóſq;
Cernimus, & quid ſim, quid fuerimque ſubit;
Tantus amor necis eſt, querar ut de Cæſaris irâ,
Quòd non offenſas vindicet enſe ſuas.
Et quoniam ſemel eſt odio civiliter uſus,
Mutæo levior ſit fuga noſtra loco.

ELEGIA IX.

Unde Tomos dictus.

‖ *Igitur Graiæ (quis crederet?) urbes.*

HIC quoque ſunt ‖ urbes Graiæ (quis credere poſſet?)
Inter inhumanæ nomina Barbariæ.
Huc quoque Mileto miſſi venêre coloni,
Inque Getis Graias conſtituêre domos.
Sed vetus huic nomen, poſitâque antiquius urbe,
Conſtat ab Abſyrti cæde fuiſſe loco.
Nam rate (quæ curâ pugnacis facta Minervæ,
Per non tentatas prima cucurrit aquas)
Medea. Impia deſertum fugiens Medea parentem,
Dicitur his remos applicuiſſe vadis:
‖ *Spectator.* Quem procul ut vidit tumulo ‖ ſpeculator ab alto,
Hoſpes, Ait, noſco Colchide vela dari.
Dum trepidant Minyæ, dum ſolvitur aggere funis:
Dum ſequitur celeres auchora tracta manus,
Conſcia percuſſit meritorum pectora Colchis
Auſâ atque auſurâ multa nefanda manu:
Et, quanquam ſupereſt ingens audacia menti,
Pallor in attonitæ virginis ore fuit.
Ergò ubi proſpexit venientia vela, Tenemur,
Et pater eſt aliquâ fraude tenendus, ait.
Dum quid agat quærit, dum verſat in omnia vultus
Ad fratrem caſu lumina flexa tulit.
Cujus ut ablata eſt præſentia, Vicimus, inquit,
Hic mihi morte ſuâ cauſa ſalutis erit.
Protinus ignari, nec quicquam tale timentis,
Innocuum rigido perforat enſe latus.
Atque ità divellit, divulſaque membra per agros
Diſſipat in multis invenienda locis.
Neu pater ignoret, ſcopulo proponit in alto
Pallentéſque manus, ſanguineúmque caput:
Ut genitor luctúque novo tardetur; &, artus
Dum legit extinctos, triſte retardet iter.
Tomos à ſectione. Indè Tomos dictus locus hic, quia fertur in illo
Membra ſoror fratris conſecuiſſe ſui.

ELEGIA X.

Quibus cum gentibus vivat.

SIquis adhuc iſthìc meminit Naſonis adempti
Et ſupereſt ſine me nomen in urbe meum

Suppoſitum ſtellis nunquam tangentibus æquor,
Me ſciat in mediâ vivere Barbariâ.
Sauromatæ cingunt, fera gens, Beſſique, Geræque : *Aſperitas Scythiæ.*
Quàm non ingenio nomina digna meo !
Dum tamen aura tepet, medio defendimur Iſtro :
Ille ſuis liquidus bella repellit aquis.
At cùm triſtis hyems ſquallentia protulit ora ;
Terráque marmoreo eſt candida facta gelu.
Dum patet & Boreas, & nix ‖ jactata ſub arcto : ‖ *Injecta.*
Tum patet has gentes axe tremente premi.
Nix jacet, & jactum non ſol pluviæque reſolvunt : *Nix in cryſtallum.*
Indurat Boreas, perpetuámque facit.
Ergò ubi delituit nondum prior, altera venit,
Et ſolet in multis bima ‖ jacere locis. ‖ *Manere.*
Tantáque commoti vis eſt Aquilonis, ut altas
Æquet humo turres, tectáque rapta ferat.
Pellibus, & ſutis arcent malè frigora ‖ bracchis : ‖ *Braccis.*
Oráque de toto corpore ſola patent.
Sæpe ſonant moti glacie pendente capilli,
Et nitet inducto candida barba gelu :
Nudáque conſiſtunt formam ſervantia * teſtæ * *Tecta.*
Vina ; nec hauſta meri, ſed data fruſta bibunt.
Quid loquor, ut cuncti concreſcant frigore rivi,
Déque lacu fragiles effodiantur aquæ ?
Ipſe, papyrifero qui non anguſtior amne *Papyrifer Nilus.*
Miſcetur vaſto multa per ora freto,
Cœruleos ventis latices durantibus Iſter
Congelat, & tectis in mare ſerpit aquis.
Quáque rates ierant, pedibus nunc itur, & undas
Frigore concretas ungula pulſat equi.
Perque novos pontes ſubterlabentibus undis,
Ducunt Sarmatici barbara plauſtra boves.
Vix equidem credar : ſed cùm ſint præmia falſi *Lucrum mendaces facit.*
Nulla, ratam debet teſtis habere fidem.
Vidimus ingentem glacie conſiſtere pontum,
Lubricáque immotas teſta premebat aquas.
Nec vidiſſe ſat eſt ; durum calcavimus æquor,
Undáque non udo ſub pede ſumma fuit.
Si tibi tale fretum quondam, Leandre, fuiſſet,
Non foret anguſtæ mors tua crimen aquæ.

Tum neque ſe pandi poſſunt delphines in auras
Tollere; conantes dura coercet hyems.
Et quanquam Boreas jactatis inſonet alis,
Fluctus in obſeſſo gurgite nullus erit:
Incluſæque gelu ſtabunt ut marmore puppes:
‖ *Findere.* Nec poterit rigidas ‖ ſcindere remus aquas:
Vidimus in glacie piſces hærere ligatos;
Sed pars ex illis tum quoque viva fuit.
Sive igitur nimii Boreæ vis ſæva marinas,
Sive redundatas flumine cogit aquas:
Protinus æquato ſiccis Aquilonibus Iſtro
Invehitur celeri barbarus hoſtis equo:
Parthus. Hoſtis equo pollens, longéque volante ſagittâ,
Vicinam latè depopulatur humum.
Diffugiunt alii, nulliſque tuentibus agros,
Incuſtoditæ diripiuntur opes:
Ruris opes parvæ, pecus, & ſtridentia plauſtra;
Et quas divitias incola pauper habet.
Pars agitur vinctis poſt tergum capta lacertis,
‖ Reſpiciens fruſtra rura larémque ſuum:
Pars cadit hamatis miſerè confixa ſagittis;
Nam volucri ferro tinctile virus ineſt.
Quæ nequeunt ſecum ferre aut abducere, perdunt:
‖ *Flamma.* Et cremat inſontes hoſtica ‖ turba caſas.
Tum quoque cùm pax eſt, trepidant formidine belli:
Nec qui ſquam preſſo vomere ſulcat humum.
Aut videt, aut metuit locus hic, quem non videt hoſtem
Ceſſat iners rigido tetra relicta ſitu.
Scythia non habet vina. Non hic pampineâ dulcis laret uva ſub umbrâ;
Nec cumulant altos fervida muſta lacus.
Poma negat regio, nec haberet Acontius, in quæ
Scriberet hic dominæ verba legenda ſuæ.
Aſpiceres nudos ſine fronde, ſine arbore campos;
Heu loca felici non adeunda viro!
Ergò tam latè pateat cùm maximus orbis,
Hæc eſt in pœnas terra reperta meas.

ELEGIA XI.

Invehitur in maledicum.

SIquis es, inſultes qui caſibus, improbe, noſtris
Meque reum dempto fine cruentus agis;

Nat

Natus es è ſcopulis, nutritus lacte ferino, *Natus è ſcopulis.*
Et dicam ſilices pectus habere tuum.
Quis gradus ulterior, quò ſe tua porrigat ira,
Reſtat? quidve meis cernis abeſſe malis?
Barbara me tellus, & inhoſpita littora Ponti,
Cúmque truci Boreâ Mænalis urſa videt.
Nulla mihi cum gente ferâ commercia linguæ:
Omnia ſolliciti ſunt loca plena metûs.
Utque fugax avidis cervus deprenſus ab urſis;
Cinctaque montanis ut pavet agna lupis:
Sic ego belligeris à gentibus undique ſeptus
Terreor, hoſte meum penè premente latus.
Utque ſit exiguum pœnæ, quòd conjuge charâ,
Quòd patriâ careo, pignoribúſque meis;
Ut mala nulla feram, niſi nudam Cæſaris iram;
Nuda parùm nobis Cæſaris ira mali eſt?
Et tamen eſt aliquis, qui vulnera cruda retractet,
Solvat & in mores ora diſerta meos.
IN CAUSA facili cuivis licet eſſe diſerto:
Et minimæ vires frangere quaſſa valent.
Subruere eſt arces, & ſtantia mœnia, virtus:
‖ Quilibet ignavi præcipitata premunt. ‖ *Quamlibet.*
Non ſum, qui fuerã: quid inanem proteris umbram? *Umbra vivi Naſonis.*
Quid cinerem ſaxis buſláque noſtra petis?
Hector erat tunc cùm bello certabat; & idem
Tractus ab Hæmonio non erat Hector equo.
Me quoque quem nôras olim, non eſſe memento;
Ex illo ſuperant non ſimulacra viro.
Quid ſimulacra ferox dictis ‖ incendis amaris? ‖ *Inceſſis.*
Parce, precor, manes ſollicitare meos.
Omnia vera puta mea crimina; nil ſit in illis,
Quod magis errorem, quàm ſcelus eſſe putes:
Pendimus en profugi (ſatia tua pectora) pœnas
Exilióque graves, exiliique loco.
Carnifici fortuna poteſt mea fienda videri,
Te tamen eſt uno judice ‖ merſa parùm. ‖ *Dura.*
Sævior es triſti Buſiride, ſævior illo
Qui falſum lento torruit igne bovem:
Quique bovem Siculo fertur donâſſe tyranno,
Et dictis artes conciliâſſe ſuas.

Munere in hoc uſus, Rex eſt, ſed imagine major;
Nec ſola eſt operis forma probanda mei.
Aſpicis à dextrâ latus hoc adapertile tauri?
Hac tibi, quem perdes, conjiciendus erit.
Protinus incluſum lentis carbonibus ure:
Mugiet & veri vox erit illa bovis.
Pro quibus inventis, ut munus munere penſes,
Da, precor, ingenio præmia digna meo.
Dixerat: at Phalaris, Pœnæ mirande repertor,
Ipſe tuum præſens imbue, dixit, opus.
Nec mora; monſtratis crudeliter ignibus uſtus,
Exhibuit geminos ore gemente ſonos.
† *Scythiaſq;* Quid mihi cum Siculis, inter † Scythicóſque Getá'q;
* *Redit.* Ad te (quiſquis is es) noſtra querela * venit.
Utque ſitim noſtro poſſis explere cruore,
Quantáque vis avido gaudia corde feras:
Tot mala ſum fugiens tellure, tot æquore paſſus;
Te quoque ut auditis poſſe dolere putem.
Crede mihi, ſi ſit nobis collatus Ulyſſes,
Neptuni minor eſt, quàm Jovis ira fuit.
Ergò, quicunque es, reſcindere crimina noli:
Déque gravi duras vulnere tolle manus.
Utque meæ famam tenuent oblivia culpæ,
Facta cicatricem ducere noſtra ſine.
Humanæ ſortis mutabilitas. Humanæque memor ſortis, quæ tollit eoſdem
Et premit, incertas ipſe verere vices.
Et quoniam, fieri quod nunquam poſſe putavi,
Eſt tibi de rebus maxima cura meis.
Non eſt quod timeas: fortuna miſerrima noſtra eſt
Omne trahit ſecum Cæſaris ira malum.
Quod magis ut liqueat, neve hoc ego fingere credar
Ipſe velim pœnas experiare meas.

ELEGIA XII.

Rogat mitiorem exilii locum.

† *Longior antiquis.* FRigora jam Zephyri minuunt, annóque peracto
† Tardior antiquis viſa Mæotis hyems.
Impoſitámque ſibi qui non bene pertulit Hellen,
Tempora nocturnis æqua diurna facit.

Ja

Jam violas puerique legunt, hilaréſque puellæ,
Ruráque quæ nullo nata ſerente ferunt.
Pratáque pubeſcunt variorum flore colorum: *Pubeſcunt prata.*
Indocilique loquax gutture vernat avis.
Utque malæ crimen matris deponat hirundo,
Sub trabibus cunas, parváque tecta facit.
Herbáque, quæ latuit Cerealibus obruta ſulcis,
Exerit è tepidâ molle cacumen humo:
Quoque loco eſt vitis, de palmite gemma movetur:
Nam procul à Getico littore vitis abeſt.
Quoque loco eſt arbor, turgeſcit in arbore ramus;
Nam procul à Geticis finibus arbor abeſt.
Otia nunc iſthic; junctiſque ex ordine ludis
Cedunt verboſi garrula verba fori.
Luſus equis nunc eſt, levibus nunc luditur armis,
Nunc pila, nunc celeri vertitur orbe trochus.
Nunc, ubi perfuſa eſt oleo labente juventus,
Defeſſos artus ‖ tingere gaudet aquâ. ‖ *Virgine tingit.*
Scena viget, ſtudiiſque favor diſtantibus ardet,
Cúmque tribus reſonant terna theatra foris.
O quater, & quoties non eſt numerare, beatum,
Non interdictâ cui licet urbe frui!
At mihi ſentitur nix verno ſole ſoluta,
Quæque lacu duro non fodiantur aquæ.
Nec mare concreſcit glacie; nec ut antè per Iſtrum
Stridula Sauromates plauſtra bubulcus agit.
Si tamen incipiunt aliquæ huc adnare carinæ,
Hoſpitáque in Ponti littore puppis erit;
Sedulus occurram nautæ, dictâque ſalute;
Quid veniat quæram, quiſve, quibúſve locis.
Ille quidem (mirum) ni de regione propinquâ,
Non niſi vicinas tutus araret aquas.
Rarus ab Italiâ tantum mare navita tranſit;
Littora rarus in hæc portubus orba venit.
Sive tamen Græcâ ſcierit, ſive ille Latinâ
Voce loqui, certè gratior † uſus erit. † *Hujus.*
Fas quoque ab ore freti, longæq; Propontidos undis
Huc aliquem certo vela dediſſe Noto.
Quiſquis is eſt, memori rumorem voce referre
Et fieri famæ párſque gradúſque poteſt:

Is, precor, auditos poſſit narrare triumphos
Cæſaris, & Latio reddita vota Jovi.
Germania rebellatrix. Téque, rebellatrix tandem Germania, magni
Triſte caput pedibus ſuppoſuiſſe ducis.
Hæc mihi qui referat, quæ non vidiſſe dolebo,
Ille meæ domui protinus hoſpes erit. (eſt?
Hei mihi! jamne domus Scythico Naſonis in orbe
Jámque ſuum mihi dat pro lare pœna locum?
Dii facite, ut Cæſar non hoc penetrale, domúmque,
Hoſpitium pœnæ ſed velit eſſe meæ.

ELEGIA XIII.
In natalem ſuum.

ECce ſupervacuus (quid enim fuit utile naſci?)
Ad ſua natalis tempora noſter adeſt.
Dure, quid ad miſeros veniebas exulis annos?
Debueras illis impoſuiſſe modum.
Si tibi cura mei, vel ſi pudor ullus ineſſet,
Non ultra patriam me ſequerere meam:
Quóq; loco primùm malè ſum tibi cognitus infans,
Illo tentâſſes ultimus eſſe mihi.
Inque relinquendo (quod idem fecere ſodales)
Tu quoque dixiſſes triſtis in urbe, *Vale.*
Quid tibi cum Ponto? num te quoque Cæſaris ira
Extremam gelidi miſit in orbis humum?
Scilicet expectas ſolitum tibi moris honorem?
Pendeat ex humeris veſtis ut alba meis?
Fumida cingatur florentibus ara coronis?
Micáque ſolenni thuris in igne ſonet?
Libamina natalis dieì. Libáque dum pro te genitale notantia tempus?
Concipiámque bonas ore favente preces?
Non ità ſum poſitus, nec ſunt ea tempora nobis,
Adventu poſſum lætus ut eſſe tuo.
Funeris ara mihi ferali cincta cupreſſo
Convenit, & ſtructis flamma parata rogis.
Nec dare thura libet nil exorantia divos,
In tantis ſubeunt nec bona verba malis.
Si tamen eſt aliquod nobis hâc luce petendum,
In loca ne redeas ampliùs iſta precor:

Dum

um me terrarum pars penè noviſſima Ponti,
Euxinus falſo nomine dictus habet.

ELEGIA XIV.

Ad Amicum, ut Librum tueatur ſuum.

CUltor & antiſtes doctorum ſancte virorum, *Antiſtes doctorum.*
Quid facis, ingenio ſemper amice meo?
cquid, ut incolumem quondam celebrare ſolebas,
Nunc quoque ne videar totus abeſſe, caves?
Conſpicis exceptis ecquid mea carmina ſolis † *Collegii.*
Artibus, artifici quæ nocuere ſuo?
mmo ità fac, quæſo, vatum ſtudioſe novorum,
Quáque potes retine nomen in urbe meum.
ſt fuga dicta mihi, non eſt fuga dicta libellis,
Qui domini pœnam non meruere ſui.
æpe per extremas profugus pater exulat oras:
Urbe tamen natis exulis eſſe licet.
Palladis exemplo de me ſine matre creata *Liber ſine matre.*
Carmina ſunt: ſtirps hæc progeniéſque mea:
Hanc tibi commendo: quæ quò magis orba parente
Hôc tibi tutori ſarcina major erit. (eſt,
Tres mihi ſunt nati, contagia noſtra ſecuti; *De arte amandi.*
Cætera fac curæ ſit tibi turba palàm.
unt quoq; mutatæ ter quinque volumina formæ, *Metamorphoſes.*
Carmina de domini funere rapta ſui.
llud opus potui, ſi non priùs ipſe periſſem,
Certius à ſummâ nomen habere manu.
Nunc incorrectum populi pervenit in ora;
In populi quidquam ſi tamen ore † meum eſt. † *Mei eſt.*
Hoc quoque neſcio quid noſtris appone libellis,
Diverſo miſſum quod tibi ab orbe venit.
Quod quicunque leget, (ſiquis leget) æſtimet antè
Compoſitum quo ſit tempore, quóque loco:
Æquus erit ſcriptis, quorum cognoverit eſſe
Exilium tempus, barbariéque locum.
nque tot adverſis carmen mirabitur ullum
Ducere me triſti ſuſtinuiſſe manu.
ngenium fregere meum mala; cujus & antè *Ingenium incommoda frangunt.*
Fons infœcundus, parváque vena fuit.

Sed

Sed quæcunque fuit, nullo exercente, refugit,
Et longo periit arida facta ſitu.
Non hic librorum, per quos inviter, alárque,
Copia; pro libris arcus & arma ſonant.
Nullus in hâc terrâ recitem cui carmina, cujus
Intellectu meis auribus utar, adeſt.
Nec quò ſecedam locus eſt. cuſtodia muri
Submovet infeſtos clauſáque porta Getas.
Sæpe aliquod quæro verbum, noménque locúmque;
Nec quiſquam eſt, à quo certior eſſe queam.
Dicere ſæpe aliquid conanti (turpe fateri)
Verba mihi deſunt, dedidicíque loqui.
‖ *Scythicoque ferè.* Threicio ‖ Geticóque ferè circumſonor ore,
Et videor Geticis ſcribere poſſe modis.
Crede mihi, timeo nè ſint immiſta Latinis,
Inque meis ſcriptis Pontica verba legas.
Qualemcunque legas, veniâ dignere libellum,
Sortis & excuſa conditione meæ.

PUB. OVID. NASONIS

De Triſtibus Lib. IV.

ELEGIA I.

Excuſat ſuos Libros, ſiquid vitii habebunt.

Siqua meis fuerint (ut erunt) vitioſa libellis,
Excuſata ſuo tempore, lector, habe.
Exul eram; requiéſque mihi, non fama petita eſt:
‖ *trahit.* Mens intenta ſuis nè foret uſque malis.
Hoc eſt cur cantet vinctus quoque compede foſſor,
Indocili numero cùm grave mollit opus.
Cantat & innitens limoſæ pronus arenæ,
Adverſo tardam qui ‖ vehit amne ratem:
Quique ferens pariter lentos ad pectora remos
In numerum [illegible] brachia verſat aquâ.

Feſſu

Feſſus ut incubuit baculo, ſaxóque reſedit
Paſtor, arundineo carmine mulcet oves.
Cantantis pariter, pariter data penſa trahentis
Fallitur ancillæ decipitúrque labor.
Fertur & abductâ † Lyrneſſide triſtis Achilles — † *Briſeide*
Hæmoniâ curas attenuâſſe lyrâ. — *Achilles.*
Cùm traheret ſylvas Orpheus & dura canendo — *Orpheus.*
Saxa, bis amiſsâ conjuge mœſtus erat.
Me quoque Muſæ levat. Ponti loca juſſa petentem;
Sola comes noſtræ perſtitit illa fugæ.
Sola nec inſidias inter, nec militis enſem,
Nec mare, nec ventos, barbariémque timet.
Scit quoque cùm perii, quis me deceperit error,
Et culpam in facto non ſcelus eſſe meo.
Scilicet hoc ipſo nunc æqua; quòd obfuit antè,
Cùm mecum juncti criminis acta rea eſt.
Non equidem vellem (quoniam nocitura fuerunt)
Pieridum ſacris impoſuiſſe manum.
Sed nunc quid faciam? Vis me tenet ipſa ſacrorum,
Et carmen demens carmine læſus amo.
Sic nova Dulichio lotos guſtata palato,
Illo, quo nocuit, grata ſapore fuit. (illis,
Sentit amans ſua damna * ferens; tamen hæret in — * *Ferè.*
Materiam culpæ perſæquíque ſuæ.
Nos quoque delectant, quamvis nocuere, libelli:
Quódque mihi telum vulnera fecit amo.
Forſitan hoc ſtudium poſſit furor eſſe videri;
Sed quiddam furor hic utilitatis habet.
Semper in obtutu mentem vetat eſſe malorum,
Præſentis caſûs immemorémque facit:
Utque ſuum Bacche non ſentit ſaucia vulnus,
Dum ſtupet Idæis exululata jugis:
Sic, ubi mota calent ſacro mea pectora thyrſo, — *Furor poeticus.*
Altior humano ſpiritus ille malo eſt.
Ille nec exilium, Scythici nec littora Ponti,
Ille nec iratos ſentit habere deos.
Utique ſoporiferæ biberem ſi pocula Lethes;
Temporis adverſi ſic mihi ſenſus abeſt:
Jure deas igitur veneror mala noſtra levantes,
Sollicitas comites ex Helicone fugæ;

Et

Et partim pelago, partim veſtigia terrâ,
Vel rate dignatas, vel pede noſtra ſequi.
Sint, precor, hæ ſaltem faciles mihi: namq; deorum
Cæſare cum magno cætera turba facit;
Méque tot adverſis cumulat, quot littus arenas,
Quótque fretum piſces, ováque piſces habet.
Vere priùs flores, æſtu numerabis ariſtas,
Poma per autumnum, frigoribúſque nives;
Quàm mala, quæ patior toto jactatus in orbe,
Dum miſer Euxini littora ſæva peto.
Nec tamen ut veni, levior fortuna malorum eſt;
Huc quoque ſunt noſtras fata ſecuta vias.
Hìc quoque cognoſco natalis ſtamina noſtri,
Stamina de nigro vellere facta mihi.
Utque neque inſidias, capitiſque pericula narrem,
Vera quidem vidi, ſed graviora fide.
Vivere quàm miſerum eſt inter Beſſóſq; Getáſque
Getarum provincia impacata. Illum, qui populi ſemper in ore fuit!
Quàm miſerum eſt portâ vitam muróque tueri,
Vixque ſui tutum viribus eſſe loci!
Aſpera militiæ juvenis certamina fugi;
† *Novimus.* Nec niſi luſurâ † movimus arma manu.
Nunc ſenior gladióque latus, ſcutóque ſiniſtram,
Canitiem galeæ ſubjicióque meam.
Nam dedit è ſpeculâ cuſtos ubi ſigna tumultûs,
Induimus trepidâ protinus arma manu.
Hoſtis habens arcum, imbutáque tela veneno,
Sævus anhelanti mœnia luſtrat equo.
Utque rapax pecudem, quæ ſe non texit ovili,
* *Refertque* Per fata, per ſylvas fértque * trahítque lupus:
Sic, ſiquem nondum portarum ſede receptum
Barbarus in campis repperit hoſtis, habet;
Aut ſequitur captus, conjectáque vincula collo
Accipit: aut telo virus habente perit.
Hìc ego ſollicitæ jaceo novus incola ſedis;
Heu nimiùm fati tempora lenta mei!
Et tamen ad numeros antiquáque ſacra reverti
Suſtinet in tantis hoſpita Muſa malis. (nec qui
† *Recitem.* Sed neq; cui † referam quiſquam eſt mea carmina;
Auribus accipiat verba Latina ſuis.

Ipſe

Ipſe (mihi quid enim faciam) ſcribóque legóque;
Tutáque judicio litera noſtra ſuo eſt.
Sæpe tamen dixi, Cui nunc hæc cura laborat?
An mea Sauromatæ ſcripta, Getæque legent?
Sæpe etiam lacrymæ ſunt, me ſcribente, profuſæ,
Humidáque eſt fletu litera facta meo.
Córq;vetuſta meum tanquam nova vulnera * ſentit; * *Norit.*
Inque ſinum mœſtæ labitur imber aquæ.
Dum vice mutatâ qui ſim fuerímque recordor,
Et tulerit me quò caſus, & unde ſubit:
Sæpe manus demens ſtudiis irata, ſibique,
Miſit in arſuros carmina noſtra † rogos. † *Focos.*
Atque ea de multis quoniam non multa ſuperſunt,
Cum venià facito, quiſquis es, iſta legas.
Tu quoque non meliùs, quàm ſunt mea tempora,
Interdicta mihi conſule Roma boni. (carmen

ELEGIA II.

Dolet non intereſſe triumpho de victâ Germaniâ.

JAM fera Cæſaribus Germania, totus ut orbis, *Fera Germania.*
Victa poteſt flexo ſuccubuiſſe genu:
Altáque velantur fortaſſe palatia ſertis;
Thuráque in igne ſonant, inficiúntque diem.
Candidáque adductâ collum percuſſa ſecuri
Victima purpureo ſanguine † pulſat humum. † *Tingit.*
Donáque amicorum templis promiſſa deorum
Reddere victores Cæſar uterque parant:
Et qui Cæſareo juvenes ſub nomine creſcunt,
Perpetuò terras ut domus illa regat.
Cúmque bonis nuribus pro ſoſpite Livia nato
Munera dat meritis, ſæpe datura, deis:
Et pariter matres, & quæ ſine crimine caſtos
Perpetuâ ſervant virginitate focos.
Plebs pia, cúmque piâ lætatus plebe Senatus,
Parváque cujus eram pars ego nuper, Eques. *Ovidius equeſtri ordine.*
Nos procul expulſos communia gaudia fallunt;
Famaque tam longè non niſi parva venit.
Ergo omnis populus poterit ſpectare triumphos,
Cúmque ducum titulis oppida capta leget:

Vin-

Vinciáque captivâ reges cervice ferentes
Ante coronatos ire videbit equos:
Et cernet vultus aliis pro tempore verſos;
Terribiles aliis, immemoréſque ſui:
Quorum pars, cauſas, & res, & nomina quæret;
Pars referet, quamvis noverit illa parùm.
Sidonium oſtrum. Hic, qui Sidonio fulget ſublimis in oſtro,
Dux fuerat belli: proximus ille duci.
Hic, qui nunc in humo lumen miſerabile fixit,
Non triſti vultu, cùm tulit arma, fuit:
Ille ferox, & adhuc oculis hoſtilibus ardens,
‖ *Dedit.* Hortator pugnæ, conciliúmque ‖ fuit.
Perfidus hic noſtros illuſit fraude locorum,
Squalida prolixis qui tegit ora comis.
Illo, qui ſequitur, dicunt mactata miniſtro
Sæpe recuſanti corpora capta Deo.
Hic lacus, hi montes, hæc tot caſtélla, tot amnes,
Plena feræ cædis, plena cruoris erant.
Druſus Germanicus. Druſus in his meruit quondam cognomina terris,
Quæ bona progenies digna parente fuit.
Cornibus hic fractis viridi malè tectus ab ulvâ,
Decolor ipſe ſuo ſanguine Rhenus erat.
Crinibus en etiam fertur Germania paſſis,
Et ducis invicti ſub pede mœſta ſedet.
Colláque Romanæ præbens animoſa ſecuri,
Vincula fert illâ, quâ tulit arma, manu.
Hos ſuper in curru, Cæſar, victore vehêris
Purpureus, populi ritè per ora tui.
Quáque ibis, manibus circumplaudêre tuorum,
Undique jactato flore tegente vias.
Tempora Phœbeâ lauro cingentur; Ióque
Miles, Io, magnâ voce, triumphe, canet.
‖ *Calentes.* Ipſe ſono plauſúque ſimul fremitúque ‖ canentis,
Quadrijuges cernes ſæpe reſiſtere equos.
Inde petes arcem, & delubra faventia votis;
Et dabitur merito laurea vota Jovi.
Hæc ego ſummotus quâ poſſum mente videbo;
Erepti nobis jus habet illa loci:
Illa per immenſas ſpatiatur libera terras;
In cœlum celeri pervenit illa viâ:

Illa

Illa meos oculos mediam deducit in urbem;
Immunes tanti nec ſinit eſſe boni.
Inveniétque animus, quà currus ſpectet eburnos: *Currus eburneus triumphalis.*
Sic certè in patriâ per breve tempus ero.
Vera tamen capiet populus ſpectacula felix;
Lætaque erit præſens cum duce turba ſuo.
At mihi fingenti tantum longéque remoto,
Auribus hic fructus ‖ precipiendus erit. ‖ *Præcipiendus.*
Atque procul Latio diverſum miſſus in orbem
Qui narret cupido vix erit iſta mihi.
Is quoq; jam ſerum referet, veteremq; triumphum:
Quo tamen audiero tempore lætus ero.
Illa dies veniet, mea quâ lugubria ponam;
Cauſáque privatâ publica major erit.

ELEGIA III.
Alloquitur utramque Urſam.

MAgna minorque feræ, quarum regis altera (Graias,
Altera Sidonias, utraq; ſicca rates;
Omnia cùm ſummo poſitæ videatis in axe,
Et maris occiduas non ſubeatis aquas:
Æthereámque ſuis cingens amplexibus arcem
Veſter ab intactâ circulus extet humo:
Aſpicite illa precor, quæ non bene mœnia quondam
Dicitur Iliades tranſiluiſſe Remus:
Inque meam nitidos dominam convertite vultus,
Sítque memor noſtri, necne, referte mihi.
Hei mihi! cur ‖ nimiùm quæ ſunt manifeſta requiro? ‖ *Timuit.*
Cur labat ambiguo ſpes mea miſta metu?
Crede quod eſt ut vis, ac deſine tuta vereri;
Déque fide certâ ſit tibi certa fides;
Quodque polo fixæ nequeunt tibi dicere flammæ,
Non mentiturâ tu tibi voce refer:
Eſſe tui memorem, de quâ tibi maxima cura eſt;
Quodque poteſt, ſecum nomen habere tuum.
Vultibus illa tuis tanquam præſentibus hæret:
Teque remota procul, ſi modò vivit, amat.
Ecquid, ut incubuit juſto mens ægra dolori,
Lenis ab admonito pectore ſomnus abit?

Tunc

Tunc ſubeant curæ, dum te lectúſque locúſque
Tangit? & oblitam non ſinit eſſe mei?
Et veniunt æſtus, & nox immenſa videtur?
Feſſáque jactati corporis oſſa dolent?
Non equidem dubito, quin hæc & cætera fiant;
Dēque tuus mœſti ſigna doloris amor:
‖ *Peremptum.* Nec cruciere minùs, quàm cùm ‖ Thebana cruentum
Hectora Theſſalico vidit ab axe rapi.
Quid tamen ipſe precer dubito, nec dicere poſſum
Affectum quem te mentis habere velim.
Triſtis es? indignor, quòd ſim tibi cauſa doloris:
† *Fleas.* Non es? ut amiſſo conjuge digna † fores.
Tu verò tua damna dole, mitiſſima conjux;
Tempus & à noſtris exige triſte malis.
Flere nonnunquam voluptas. Fléque meos caſus: Eſt quædam flere voluptas:
EXPLETUR lacrymis egeritúrque dolor.
Atque utinam lugenda tibi non vita, ſed eſſet
Mors mea: morte fores ſola relicta meâ.
Spiritus hic per te patrias exîſſet in auras:
Sparſiſſent lacrymæ corpora noſtra piæ:
Supremóque die notum ſpectantia cœlum
Texiſſent digiti lumina noſtra tui:
Et cinis in tumulo poſitus jacuiſſet avito:
Tactáque naſcenti corpus haberet humus:
‖ *Dum vixi.* Denique ‖ ut & vixi ſine crimine, mortuus eſſem;
Nec mea ſupplicio vita pudenda foret.
Me miſerum! ſi tu, cùm diceris exulis uxor,
Avertis vultus, & ſubit ora rubor.
Me miſerum! ſi turpe putas mihi nupta videri:
Me miſerum! ſi te jam pudet eſſe meam.
Tempus ubi eſt illud, quo te jactare ſolebas
† *Viri.* Conjuge? nec nomen diſſimulare † meum?
Naſo ab uxore amatus. Tempus ubi eſt, quo te (niſi nonviſta referri)
Et dici (memini) juvit, & eſſe meam?
Utque probâ dignum eſt, omni tibi dote placebam:
Addebat veris multa faventis amor.
Nec quem præferres (ità res tibi magna videbar)
Quémve tuum malles eſſe, vir alter erat.
Nunc quoq; ne pudeat, quòd ſis mihi nupta; tuúſque
Non debet dolor hinc, debet abeſſe pudor.

Cùm

Cùm cecidit Capaneus ſubito temerarius ictu,
Non legis Evadnen erubuiſſe viro.
Nec quia rex mundi compeſcuit ignibus ignes,
Ipſe ſuis Phaethon inficiandus erat:
Nec Semele Cadmo facta eſt aliena parenti,
Quòd precibus periit ambitioſa ſuis.
Nec tibi, quòd ſævis ego ſum Jovis ignibus ictus,
Purpureus molli fiat in ore || pudor. || *Rubor.*
Sed magìs in noſtri curas conſurge tuendi;
Exemplúmque mihi conjugis eſto bonæ:
Materiámque tuis triſtem virtutibus imple;
ARDUA per præceps gloria vadit iter.
Hectora quis nôſſet, felix ſi Troja fuiſſet? *Caſus infelices nonnunquam illuſtrant nos.*
PUBLICA virtutis per mala facta via eſt.
Ars tua, Typhi, jacet, ſi non ſit in æquore fluctus:
Si valeant homines, ars tua, Phœbe, || jacet:
Quæ latet, ſine bonis ceſſat non cognita rebus,
APPARET virtus, arguitúrque malis. || *Vacet.*
Dat tibi noſtra locum tituli fortuna, capútque
Conſpicuum pietas || quà tua tollat, habet. || *Quo.*
Utere temporibus, quorum nunc munere freta es;
Et patet in laudes area || lata tuas. || *Magna.*

ELEGIA IV.

Ad Amicum, pro cujus nomine ſigna ponit.

O Qui nominibus cùm ſis generoſus || avorum, || *Avitis*
Exuperas morum nobilitate genus:
Cujus ineſt animo patrii candoris imago:
Non careat nervis candor ut iſte ſuis:
Cujus in ingenio eſt patriæ facundia linguæ,
Quâ prior in Latio non fuit ulla foro:
Quod minimè volui, poſitis pro nomine ſignis
Dictus es, ignoſcas laudibus ipſe tuis. *Signa pro nomine.*
Nil ego peccavi, tua te bona cognita produnt;
Si quod es appares, culpa ſoluta mea eſt.
Nec tamen officium noſtro tibi carmine factum,
Principe tam juſto, poſſe nocere puto:
Ipſe pater patriæ (quid enim civilius illo?)
Suſtinet in noſtro carmine ſæpe legi.

Nec prohibere poteſt, quia res eſt publica, Cæſar
Et de communi pars quoque noſtra bono eſt.
Jupiter ingeniis præbet ſua numina vatum,
Séque celebrari quolibet ore ſinit.
Cauſa tua exemplo ſuperorum tuta deorum eſt,
Quorum hic aſpicitur, creditur ille deus.
Ut non debuerim, tamen hoc ego crimen habebo:
Non fuit arbitrii litera noſtra tui.
Nec nova, quòd tecum loquor, eſt injuria noſtra,
Incolumis cum quo ſæpe locutus eram.
Quò vereare minùs, ne ſim tibi crimen amicus;
Invidiam, ſiqua eſt, author habere poteſt.
Nam tuus eſt primis cultus mihi ſemper ab annis,
† *Certè.* (Hoc † ſaltem noli diſſimulare) pater:
Ingeniúmq; meum (potes hoc meminiſſe) probabat:
Plus etiam quàm, me judice, dignus eram.
Déque meis illo referebat verſibus ore,
† *Altæ.* In quo pars † magnæ nobilitatis erat.
Non igitur tibi nunc, quòd me domus iſta recepit,
Sed priùs auctori ſunt data verba tuo.
Nec data ſunt (mihi crede) tamen: ſed in omnibus
Ultima ſi demas, vita tuenda mea eſt. (actis,
Hanc quoque quâ perii culpam ſcelus eſſe negabis,
Si tanti ſeries ſit tibi nota mali.
Timor & error Ovidii pro crimine. Aut timor, aut error: nobis priùs obfuit error;
Ah! ſine me fati non meminiſſe mei.
Neve retractando nondum coeuntia rumpe
Vulnera: vix illis proderit ipſa quies.
Ergo ut jure damus pœnas, ſic abfuit omne
Peccato facinus conſiliúmque meo.
Idq; Deus ſentit, pro quo nec lumen ademptum eſt;
Nec mihi detractas poſſidet alter opes.
Forſitan hanc ipſam, vivat modò, finiet olim,
Tempore cùm fuerit lenior ira, fugam.
Nunc precor hinc alio jubeat diſcedere; ſi non
Noſtra verecundo vota pudore carent.
†*Quietius.* Mitius exilium, paulóque † propinquius oro;
Quique ſit à ſævo longiùs hoſte, locum.
Tantáque in Auguſto eſt clementia, ſiquis ab illo
Hæc peteret pro me, forſitan ille daret.

Frigida

gida me cohibent Euxini littora Ponti: *Euxinus Pontus*
Dictus ab antiquis Axenus ille fuit. *Axenus dictus ab antiquis.*
m neque jactantur moderatis æquora ventis;
Nec placidos portus hospita navis habet.
nt circà gentes quæ prædam sanguine quærunt:
Nec minùs infidâ terra timetur aquâ.
, quos audis hominum gaudere cruore,
Penè sub ejusdem † sideris igne jacent. *† Frigoris axe.*
c procul à nobis locus est, ubi Taurica dirâ *Dianæ sacrificabatur humanis hostiis.*
Cæde pharetratæ spargitur ara deæ.
ec priùs (ut memorat) non invidiosa nefandis,
Nec cupienda bonis, regna Thoantis erant.
c pro suppositâ virgo Pelopëia cervâ
Sacra deæ coluit qualiacunque suæ.
òpostquam, dubium est pius an sceleratus, Orestes
Exactus furiis venerat ipse suis;
comes exemplum veri Phocæus amoris: *Orestes & Pylades par amicorum.*
Qui duo corporibus, mentibus unus erant:
otinus evincti tristem ducuntur ad aram,
Quæ stabat geminas ante cruenta fores.
ec tamē hunc sua mors, nec mors sua terruit illum:
Alter ab alterius funere mœstus erat.
jam constiterat stricto mucrone sacerdos;
Cinxerat & Graias barbara vitta comas,
m vice sermonis fratrem cognovit, & illi
Pro nece complexus * Iphigeneia dedit. ** Iphigenia.*
eta deæ signum crudelia sacra perosæ
Transtulit ex illis in meliora locis.
ec igitur regio magni penè ultima mundi,
Quam fugêre homines diique, propinqua mihi est.
que meam terram propè sunt funebria sacra;
Si modò Nasonis barbara terra sua est.
utinam venti, quibus est ablatus Orestes,
Placato referant & mea vela Deo!

ELEGIA V.

Ad Amicum cujus nomen tacet, ne noceat.

Mihi dilectos inter sors prima sodales,
Unica fortunis ara reperta meis:

Cujus ab alloquiis anima hæc moribunda revixit,
Ut vigil infusâ Pallade flamma solet:
Qui veritus non es portus aperire fideles
Fulmine percussæ confugiúmque rati:
Cujus eram censu non me sensurus egentem,
Si Cæsar patrias eripuisset opes:
Temporis oblitum dum me trahit impetus hujus,
Excidit (heu!) nomen quàm mihi penè tuum
Tu tamen agnoscis, tactúsque cupidine laudis,
Ille ego sum, cuperes dicere posse palàm.
Certè ego, si sineres, titulum tibi reddere vellem
Et raram famæ conciliare fidem.
Ne noceam grato vereor tibi carmine, néve
Intempestivus nominis obstet honor.
Intempestivus honor qui obest.
Quod licet & tutum est, intra tua pectora gaudi
Méque tui memorem, téque fuisse pium.
Utque facis, remis ad opem luctare ferendam,
Dum veniat placido mollior aura Deo:
Et tutare caput nulli servabile: si non
Qui mersit Stygiâ sublevet illud aquâ.
Téque (quod est rarum) præsta constanter ad omn
Indeclinatæ munus amicitiæ:
Sic tua processus habeat fortuna perennes:
Sic ope non egeas ipse, juvésque tuos:
Sic æquet tua nupta virum bonitate perenni,
‖ *Alii habent hic principium Elegiæ sextæ.*
Incidat & vestro rara querela toro:
Diligat & semper socius te sanguinis illo,
Quo pius affectu Castora frater amat:
Sic juvenis simili'que tibi sit natus, & illum
Moribus agnoscat quilibet esse tuum:
† *Lupi, unde & frena lupis Hor. dixit.*
Sic socerum faciat tædâ te nata jugali:
Nec tardè juveni det tibi nomen avi.
‖ Tempore ruricolæ patiens fit taurus aratri,
Præbet & incurvo colla premenda jugo.
Tempus omnia mitigat.
Tempore paret equus lentis animosus habenis,
Et placido duros accipit ore † lupos.
Elephas in Indiâ frequens.
Tempore Pœnorum compescitur ira leonum;
Nec feritas animo, quæ fuit antè, manet.
Quæque sui jussis obtemperat Inda magistri
Bellua, servitium tempore victa subit.

Ten

empus ut extentis tumeat facit uva racemis:
Vixque merum capiant grana, quod intus habent.
mpus & in canas semen producit aristas,
Et ne sint tristi poma sapore facit.
oc dentem tenuat terram || renovantis aratri; || *Scinditis.*
Hoc rigidos silices, hoc adamanta terit:
c etiam sævas paulatim mitigat iras;
Hoc minuit luctus, mœstáque corda levat.
ncta potest igitur tacito pede lapsa vetustas,
Præterquam curas attenuare meas.
patriâ careo, bis frugibus area trita est; *Ovidius biennium exul.*
Dissiluit nudo pressa bis uva pede.
c quæsita tamen spatio patientia longo est:
Ménsque mali sensum nostra recentis habet.
licet & veteres fugiunt juga sæpe juvenci:
Et domitus fræno sæpe repugnat equus.
ssior est etiam præsens ærumna priore:
Ut sit enim sibi par, crevit & aucta morâ est.
c tam nota mihi, quàm sunt, mala nostra fuerunt:
Sed magis hoc, quo sunt cognitiora, gravant. *Mala cognita magis molesta.*
quoque non minimum vires afferre recentes,
Nec præconsumptum temporis esse malis.
rtior in fulvâ novus est luctator arenâ,
Quàm cui sunt tardâ brachia fessa morâ.
eger est melior nitidus gladiator in armis,
Quàm cui tela suo sanguine tincta rubent.
t bene præcipites navis modò facta procellas,
Quamlibet exiguo solvitur imbre vetus.
s quoque quæ ferimus, tulimus patientiùs antè
Quàm mala sunt longâ multiplicata die.
edite, deficio; nostróque à corpore (quantum
Auguror) accendunt tempora parva malis.
m neque sunt vires, nec qui color esse solebat:
Vix habeo tenuem, quæ tegit ossa, cutem.
rpore sed mens est ægro magis ægra, malíque
In circumspectu stat sine fine sui.
bis adest facies, absunt mea cura sodales:
Et, quâ nulla mihi charior, uxor abest. (tarum:
lgus adest Scythicum, † bracchatáque turba Ge- † *Brachataque.*
sic mala quæ video, non videóque nocent.

Mors ſolatio eſt calamitoſis.

Una tamen ſpes eſt, quæ me ſolatur in iſtis,
Hæc fore morte meâ non diuturna mala.

ELEGIA VI.

Accuſat Amicum, quod ab eo literas non acceperit.

‖ *Frigora.*

BIS me Sol adiit gelidæ poſt ‖ tempora brumæ
Biſque ſuum tacto piſce peregit iter.
Tempore tam longo cur non tua dextera verſus
Quamlibet in paucos officioſa fuit?
Cur tua ceſſavit pietas, ſcribentibus illis,
Exiguus nobis cum quibus uſus erat?
Cur, quoties alicui chartæ ſua vincula dempſi,
Illam ſperavi nomen habere tuum?
Dii faciant, ut ſæpe tuâ ſit epiſtola dextrâ
Scripta, ſed è multis reddita nulla mihi.
Quod precor, eſſe liquet: credam priùs ora Meduſæ
Gorgonis anguineis cincta fuiſſe comis:
Eſſe canes utero ſub virginis, eſſe Chimæram,
A truce quæ flammis ſeparat angue leam: (&c.
Quadrupedéſq; homines cum pectore pectora * vi
Terg-eminúmq; virum, tergeminúmque canem
Sphingáq; & Harpyias, ſerpentiferóſque Gigantas
Centimanúmque Gygem, ſemibovemq; virum
Hæc ego cuncta priùs, quàm te, chariſſime, credam
Mutatum & curam depoſuiſſe mei.
Innumeri montes inter me téque viæque
Fluminaque & campi, nec freta pauca jacent
Mille poteſt cauſis, à te quæ litera ſæpe
Miſſa ſit, in noſtras rara venire manus.
Mille tamen cauſas ſcribendo vince frequenter,
Excuſem ne te ſemper amice mihi.

** Junctos.*

Gyges centimanus.

ELEGIA VII.

Queritur ſe jam ſenem exulare.

Senectus & canities.

JAM mea cygneas imitantur tempora plumas;
Inficit & nigras alba ſenecta comas.
Jam ſubeunt anni fragiles, & inertior ætas;
Jámque parùm firmo me mihi ferre grave eſt.

Nu

Nunc erat, ut poſito deberem fine laborum
Vivere, me nullo ſollicitante metu:
Quæque meæ ſemper placuerunt otia menti
Carpere, & in ſtudiis molliter eſſe meis:
Et parvam celebrare domum † patriósque penates, † *Veteresque.*
Et quæ nunc domino rura paterna carent:
Inque ſinu dominæ, charíſque || ſodalibus, inque *Rura paterna Ovidii.*
Securus patriâ conſenuiſſe meâ.
Hæc mea ſic quondam peragi ſperaverat ætas:
Hos ego ſic annos ponere dignus eram. || *Nepotibus.*
Non ità diis viſum eſt, qui me terrâque marique
Actum Sarmaticis expoſuere locis.
In cava ducuntur quaſſæ navalia puppes, *Diſſoluantur, pentaſyllabum.*
Ne temerè in mediis diſſoluantur aquis.
Ne cadat, & multas palmas inhoneſtet adeptus,
Languidus in pratis gramina carpit equus.
Miles ut emeritis non eſt ſatis utilis armis,
Ponit ad antiquos quæ tulit arma lares:
Sic igitur tardâ vires † minuente ſenectâ, † *Adimente.*
Me quoque donari jam rude tempus erat.
Tempus erat nec me peregrinum ducere cœlum; *Rude donari. Ità & Hor. initio Serm. ad Mecœn.*
Nec ſiccam Getico fonte levare ſitim:
Sed modò quos habui, vacuos ſecedere in hortos:
Nunc hominum viſu, rurſus & urbe frui.
Sic animo quondam non divinante futura,
Optabam placidè vivere poſſe ſenex.
Fata repugnârunt; quæ, cùm mihi tempora prima
Mollia præbuerint, poſteriora gravant.
Jámque decem luſtris omni ſine labe peractis, *Naſo quinquagenarius exul.*
Parte premor vitæ deteriore meæ.
Nec procul à metis, quas penè tenere videbar,
Curriculo gravis eſt facta ruina meo.
Ergo illum demens in me ſævire coegi,
Mitius immenſus quo nihil orbis habet.
Ipſáque delictis victa eſt clementia noſtris,
Nec tamen errori vita negata meo eſt.
Vita procul patriâ peragenda ſub axe || Boreo eſt, || *Boruſco.*
Quà maris Euxini terra ſiniſtra jacet.
Hæc mihi ſi Delphos, Dodonáque diceret ipſa,
Eſſe videretur vanus uterque locus.

Adamante alligare.

NIL adeò validum eſt, adamas licèt alliget illud,
Ut maneat rapido firmius igne Jovis.
NIL ità ſublime eſt, ſupráque pericula tendit,
Non ſit ut inferius ſuppoſitámque Deo.
Nam quanquam vitio pars eſt contracta malorum
Plus tamen exitii numinis ira dedit.
At vos admoniti noſtris quoque caſibus eſte,
Æquantem ſuperos emeruiſſe virum.

ELEGIA VIII.

Admonet quendam, ne pergat lædere.

SI licet, & pateris, nomen facinúſque tacebo,
Et tua Lethæis acta dabuntur aquis.
Noſtráque vincetur lachrymis clementia ſeris;
Fac modò te pateat pœnituiſſe tui.
Fac modò te damnes, cupiáſque eradere vitæ
Tempora (ſi poſſis) Tiſiphonea tuæ.
Sin minùs, & flagrant odio tua pectora noſtro,
Induit infelix arma coacta dolor.
Sim licèt extremum (ſic ut ſum) miſſus in orbem,
Longæ manus doctorum hominum. Noſtra ſuas iſthinc porriget ira manus.
Omnia (ſi neſcis) Cæſar mihi jura reliquit;
Et ſola eſt patriâ pœna carere meâ.
Et patriam, modò ſit ſoſpes, ſperamus ab illo;
Sæpe Jovis telo quercus adúſta viret.
Denique vindictæ ſi ſit mihi nulla facultas,
Pierides vires & ſua tela dabunt.
Ut Scythicis habitem longè ſubmotus in oris,
Siccáque ſint oculis proxima ſigna meis;
Noſtra per immenſas ibunt præconia gentes;
Quóque querar, notum, quà patet orbis, erit.
* *In.* Ibit * ad occaſum, quicquid dicetur, ab ortu;
Teſtis & Heſperiæ vocis Eous erit.
Trans ego tellurem, trans altas audiar undas;
Et gemitûs vox eſt magna futura mei.
Crimen poſteritatis. Nec tua te fontem tantummodò ſecula nôrint,
Perpetuæ crimen poſteritatis eris.
Sumere cornua. Jam feror in pugnas, & nondum cornua ſumpſi;
Nec mihi ſumendi cauſa ſit ulla velim.

Circus

Circus adhuc ceſſat; ſpargit tamen acer arenam
Taurus; & infeſto jam pede pulſat humum.
Hoc quoq; quàm volui plus eſt: cane Muſa receptus, Receſſus vel receptus *antiquè pro* receptui.
Dum licet huic nomen diſſimulare ſuum.

ELEGIA IX.
De ſeipſo ad poſteritatem.

ILle ego, qui fueram tenerorum luſor amorum,
Quem legis, ut nôris, accipe, poſteritas.
Sulmo mihi patria eſt, gelidis uberrimus undis, *Ovidius Sulmonenſis.*
Millia qui novies diſtat ab urbe decem:
Editus hoc ego ſum; nec non (ut tempora nôris)
Cùm cecidit fato Conſul uterque pari.
Siquid id eſt, uſque à proavis vetus ordinis hæres, *Eques Ovid.*
Non modò fortunæ munere factus eques.
Nec ſtirps prima fui, genito ſum fratre creatus, *Frater Ovid.*
Qui tribus antè quater menſibus ortus erat;
Lucifer amborum natalibus adfuit idem;
Una celebrata eſt per duo liba dies.
Hæc eſt armigeræ feſtis de quinque Minervæ,
Quæ fieri pugnâ prima cruenta ſolet.
Protinus excolimur teneri, curâque parentis,
Imus ad inſignes urbis ab arte viros.
Frater ad eloquium viridi tendebat ab ævo;
Fortia verboſi natus ad arma fori.
At mihi jam puero cœleſtia ſacra placebant; *Ovidius natus ad carmina.*
Inque ſuum furtim Muſa trahebat opus.
Sæpe pater dixit, Studium quid inutile tentas?
Mæonides nullas ipſe reliquit opes.
Motus eram dictis; totóque Helicone relicto,
Scribere conabar verba ſoluta modis.
Sponte ſuâ carmen numeros veniebat ad aptos,
Et quod tentabam ſcribere, verſus erat.
Interea tacito paſſu labentibus annis,
Liberior fratri ſumpta mihíque togâ eſt.
Induitúrque humeris cum lato purpurâ clavo; *Laticlavus.*
Et ſtudium nobis, quod fuit antè, manet.
Jámque decem vitæ frater geminaverat annos,
Cùm perit, & cœpi parte carere mei.

Cepimus

Cepimus & teneræ primos ætatis honores,
Triumvir Ovidius. Déque viris quondam pars tribus una fui.
Curia reſtabat, clavi menſura coacta eſt;
Majus erat noſtris viribus illud onus.
Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori,
Sollicitæque fugax ambitionis eram.
Et petere Aoniæ ſuadebant tuta ſorores
Otia, judicio ſemper amata meo.
Temporis illius colui fovíque poetas,
Quótque aderant vates rebar adeſſe deos.
Sæpe ſuas volucres legit mihi grandior ævo,
Macer. Quæque nocet ſerpens, quæ juvat herba, Mace
Propertius. Sæpe ſuos ſolitus recitare Propertius ignes,
Jure ſodalitii qui mihi junctus erat.
Batrus. Ponticus Heroo, Battus quoque clarus Iambo,
Dulcia convictûs membra fuere mei.
Horatius numeroſus. Et tenuit noſtras numeroſus Horatius aures,
Dum ferit Auſoniâ carmina culta lyrâ.
Tibullus. Virgilium vidi tantùm: nec avara Tibullo
Tempus amicitiæ fata dedere meæ.
Gallus. Succeſſor fuit hic tibi, Galle; Propertius illi:
Quartus ab his ſerie temporis ipſe ſui.
Utque ego majores, ſic me coluere minores:
Notáque non tardè facta Thalia mea eſt.
Carmina cùm primùm populo juvenilia legi,
Barba reſecta mihi bíſve ſemélve fuit:
Moverat ingenium totam cantata per urbem,
Corinna Ovidii. Nomine non vero dicta Corinna mihi.
Multa quidem ſcripſi: ſed, quæ vitioſa putavi,
Emendaturis ignibus ipſe dedi. (mavi
†*Placitura.* Tum quoque cùm fugerem, quædam †nocitura cre-
Iratus ſtudiis, carminibúſque meis.
Amator Ovidius. Molle, Cupidineis nec inexpugnabile telis,
Cor mihi, quódque levis cauſa moveret, erat.
‖ *Hoc.* Cùm tamen‖hic eſſem minimóque accenderer igne,
Nomine ſub noſtro fabula nulla fuit.
Tres uxores Ovidii. Penè mihi puero nec digna, nec utilis uxor
Eſt data: quæ tempus per breve nupta fuit.
Illi ſucceſſit, quamvis ſine crimine conjux,
Non tamen in noſtro firma futura toro.

Ulti-

Ultima quæ mecum ſeros permanſit in annos,
Suſtinuit conjux exulis eſſe viri.
Filia me mea bis primâ fœcunda juventâ,
Sed non ex uno conjuge, fecit avum.
Et jam complêrat genitor ſua fata; novémque *Pater Ovidii mortuus*
Addiderat luſtris altera luſtra novem.
Non aliter flevi, quàm me fleturus ademptum
Ille fuit, matri proxima buſta tuli.
Felices ambo, tempeſtiveque ſepulti;
Ante diem pœnæ quòd periere meæ.
Me quoque felicem! quòd non, viventibus illis,
Sum miſer; & de me quòd doluere nihil.
Si tamen extinctis aliquid niſi nomina reſtant,
Et gracilis ſtructos effugit umbra rogos:
Fama, parentales, ſi vos mea contigit, umbræ,
Et ſunt in Stygio crimina noſtra foro:
Scite precor cauſam (nec vos mihi fallere fas eſt)
Errorem juſſæ, non ſcelus, eſſe fugæ.
Manibus hoc ſatis eſt; ad vos ſtudioſa revertor
Pectora, quæ vitæ quæritis acta meæ.
Jam mihi canities, pulſis melioribus annis, *Canities Ovidii.*
Venerat, antiquas miſcuerátque comas:
Póſtque meos ortus Piſæâ vinctus olivâ,
Abſtulerat decies præmia victor eques:
Cùm maris Euxini poſitos ad læva Tomitas
Quærere me læſi Principis ira jubet.
Cauſa meæ cunctis nimiùm quoque nota ruinæ,
Indicio non eſt teſtificanda meo. (centes?
Quid referam comitúmque nefas, famulóſque no-
Ipſéque multa tuli non leviora fugâ.
Indignata malis mens eſt ſuccumbere; ſéque
Præſtitit invictam viribus uſa ſuis.
Oblitúſque mei, ductæque per otia vitæ,
Inſolitâ cepi temporis arma manu.
Tótque tuli terrâ pœnas pelagóque, quot inter
Occultum ſtellæ conſpicuúmque polum.
Tacta mihi tandem longis erroribus acto
Juncta pharetratis Sarmatis ora Getis.
Hìc ego finitimis quamvis circumſonor armis,
Triſtia quo poſſum carmine fata levo:

Quod

Quod quamvis nemo eſt, cujus referatur ad aures,
Sic tamen abſumo decipióque diem. *Decipere dies.*
Ergò quòd vivo, duríſque laboribus obſto,
Nec me ſollicitæ tædia lucis habent,
Gratia Muſa tibi: nam tu ſolatia præbes;
Tu curæ requies, tu medicina venis;
Tu dux & comes es, tu nos abducis ab Iſtro;
In medióque mihi das Helicone locum:
Tu mihi (quod rarum eſt) vivo ſublime dediſti
Nomen, ab exequiis quod dare fama ſolet. *Fama ab exequiis res divina.*
Nec † qui detractat præſentia livor, iniquo
Ullum de noſtris dente momordit opus. † *Quia.*
Nam tulerint magnos cùm ſecula noſtra poetas,
Non fuit ingenio fama maligna meo:
Cúmq; ego præponam multos mihi, non minor illis
Dicor: & in toto plurimus orbe legor.
Siquid habent igitur vatum præſagia veri;
Protinus ut moriar, non ero, terra, tuus.
Sive favore tuli, ſive hanc ego carmine famam:
Jure tibi grates, candide lector, ago.

PUB. OVID. NASONIS

De Triſtibus Lib. V.

ELEGIA I.

Ad Amicum, ut & hunc Librum accipiat.

HUnc quoq; de Getico, noſtri ſtudioſe, libellum
Littore, præmiſſis quatuor adde meis.
Hic quoque talis erit, qualis fortuna poetæ;
Invenies toto carmine dulce nihil.
Flebilis ut noſter ſtatus eſt, ità flebile carmen, *Flebile carmen.*
Materiæ ſcripto conveniente ſuæ.
Integer & lætus læta & juvenila luſi;
Illa tamen nunc me compoſuiſſe piget.

Ut

Ut cecidi, perago ſubiti præconia caſûs;
Sûmque argumenti conditor ipſe mei.
Utque jacens ripâ deflere cayſtrius ales
Dicitur ore ſuam deficiente necem:
Sic ego Sarmaticas longè projectus in ‖ oras, ‖ *Annas.*
Efficio tacitum ne mihi funus eat.
Delicias ſiquis laſciváque carmina quærit,
Præmoneo nunquam ſcripta quòd iſta legat.
Aptior huic Gallus, blandíque Propertius oris, *Gallus.*
Et plures, quorum nomina magna vigent. *Propertius.*
Atque utinam numero nos non eſſemus in ‖ illo: ‖ *Iſto.*
Hei mihi! cur unquam Muſa jocata mea eſt?
Sed dedimus pœnas; Scythicíque in finibus Iſtri
Ille pharetrati luſor amoris ‖ abeſt. ‖ *Adeſt.*
Quod ſupereſt, ſocios ad publica carmina flexi,
Et memores juſſi nominis eſſe mei.
Si tamen ex vobis aliquis tam multa requiret,
Unde dolenda canam, multa dolenda tuli:
Non hæc ingenio, non hæc componimus arte:
Materia eſt propriis ingenioſa malis.
Et quota fortunæ pars eſt in carmine noſtræ:
Felix, qui patitur quæ numerare poteſt.
Quot frutices ſylvæ, quot flavus Tibris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet:
Tot mala pertulimus, quorum medicina quiéſque,
Nulla niſi in ſtudio eſt, Pieridúmque morâ. *Malorum*
Quis tibi, Naſo, modus lacrymoſi carminis? inquis, *levamen.*
Idem, fortunæ qui modus, hujus erit.
Quod querar, illa mihi pleno de fonte miniſtrat:
Nec mea ſunt, fati verba ſed iſta mei.
At mihi ſi charâ patriam cum conjuge reddas:
Sint vultus hilares, ſimque quod antè fui.
Lenior ‖ invicti ſi ſit mihi Cæſaris ira;
Carmina lætitiæ jam tibi plena dabo. ‖ *Et victa.*
Nec tamen ut luſit, rurſus mea litera ludet:
Sit ſemel illa joco luxuriata meo.
Quod probet ipſe, canam; pœnæ modòparte levatâ
Barbariam, rigidos effugiámque Getas.
Interea noſtri quid agant, niſi triſte, libelli?
Tibia funeribus convenit iſta meis.

At poteras, inquis, meliùs mala ferre ſilendo,
Et tacitus caſus diſſimulare tuos.
Exigis ut nulli gemitus tormenta ſequantur;
Acceptóque gravi vulnere flere vetas.
Phalaris Perillum necuit. Ipſe Perilleo Phalaris permiſit in ære
Edere mugitus, & bovis ore queri.
Cùm Priami lachrymis offenſus non ſit Achilles,
Tu fletus inhibes, durior hoſte, meos?
Cùm faceret Nioben orbam Latonia proles,
Non tamen & ſiccas juſſit habere genas.
Verbis levatur dolor. Eſt aliquid, fatale malum per verba levare;
Hoc querulam Prognen, Halcyonémque facit.
Hoc erat in gelido quare Pæantius antro
Voce fatigaret Lemnia ſaxa ſuâ.
† *Atque exæſtuat.* STRANGULAT incluſus dolor, † atque cor æſtuat intus,
Cogitur & vires multiplicare ſuas.
Mala tacita acrius dolent. Da veniam potiùs, vel totos tolle libellos,
Si mihi quod prodeſt, hoc tibi, lector, obeſt:
Sed nec obeſſe poteſt ulli; nec ſcripta fuerunt
Noſtra niſi auctori pernicioſa ſuo.
At mala ſunt, fateor: quis te mala ſumere cogit?
Aut quis deceptum ponere ſumpta vetat?
Ipſe nec hoc mando: ſed ut huc deducta legantur:
Non ſunt illa ſuo barbariora loco.
Nec me Roma ſuis debet conferre poetis;
‖ *Sauromatas.* Inter ‖ Sarmaticos ingenioſus eram.
Fama ſtimulus ingenii. Denique nulla mihi captatur gloria, quæque
Ingenio ſtimulos ſubdere fama ſolet.
Nolumus aſſiduis animum tabeſcere curis:
Quæ tamen erumpunt, quóque vetantur eunt.
Cur ſcribam docui: cur mittam quæritis iſtos:
Vobiſcum cupio quolibet eſſe modo.

ELEGIA II.

Ad uxorem, ne timeat rogare Cæſarem.

Impatiens laborum Ovidius. ECquid, ut è Ponto nova venit epiſtola, palles?
Et tibi ſollicitâ ſolvitur illa manu?
Pone metum: valeo, corpúſque quod antè laborum
Impatiens nobis, invalidúmque fuit,

Suffi-

Sufficit, atque ipſo vexatum induruit uſu :
† En! magis infirmo non vacat eſſe mihi. † *An.*
Mens tamen ægra jacet; nec tempore robora ſumpſit,
Affectúſque animi qui fuit antè, manet.
Quæque morâ ſpatióque ſuo coitura putavi
Vulnera, non aliter quàm modò facta dolent :
SCILICET exiguis prodeſt annoſa vetuſtas ;
Grandibus accedunt tempora damna malis.
Penè decem totis aluit Pæantius annis
Peſtiferum tumido ‖ virus ab angue datum. ‖ *Vulnus Telephi uſta.*
Telephus æternâ conſumptus tabe periſſet ;
Si non, quæ nocuit, dextra tuliſſet opem.
Et mea, ſi facinus nullum commiſimus, opto,
Vulnera qui fecit, facta levare velit :
Contentúſque mei jam tandem parte doloris,
Exiguum pleno de mare demat aquæ.
Detrahat ut multum, multum reſtabit acerbi ;
Párſque meæ pœnæ totius inſtar erit.
Littora quot conchas, quot amœna roſaria flores,
Quótque ſoporiferum grana papaver habet : *Incommoda Naſonis.*
Sylva feras quot alit, quot piſcibus unda natatur,
Quot tenerum pennis aera pulſat avis :
Tot premor adverſis : quæ ſi comprendere coner,
Icariæ numerum dicere coner aquæ.
Atque viæ caſus, ut amara pericula Ponti,
Ut taceam ſtrictas in mea fata manus :
Barbara me tellus orbíſque noviſſima magni
Suſtinet, & ſævo cinctus ab hoſte locus :
Hinc ego trajicerer (nec enim mea culpa cruenta eſt)
Eſſet, quæ debet, ſi tibi cura mei.
Te Deus, bene quo Romana potentia nixa eſt,
Sæpe ſuo victor lenis in hoſte fuit.
Quid dubitas? & tuta times? accede, rogáque,
Cæſare nil ingens mitius orbis habet. (quunt,
Me miſerum! quid agam? Si proxima quæque relin-
Subtrahis & fracto tu quoque colla jugo ;
Hinc ferar? unde petam ‖ lapſis ſolatia rebus? ‖ *Laſſis.*
Anchora jam noſtram non tenet ulla ratem.
Deſerit ipſe ; ſacram, quamvis inviſus, ad aram *Aras tangere.*
Confugiam : nullas ſubmovet ara manus.

ELEGIA III.

Ad Cæsarem, ut sibi jam parcat.

ALloquar en absens absentia numina supplex
Si fas est homini cum Jove posse loqui.
Arbiter imperii, quo certum est sospite cunctos
Ausoniæ curam gentis habere deos:
O decus, ô patriæ per te florentis imago,
O vir non ipso, quem regis, orbe minor:
Sic habites terram! sic te desideret æther!
Sic ad pacta tibi sydera tardus eas!
Parce, precor; minimámque tuo de fulmine partem
Deme: satis pœnæ, quod superabit erit.
Ira quidem moderata tua est, vitámque dedisti;
Jus civitatis relictum est Ovidio. Nec mihi jus civis, nec mihi nomen abest.
Nec vita concessa est aliis fortuna, nec exul
Edicti verbis nominor ipse tui.
Omniáque hæc timui, † quoniam meruisse videbar,
† Quia me Sed tua peccato lenior ira meo est.
Arva relegatum jussisti visere Ponti,
Et Scythicum profugâ scindere puppe fretum.
Jussus ad Euxini deformia littora veni
Æquoris; hæc gelido terra sub axe jacet.
Nec me tam cruciat nunquam sine frigore cœlum,
Glebáque canenti semper onusta gelu,
Nesciáque est vocis quòd barbara lingua Latinæ,
‖ Graiæque Geticus sermo. ‖ Græcáque quòd Getico mista loquela sono est;
Quàm quòd finitimo cinctus premor undiq; Marte
Vixque brevis tutum murus ab hoste facit.
Pax tamen interdum est, pacis fiducia nunquam:
Sic hic nunc patitur, nunc timet arma locus.
Hinc ego dum muter, dum me Zanclea Charybdis
Devoret, atque suis ad Styga mittat aquis;
Vel rapidæ flammis urar patienter in Ætnæ,
Vel freta Leucadii mittar in alta dei.
Quod petimus pœna est: nec enim miser esse recuso;
Sed precor, ut possim tutiùs esse miser.

ELEGIA IV.

Ad Bacchum, ut Cæsarem roget.

Bacchum poetæ celebrant. ILla dies hæc est, quâ te celebrare poetæ,
(Si modò non fallunt tempora) Bacche, solent
Festáque

eſtáque odoratis innectunt tempora ſertis:
Et dicunt laudes ad tua vina tuas.
nter quos (memini) dum me mea fata ſinebant,
Non inviſa tibi pars ego † magna fui: † *Sæpe.*
Quem nunc ſuppoſitum ſtellis Erymanthidos urſæ
Juncta tenet crudis Sarmatis ora Getis.
Quique priùs mollem vacuámque laboribus egi
In ſtudiis vitam, Pieridúmque choro;
Nunc procul à patriâ, Geticis circumſonor armis,
Multa priùs pelago, multáque paſſus humo.
ive mihi caſus, ſive hoc dedit ira deorum,
Nubila naſcenti ſeu mihi Parca fuit:
u tamen à ſacris hederæ cultoribus unum
Numine debueras ſuſtinuiſſe tuo.
n dominæ fati quicquid cecinere ſorores,
Omne ſub arbitrio definit eſſe Dei?
ſe quoque æthereas meritis invectus es arces,
Quò non exiguo facta labore via eſt.
ec patria eſt habitata tibi, ſed ad uſque nivoſum
Strymona veniſti, Martícolámque Geten.
rfidáque & lato ſpatiantem flumine Gangem,
Et quaſcunque bibit decolor Indus aquas.
cilicet hanc legem nentes fatalia Parcæ
Stamina bis genito bis cecinere tibi. *Bacchus bigenitus.*
e quoque, ſi fas eſt exemplis ire deorum,
Ferrea ſors vitæ, difficiliſque premit.
llo non leviùs cecidi, quem magna locutum
Reppulit à Thebis Jupiter igne ſuo.
t tamen audîſti percuſſum fulmine vatem,
Admonitu ‖ noſtro condoluiſſe potes. ‖ *Martis.*
t potes, aſpiciens circum tua ſacra poetas,
Neſcio quis noſtri dicere cultor abeſt.
er, bone Liber, opem: ſic † altera degravet ulmum † *Altam.*
Vitis? & incluſo plena ſit uva mero.
ic tibi cum Bacchis Satyrorum ‖ grata juventus ‖ *Gnava.*
Adſit, & attonito non taceare ſono.
ſſa bipenniferi ſic ſint malè preſſa Lycurgi;
Impia nec pœnâ Pentheos umbra vacet:
ic micet æternùm, vicináque ſidera vincat:
Conjugis in cœlo clara corona tuæ. *Ariadnes.*

Huc ades, & caſus releves, pulcherrime, noſtros,
Unum de numero me memor eſſe tuo.
Deorum inter ſe commercia. Sunt diis inter ſe commercia: flectere tenta
Cæſareum numen numine, Bacche, tuo.
Vos quoque conſortes ſtudii, pia turba, poetæ,
Hæc eadem ſumpto quiſque rogate mero.
Atque aliquis veſtrûm, Naſonis nomine dicto,
Deponat lachrymis pocula miſta ſuis,
Admonitúſque mei, cùm circumſpexerit omnes,
Dicat, ubi eſt noſtri pars modò Naſo chori?
Idque ità; ſi veſtrum merui candore favorem;
Nulláque judicio litera læſa meo eſt.
Si veterum dignè veneror cùm ſcripta virorum,
Proxima non illis eſſe minora reor.
Dexter Apollo. Sic igitur dextro faciatis Apolline carmen:
Quod licet, inter vos nomen habete meum.

ELEGIA V.

Loquitur epiſtola Auctoris incommoda.

LIttore ab Euxino Naſonis epiſtola veni,
Laſſáque facta mari, laſſáque facta viâ:
Qui mihi flens dixit, Tu, cui licet, aſpice Romam;
Heu! Quantò melior ſors tua ſorte meâ eſt!
Flens quoque me ſcripſit: nec quâ ſignabar ad os eſt
Antè, ſed ad madidas gemma relata genas.
Triſtitiæ cauſam ſiquis cognoſcere quærit,
OSTENDI ſolem poſtulat ille ſibi:
Nec frondem in ſylvis, nec aperto gramina campo
Mollia, nec pleno flumine cernit aquas.
Quid Priamus doleat, mirabitur, Hectore rapto;
Philoctetes. Quídve Philoctetes ictus ab angue gemat.
Dii facerent utinam, talis ſtatus eſſet in illo,
Ut non triſtitiæ cauſa dolenda foret!
Fert tamen, ut debet, caſus patienter amaros;
More nec indomiti fræna recuſat equi:
Nec ſore perpetuam ſperat ſibi numinis iram
Conſcius in culpâ non ſcelus eſſe ſuâ.
Sæpe refert, ſit quanta Dei clementia, cujus
Se quoque in exemplis annumerare ſolet:
Civis Romanus. Nam quòd opes teneat patrias, quòd nomina civis,
Denique quòd vivat, munus habere Dei.

Te

Te tamen (ô ſiquid credis mihi) chariùs ille
Omnibus in toto pectore ſemper habet.
Téque Menœtiadem, te qui comitatus Oreſtem,
Te vocat Ægiden, Euryalúmque ſuum:
Nec patriam magis ille ſuam deſiderat, & quæ
Plurima cum patriâ ſentit abeſſe ſibi:
Quàm vultus oculóſque tuos, ô dulcior illo
Melle quod in ceris Attica ponit apis.
Sæpe etiam mœrens tempus reminiſcitur illud,
Quod non præventum morte fuiſſe dolet.
Cúmque alii fugerent ſubitæ contagia cladis;
Nec vellent ictæ limen adire domûs:
Te ſibi cum paucis meminit manſiſſe fidelem;
Si paucos aliquis tréſve duóſve vocat.
Quamvis attonitus, ſenſit tamen omnia; nec te
Se minùs adverſis indoluiſſe ſuis.
Verba ſolet, vultúmque tuum, gemitúſque referre;
Et te flente ſuos demaduiſſe ſinus:
Quam ſibi præſtiteris, quâ conſolatus amicum
Sis ope, ſolandus cùm ſimul ipſe fores.
Pro quibus affirmat fore ſe memorémque piúmque,
Sive diem videat, ſive tegatur humo.
Per caput ipſe ſuum ſolitus jurare, tuúmque, *Per caput alicujus jurare.*
Quod ſcio non illi vilius eſſe ſuo:
Plena tot & tantis referetur gratia factis:
Nec ſinet ille tuos littus arare boves.
Fac modò conſtanter profugum tueare; quod ille,
Qui bene te novit, non rogat, ipſe rogo.

ELEGIA VI.

Celebrat natalem uxoris.

ANnuus aſſuetum dominæ natalis honorem
Exigit: ite manus ad pia ſacra meæ.
Sic quondam feſtum Laertius egerat heros
Forſan in extremo conjugis orbe diem.
Lingua favens adſit noſtrorum oblita malorum; *Favens lingua.*
Quæ puto dedidicit jam bona verba loqui:
Quæque ſemel toto veſtis mihi ſumitur anno,
Sumatur fatis † decolor alba meis: † *Diſcolor.*
Aráque gramineo viridis de ceſpite fiat; *Ara graminea.*
Et velet tepidos nexa corona focos.

Da mihi thura, puer, pingues facientia flammas;
Quóque pio fusum stridat in igne merum.
Optime natalis (quamvis procul absumus) opto
Candidus ut venias, dissimilísque meo.
Si quod & infelix dominæ miserabile vulnus,
Sit perfuncta meis tempus in omne malis.
Quæq. gravi nuper plusquam quassata procellâ est,
Quod supersit tutum per mare navis eat.
Filia Ovidii. Illa domo, natâque suâ, patriâque fruatur;
Erepta hæc uni sit satis esse mihi.
Quatenus & non est in charo conjuge felix,
Pars vitæ tristi cætera nube vacet.
Vivat amétque virum, quoniam sic cogitur absens;
Consumátque annos sed diuturna suos.
Contagia fati. Adjicerem & nostros: sed ne contagia fati
Corrumpant timeo, quos agit ipsa, mei.
Nil homini certum est: fieri quis posse putaret,
Ut facerem in mediis hæc ego sacra Getis?
Aspice, ut aura tumens fumos è thure coortos
In partes Italas, & loca dextra ferat.
Sensus ineft igitur nebulis, quas exigit ignis;
Consilium fugiunt cætera penè meum.
Consilia sacra Romuli. Consilio commune sacrum cùm fiat in arâ
Fratribus alternâ qui periere manu:
Ipsa sibi discors, tanquam mandetur ab illis,
Scinditur in partes atra favilla duas.
Hoc (memini) quondam fieri non posse loquebar,
Et me Battiades judice falsus erat.
† *Alto.* Omnia nunc credo, cùm tu non stultus ab † arcto
Terga vapor dederis, Ausoniámque petas.
Hæc igitur lux est, quæ si non orta fuisset,
Nulla fuit misero festa videnda mihi.
Edidit hæc mores illis heroibus æquos,
Queis erat Eurition, Icariúsque pater.
Nata pudicitia est secum, probitásque fidésque;
‖ *Fide.* At non sunt istâ gaudia nata ‖ die:
Sed labor, & curæ, fortunáque moribus impar,
Justáque de viduo penè querela toro.
Scilicet adversis probitas exercita rebus
Tristi materiam tempore laudis habet.

Si nihil infeſti durus vidiſſet Ulyſſes, *Laus non niſi incommodis paratur.*
Penelope felix, ſed ſine laude foret.
Victor Echionias ſi vir penetrâſſet in arces,
Forſitan Evadnen vix ſua nôſſet humus.
Cùm Peliâ genitæ tot ſint, cur nobilis una eſt?
Nempe fuit miſero nupta quòd una viro.
Effice, ut Iliacas tangat prior alter arenas;
Laodamia nihil, cur referatur, erit.
Et tua, quod malles, pietas ignota ‖ fuiſſet, † *Maneret*
Implerent venti ſi mea vela ſui.
Dii tamen & Cæſar diis acceſſure, ſed olim,
Æquârint Pylios cùm tua fata dies:
Non mihi, qui pœnam fateor meruiſſe, ſed illi
Parcite, quæ nullo digna dolore dolet.

ELEGIA VII.

Rogat Amicum quendam ne diſcedat ab officio.

TU quoque noſtrarum quondam fiducia rerum,
Qui mihi confugium, qui mihi portus eras;
Tu quoque ſuſcepti curam dimittis amici?
Officiique pium tam citò ponis onus?
Sarcina ſum, fateor; quam ſi tu tempore ‖ duro ‖ *Noſtro.*
Depoſiturus eras, non ſubeunda fuit.
Fluctibus in mediis navem, Palinure, relinquis? *Palinurus.*
Ne fuge, nevè tuâ ſit minor arte fides.
Numquid Achilleos inter fera prælia fidi
Deſeruit levitas Automedontis equos?
Quem ſemel accepit, nunquam Podalirius ægro *Podalirius.*
Promiſſam medicæ non tulit artis opem.
TURPIUS ejicitur, quàm non admittitur hoſpes; *Turpius eſt abjicere quod ſubieris, quàm nunquam ſubiiſſe.*
Quæ patuit, dextræ firma ſit ara meæ.
Nil niſi me ſolum primò tutatus es: at nunc
Me pariter ſerva, judiciúmque tuum.
Si modò non aliqua eſt in me nova cúlpa, tuámque
Mutârunt ſubitò crimina noſtra fidem.
Spiritus hic, Scythicâ quem non bene ducimus aurâ
(Quod cupio) membris exeat antè meis:
Quàm tua † delicto ſtringantur pectora noſtro; † *Dilecto.*
Et videar meritò vilior eſſe tibi.
Non adeò ‖ toti fatis urgemur iniquis, ‖ *Totis.*
Ut mea ſit longis mens quoque mota malis.

Finge tamen motam: quoties Agamemnone natum
Dixiſſe in Pyladen verba proterva putas?
Nec procul à vero eſt, quòd vel pulsârit amicum;
Manſit in officiis non minùs ille ſuis.
Hoc eſt cum miſeris ſolum commune beatis,
Ambobus tribui quòd ſolet obſequium:
Ceditur & cæcis, & quos prætexta verendos,
Virgáque cum verbis imperioſa facit.
Si mihi non parcis, fortunæ parcere debes;
Ira in calamitoſis non habet locum. Non habet in nobis ullius ira locum.
Elige noſtrorum minimum de parte laborum;
Iſto, quo quereris, grandius illud erit.
Quàm multâ madidæ celantur arundine foſſæ;
Florida quàm multas Hybla tuetur apes:
Quàm multæ gracili terrena ſub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta ſolent:
Tam me circumſtat denſorum turba malorum;
Crede mihi, vero eſt noſtra querela minor.
His qui contentus non eſt, in littus arenas,
In ſegetem ſpicas, in mare fundat aquas.
Intempeſtivos igitur compeſce furores;
Vela neque in medio deſere noſtra mari.

ELEGIA VIII.

Narrat miſeriam ſuam, & mores & habitum Getarum.

QUam legis, à Scythiâ tibi venit epiſtola terrâ,
Latus ubi æquoreis jungitur Iſter aquis.
Si tibi contingit cum dulci vita ſalute,
Candida fortunæ pars manet una meæ.
Scilicet, ut ſemper, quid agam, chariſſime, quæris,
Quamvis hoc vel me ſcire tacente potes.
SUM miſer; hæc brevis eſt noſtrorum ſumma malorum:
Quiſquis & ōffenſo Cæſare vivit, erit.
Turba Tomitanæ quæ ſit regionis, & inter
Quos habitem mores, diſcere cura tibi eſt.
Miſta ſit hæc quamvis inter Græcóſque Getáſque,
A malè pacatis plus trahit ora Getis.
Sarmaticæ major, Geticæque frequentia gentis,
Per medias in equis ítque redítque vias:
In quibus eſt nemo, qui non coryton, & arcum,
Telaque vipereo lurida felle gerat.

Vox

Vox fera, trux vultus, veriſſima mortis imago;
Non coma, non ullâ barba reſecta manu.
Dextera non ſegnis† ſtricto dare vulnera cultro, † *Fixo.*
Quem vinctum lateri barbarus omnis habet.
Vivit in his ‖ igitur tenerorum luſor amorum: ‖ *Heu non veſtrorum oblitus.*
Hos videt, hos vates audit, amice, tuus.
Atque utinam vivat, & non moriatur in illis;
Abſit ab inviſis & tamen umbra locis.
Carmina quòd † veſtro ſaltari noſtra theatro, † *Pleno.*
Verſibus & plaudi ſcribis, amice, meis:
Nil equidem feci, tu ſcis hoc ipſe, theatris:
Muſa nec in plauſus ambitioſa mea eſt.
Non tamen ingratum eſt quodcunque oblivia noſtri
Impedit, & profugi nomen in urbe refert.
Quamvis interdum, quæ me læſiſſe recordor,
Carmina devoveo, Pieridáſque meas:
Cùm bene devovi, nequeo tamen eſſe ſine illis,
Vulneribúſque meis tela cruenta ſequor.
Quæque modò Euboicis lacerata eſt fluctibus, audet
Graia Caphareâ currere puppis aquâ.
Non tamen ut lauder, vigilo; curámque futuri
Nominis, utiliùs quòd latuiſſet, ago.
Detineo ſtudiis animum, fallóque labores; *Curis dare verba.*
Experior curis & dare verba meis.
Quid potiùs faciam deſertis ſolus in oris?
Quámve malis aliam quærere coner opem?
Sive locum ſpecto; locus eſt inamabilis, & quo
Eſſe nihil toto triſtius orbe poteſt:
Sive homines; vix ſunt homines hoc nomine digni; *Scythæ homines quidem:*
Quámque lupi, ſævæ plus feritatis habent.
Non metuunt leges, ſed cedit viribus æquum?
Vinctáque pugnaci jura ſub enſe jacent.
Pellibus & laxis arcent mala frigora bracchis;
Oráque ſunt longis horrida tecta comis.
In paucis extant Græcæ veſtigia linguæ:
Hæc quoque jam Getico barbara facta ſono eſt.
Unus in hoc ‖ nemo eſt populo, qui fortè Latinè ‖ *Non.*
Quælibet è medio reddere verba queat.
Ipſe ego Romanus vates (ignoſcite, Muſæ)
Sarmatico cogor plurima more loqui.

Et pudet, & fateor; jam deſuetudine longâ
Vix ſubeunt ipſi verba Latina mihi.
Nec dubito quin ſint & in hoc non pauca libello
Barbara; non hominis culpa, ſed iſta loci eſt.
Ne tamen Auſoniæ perdam commercia linguæ,
Et fiat patrio vox mea muta ſono:
Ipſe loquor mecum, deſuetáque verba retracto,
Et ſtudii repeto ſigna ſiniſtra mei.
Sic animum tempúſque traho, méque ipſe reduco,
A contemplatu ſemovet óque mali.
Carminibus quæro miſerarum oblivia rerum;
Præmia ſi ſtudio conſequar ipſe, ſat eſt.

Præmium ſtudiorum.

ELEGIA IX.

Invehitur in quendam, quod ſe lacesſeret.

NOn adeò cecidi quamvis abjectus, ut infra
Te quoq; ſim, inferius quo nihil eſſe poteſt.
Quæ tibi res animos in me facit, improbe? cúrve
Caſibus inſultas, quos potes ipſe pati?
Nec mala te reddunt mitem placidúmque jacenti
Noſtra, quibus poſſunt illacrymare feræ?

Feræ illacrymant malis.

Nec metuis dubio fortunæ ſtantis in orbe
Numen, & exoſæ verba ſuperba deæ?
Exiget at dignas ultrix Rhamnuſia pœnas,
Impoſito calcas quòd mea fata pede.
Vidi ego naufragiúmque viros & in æquore mergi,
Et nunquam dixi, Juſtior unda fuit.
Vilia qui quondam miſeris alimenta negârat,
Nunc mendicato paſcitur ille cibo.

Fortunæ volubilitas.

Paſſibus ambiguis FORTUNA volubilis errat;
Et manet in nullo certa tenáxque loco.
Sed modò læta manet, vultus modò ſumit acerbos;
Et tantùm conſtans in levitate ſuâ eſt.
Nos quoque floruimus: ſed flos fuit ille caducus;
Flammáque de ſtipulâ noſtra, breviſque fuit.
Neve tamen totâ capias fera gaudia mente;
Non eſt placandi ſpes mea nulla dei:
Vel quia peccavi citra ſcelus; utque pudore
Non caret, invidiâ ſic mea culpa caret:
Vel quia nil ingens, ad finem ſolis ab ortu,
Illo, cui paret, mitius orbis habet.

Scilicet ut per vim non eſt ſuperabilis ulli,
Molle cor ad timidas ſic habet ille preces.
Exemplóque deûm, quibus acceſſurus & ipſe eſt,
Cum pœnæ veniâ plura roganda peto.
Si numeres anno ſoles & nubila toto,
Invenies nitidum ſæpius ‖ iſſe diem. *Dies ſereni pluresquam nebuloſi.*
Ergo ne nimiùm noſtrâ lætare ruinâ;
Reſtitui quondam me quoque poſſe puta. ‖ *Eſſe.*
Poſſe puta fieri, lenito Principe, vultus
Ut videas mediâ triſtis in urbe meos;
Utque ego te videam cauſâ graviore fugatum:
Hæc ſunt à primis proxima vota meis.

ELEGIA X.

Cur amici cujuſdam nomen non ponat in carminibus ſuis.

O Tua ſi ſineres in noſtris nomina poni
Carminibus, poſitus quàm mihi ſæpe fores!
Te canerem ſolùm meriti memor, inque libellis
Creviſſet ſine te pagina nulla meis.
Quid tibi deberem, totâ ſciretur in urbe;
Exul in amiſsâ ſi tamen urbe legor:
Te præſens mitem nôſſet, te ſerior ætas;
Scripta vetuſtatem ſi modò noſtra ferunt.
Nec tibi ceſſaret doctus benedicere lector:
Hic te ſervato vate maneret honor.
Cæſaris eſt primum munus, quòd ducimus auras;
Gratia poſt magnos eſt tibi habenda deos.
Ille dedit vitam: tu, quam dedit ipſe, tueris; *Dare vitam & tueri.*
Et facis accepto munere poſſe frui.
Cúmque perhorreret caſus pars maxima noſtros,
Pars etiam credi pertimuiſſe velit:
Naufragiúmque meum tutum tumulo ſpectaret ab alto;
Nec dederit nanti per freta ſæva manum:
Seminecem Stygiâ [illegible] ſolus ab undâ; (eſt.
Hoc quoque, quòd [illegible] poſſumus eſſe, tuum
Dii tibi ſe tribuant [illegible]re ſemper amicos!
Non potuit vou[illegible]s eſſe meum.
Hæc meus argutis, [illegible]terere, libellis
Poneret in multâ [illegible]videnda labor.

Nunc

Nunc quoq; jā, quamvis eſt jūſſa quieſcere, quin te
Nominet invitum, vix mea Muſa tenet:
Utque canem pavidæ nactum veſtigia cervæ,
† Luctantem. † Latrantem fruſtra, copula dura tenet:
Utque fores nondum reſerati carceris acer
Nunc pede, nunc ipsâ fronte laceſſit equus:
Sic mea lege datâ vincta atque incluſa Thalia
Per titulum vetiti nominis ire cupit.
Officio lædere. Ne tamen officio memoris lædaris amici,
Parébo juſſis (parce timere) tuis.
At non parerem, ſi non meminiſſe putares;
Hoc, quod non prohibet vox tua, gratus ero.
‖ Solare. Dúmque (quod ô breve ſit!) lumen ‖ vitale videbo,
Serviet officio ſpiritus iſte tuo.

ELEGIA XI.

Queritur ſe jam triennium exulare in Ponto.

Exilium triennale. UT ſumus in Ponto, ter frigore conſtitit Iſter;
Facta eſt Euxini dura ter unda maris.
At mihi jam videor patriâ procul eſſe tot annis,
Dardana quot Graio Troja ſub hoſte fuit.
Stare putes, adeò procedunt tempora tardè;
Et peragit lentis paſſibus annus iter.
Nec mihi ſolſtitium quicquam de noctibus aufert;
Efficit anguſtos nec mihi bruma dies.
Scilicet in nobis rerum natura novata eſt,
Cúmque meis curis omnia longa facit.
An peragunt ſolitos communia tempora motus?
Súntque magis vitæ tempora longa meæ?
Littus Euxinum. Quem tenet Euxinus mendax cognomine Pontus,
Et Scythici verè terra ſiniſtra freti.
Innumeræ circùm gentes fera bella minantur;
Quæ, niſi de rapto, vivere turpe putant.
Nil extrà tutum eſt; tumulus defenditur ipſe
Mœnibus exiguis, ingenióque loci.
Quod minimè credas, ut avis, denſiſſimus hoſtis
Advolat, & præ[illegible]ene viſus agit.
Sæpe intra muros, ic[illegible]ntia portis
Per medias legimu[illegible]la vias.
Eſt igitur rarus qui jac[illegible] audeat; íſque
Hâc arat infelix, hâc[illegible] arma manu.

Sub galeâ paſtor junctis pice cantat avenis:
Próque lupo pavidæ bella verentur oves.
Vix ope caſtelli defendimur; & tamen intus
Miſſa facit Graiis barbara turba metum.
Quippe ſimul nobiſcum habitat diſcrimine nullo
Barbarus, & tecti plus quoque parte tenet. *Barbara Græcis permixta.*
Quos, ut non timeas, poſſis odiſſe, videndo
Pellibus & longâ † tempora tecta comâ. † *Corpora.*
Hos quoque, qui geniti Graiâ creduntur ab urbe,
Pro patrio cultu Perſica Braccha tegit.
Exercent illi ſociæ commercia linguæ;
Per geſtum res eſt ſignificanda mihi. *Ovidius geſtu locutus.*
Barbarus hìc ego ſum, quia non intelligor ulli,
Deridentſtolidi verba Latina Getæ:
Méque palam de me tutò malè ſæpe loquuntur;
Forſitan objiciunt exiliúmque mihi.
Utque ſit in me aliquid, ſiquid dicentibus illis
Abnuerim, quoties adnuerímque, putant.
Adde, quòd injuſtum rigido jus dicitur enſe; *Jus armatum.*
Dantur & in medio vulnera ſæpe foro.
O duram Lacheſin, quæ tam grave fidus habenti
Fila dedit vitæ non breviora meæ!
Quòd patriæ vultu, veſtróque caremus, amici;
Quòd ſic in Scythicis gentibus eſſe queror;
Utraque pœna gravis: merui tamen urbe carere,
Non merui tali forſitan eſſe loco.
Quid loquor, ah demens! ipſam quoq; perdere vitam
Cæſaris offenſo numine dignus eram.

ELEGIA XII.

Ad uxorem, quod quidam eam exulis uxorem vocâſſet.

QUòd te neſcio quis per jurgia dixerit eſſe
Exulis uxorem, litera queſta tua eſt.
Indolui, non tam mea quòd fortuna malè audit,
Qui jam conſuevi fortiter eſſe miſer:
Quàm quia, cui minimè vellem, ſum cauſa pudoris,
Téque reor noſtris erubuiſſe malis.
Perfer, & obdura; multò graviora tuliſti.
Eripuit cùm me Principis ira tibi.

Fallitur

Fallitur iſte tamen, quo judice nominor exul;
Mollior eſt culpam pœna ſecuta meam.
Maxima pœna mihi eſt, ipſum offendiſſe; priúſque
Veniſſet mallem funeris hora mihi.
Quaſſa quidem noſtra eſt, non merſa, nec obruta navis;
Utque caret portu, ſic tamen extat aquis.
Nihil ademptum Ovidio, niſi jus urbis.
Nec vitam, nec opes, nec jus mihi civis ademit,
Qui merui vitio perdere cuncta meo.
Sed quia peccato facimus non adfuit ullum,
Nil niſi me patriis juſſit abeſſe focis.
Utq; aliis, quorum numerum comprendere non eſt,
Cæſareum numen ſic mihi mite fuit.
Ipſe relegati, non exulis utitur in me
Nomine: tuta ſuo judice cauſa mea eſt.
Jure igitur laudes, Cæſar, pro parte virili
Carmina noſtra tuas qualiacunque canunt.
Jure deos, ut adhuc cœli tibi limina claudant;
† *Diu.* Téque velint ſine ſe comprecor eſſe † Deum.
Optat idem populus ſed ut in mare flumina vaſtum,
Sic ſolet exiguæ currere rivus aquæ.
At tu fortunam, cujus vocor exul ab ore,
Nomine mendaci parce gravare meam.

ELEGIA XIII.

Ad Amicum, qui monebat ut exilium carminibus oblectaret.

SCribis ut oblectem ſtudio lachrymabile tempus
Ne pereant turpi pectora noſtra ſitu.
Difficile eſt quod, amice, mones, quia carmina lætum
Sunt opus, & pacem mentis habere volunt.
Noſtra per adverſas agitur fortuna procellas;
Sorte nec ulla meâ triſtior eſſe poteſt.
‖ *Ludat.* Exigis ut Priamus natorum in funere ‖ plaudat,
Et Niobe feſtos ducat ut orba choros.
Luctibus, an ſtudio videor debere teneri,
Solus in extremos juſſus abire Getas?
Des licèt invalido pectus mihi robore fultum,
Fama refert Anyti quale fuiſſe reo:
Fracta cadet tantæ ſapientia molè ruinæ;
Ira Dei. Plus valet humanis viribus ira Dei.

Ille ſenex dictus ſapiens ab Apolline, nullum
Scribere in hôc caſu ſuſtinuiſſet opus.
Ut veniant patriæ, veniant oblivia noſtri,
Omnis & amiſſi ſenſus abeſſe queat:
At timor officio ſungi vetat ipſe quieto;
Cinctus ab innumero me tenet hoſte locus.
Adde, quòd ingenium longâ rubigine læſum
Torpet, & eſt multò, quàm fuit antè, minus.
Fertilis aſſiduo ſi non renovetur aratro,
Nil niſi cum ſpinis gramen habebit † humus.
Tempore qui longo ſteterit, malè currit; & inter
Carceribus miſſos ultimus ibit equus.
Vertitur in teneram cariem, rimiſque dehiſcit,
Siqua diu ſolitis cymba vacavit aquis.
Me quoque deſpero (fuerim cùm parvus & antè)
Illi, qui fueram, poſſe redire parem.
Contudit ingenium patientia longa malorum;
Et pars antiqui nulla vigoris adeſt.
Sæpe tamen nobis ut nunc quoq; ſumpta tabella eſt,
Inque ſuos volui cogere verba pedes:
Carmina ſcripta mihi ſunt nulla, aut qualia cernis,
Digna ſui domini tempore, digna loco.
Denique NON parvas animo dat gloria vires;
Et facunda facit pectora laudis amor.
Nominis & famæ quondam fulgore trahebar,
Dum tulit antennas aura ſecunda meas.
Non adeò eſt bene nunc, ut ſit mihi gloria curæ;
Si liceat, nulli cognitus eſſe velim.
An, quia ceſſerunt primò bene carmina, ſuades
Scribere, ſucceſſus ut ſequar ipſe meos?
Pace, novem, veſtrâ liceat dixiſſe, ſorores,
Vos eſtis noſtræ maxima cauſa fugæ.
Utque dedit juſtas tauri fabricator aheni,
Sic ego do pœnas artibus ipſe meis.
Nil mihi debebat cum verſibus ampliùs eſſe;
Sed fugerem meritò naufragus omne fretum.
At puto, ſi demens ſtudium fatale retentem,
Hic mihi præbebit carminis arma locus.
Non liber hic ullus, non qui mihi commodet aurem,
Verbáque ſignificent quid mea nôrit, adeſt.

Ingenium etiam rubigo occupat.
† *Ager.*

Fœcundæ laudis amor facundos facit.

Perilus.

Omnia

Omnia barbariæ loca ſunt, vociſque ferinæ ;
† Omnia ſunt Getici plena timore ſoni.
Ipſe mihi videor jam dedidiciſſe Latinè ;
Jam didici Geticè Sarmaticéque loqui.
Nec tamen, ut verum fatear tibi, noſtra teneri
A componendo carmine Muſa poteſt.
Scribimus, & ſcriptos abſumimus igne libellos ;
Exitus eſt ſtudii parva favilla mei.
Nec poſſum, & cupio non ullos ducere verſus ;
Ponitur idcircò noſter in igne labor.
Nec niſi pars caſu flammis erepta, dolóve,
Ad vos ingénii pervenit ulla mei.
Sic utinam, quæ nil metuentem tale magiſtrum
Perdidit, in cineres ars mea verſa foret !

† *Omnia quæ poſſunt plena timore ſonant. Naſo Geticam linguam calluit.*

ELEGIA XIV.

Ad Amicum, quod literas non daret, cum faceret cætera.

HAnc tuus è Getico mittit tibi Naſo ſalutem :
Mittere ſi quiſquam, quo caret ipſe, poteſt.
Æger enim traxi contagia corpore mentis,
Libera tormento pars mihi nequa vacet.
Pérque dies multos lateris cruciatibus utor ;
Sic quoque non modico frigore læſit hyems.
Si tamen ipſe vales, aliquâ nos parte valemus ;
Quippe mea eſt humeris fulta ruina tuis.
Qui mihi cùm dederis ingentia pignora, cúmque
Per numeros omnes hoc tueare caput :
Quòd tua me raro ſolatur epiſtola, peccas ;
Rémque piam præſtas, & mihi verba negas :
Hoc, precor, emenda : quod ſi correxeris unum,
Nullus in egregio corpore nævus erit.
Pluribus accuſem, fieri niſi poſſet ut ad me
Litera non veniat ; miſſa ſit illa tamen,
Dii faciant ut ſit temeraria noſtra querela,
Téque putem falsò non meminiſſe mei.
Quod precor, eſſe liquet : neq; enim mutabile robur
Credere me fas eſt pectoris eſſe tui.
Cana priùs gelido deſint abſinthia Ponto,
Et careat dulci Trinacris Hybla thymo ;

Imme-

mmemorem quàm te quiſquam convincit amici;
Non ità ſunt fati ſtamina nigra mei. *Nigra ſtamina.*
Tu tamen ut falſæ poſſis quoque pellere culpæ
Crimina, quod non es, ne videare cave.
Itque ſolebamus conſumere longa loquendo
Tempora, ſermoni deficiente die;
Sic ferat, ac referat tacitas nunc litera voces,
Et peragant linguæ charta manúſque vices.
Quòd tibi ne nimiùm videar diffidere, ſítque
Verſibus hoc paucis admonuiſſe ſatis:
Accipe, quo ſemper finitur epiſtola verbo,
Atque meis diſtent ut tua fata. Vale.

ELEGIA XV.

Ad Uxorem, quod ſuis Libris ſit æterna

Quanta tibi dederim noſtris monumenta libellis,
O mihi me conjux charior, ipſe vides.
Detrahat auctori multum fortuna licebit:
Tu tamen ingenio clara ferêre meo.
Dúmque legar, pariter mecum tua fama legetur;
Non potes in mœſtos omnis abire rogos.
Cúmque viri caſu poſſis miſeranda videri,
Invenies aliquas, quæ, quod es, eſſe velint;
Quæ te noſtrorum cùm ſis in parte malorum,
Felicem dicant, invideántque tibi.
Non ego divitias dando tibi plura dediſſem;
DIVITIS ad manes nil ferét umbra ſuos. *Divitiæ ad inferos non perveniunt.*
Perpetui fructum donavi nominis; ídque
Quo dare nil potui munere majus, habes.
Adde, quòd & rerum ſola es tutela mearum;
Ad te non parvi venit honoris onus.
Quòd nunquam vox eſt de te mea muta, tuſque
Judiciis debes eſſe ſuperba viri.
Quæ nequis poſſit temeraria dicere, perſta;
Et pariter ſerva méque piámque fidem.
Nam tua, dum ſtetimus, turpi ſine crimine manſit
Et tantùm probitas irreprehenſa fuit.
Par eadem noſtrâ nunc eſt tibi facta ruinâ;
Conſpicuum virtus hic tua ponit opus. (eſt,
ESSE bonum facile eſt, ubi quod vetat eſſe remotum
Et nihil officijs nupta quod obſtet habet.

Cùm

Vera amicitia.

Cùm Deus intonuit, non se subducere nimbo,
Id demum est pietas, id socialis amor. (bernat;
RARA quidem est virtus, quam non fortuna gu-
Quæ maneat stabili, cùm fugit illa, pede.

†Siqua tamen pretii sibi merces ipsa petiti est.

†Si tamen est pretium cui virtus ipsa petitum;
Inque parùm lætis ardua rebus adest:
Si tempus numeres, per secula nulla tacetur:
Et loca mirantur quà patet orbis iter.

Fides Penelopea.

Aspicis ut longo teneat laudabilis ævo
Nomen inextinctum Penelopea fides?
Cernis ut Admeti cantetur, & Hectoris uxor?
Ausáque in accensos Hiphias ire rogos?
Ut vivat famâ conjux Philaceia, cujus
Iliacam primo vir pede pressit humum?
At nece nil opus est pro me; sed amore fidéque:
Non ex difficili fama petenda tibi est.
Nec te credideris, quia non facis ista, moneri:

Fide opus est erga amicos.

Vela damus, quamvis remige puppis eat.
QUI monet ut facias, quod jam facis ille, monendo
Laudat, & hortatu comprobat acta suo.

FINIS.

9488 Book

Thos Browne, s book
September 25

Ex Libris